

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

**Využití barevné modifikace Wartegova
kresebného
testu u lidí s diagnózou deprese**

Vypracovala: Kateřina Třísková
Vedoucí práce: Mgr. Jana Kouřilová, PhD.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 26. 4. 2016

.....

Kateřina Třísková

Poděkování

V této části bych ráda poděkovala lidem, kteří mi v průběhu zpracování mé bakalářské práce pomáhali, a bez jejich pomoci by tato práce nevznikla.

Děkuji zejména Mgr. Janě Kouřilové, PhD za velmi cenné rady, ochotu a vedení. Dále pak organizaci Fokus Písek a lidem, kteří mi pomohli zprostředkovat můj výzkum. Velice si cením všech lidí, kteří byli ochotni se mého výzkumu zúčastnit a za důvěru ve mně vloženou, jakožto cizího člověka, kterého nechali nahlédnout do jejich života.

V neposlední řadě děkuji své rodině za trpělivost, pomoc a podporu.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá kresebným zpracováním barevné modifikace Warteggova kresebného testu u lidí s emoční poruchou, konkrétně depresí. Cílem práce je deskripce odlišností ve zpracování kresby WZT v porovnání mezi dvěma skupinami - u lidí s diagnózou deprese a bez depresivního onemocnění. V teoretické části jsou popsána východiska pro výzkum. Jedná se o rešerši odborné literatury, která se vztahuje k dané problematice. Jedná se o popis projektivních metod, zejména projektivních technik a projekce. Hlavní popis je věnován charakteristice Warteggova kresebného testu a jeho historii. Dále práce obsahuje kapitolu se zaměřením na depresi. Je zde popsána samostatně nemoc, její příznaky, příčiny a projevy v kresbě. V praktické části se práce zabývá zkoumáním a deskripcí diferenciací v kresebném projevu ve zpracování u lidí s diagnózou deprese a bez deprese. Se zaměřením na charakteristické rysy v kresbě u lidí s diagnózou deprese.

klíčová slova:

Projektivní techniky, Warteggův kresebný test, deprese

Abstract

This bachelor thesis is focused on working with coloured modification drawings of Wartegg's drawing test for people with emotional disorders, specifically depression. The main goal of the theses is to describe the differentialities in working with WZT in comparison among two groups – people with diagnosed depression and without depression. In the theoretic part are described starting-points for search. It's about research of professional literature, which is on the same topic. Here are described projective methods, projective techniques and projection. The main part describes the character of the Wartegg drawing test and its history. Next, the thesis includes a chapter about depression. Here the illness is described, as well as its symptoms, causes a manifestations in drawing. In the practical part it deals with the research and description of differentialities in drawings of people with diagnosed depression and those without depression. It is focused on characteristic features in drawing among people with depression.

Keywords:

Projective techniques, Wartegg drawing test, depression

OBSAH

I. ÚVOD.....	8
II. Teoretická část	10
1. Projektivní techniky	10
1.2. Historie projektivních technik.....	10
1.3. Pojem projekce.....	11
1.4. Rizika při užití projektivních technik.....	12
2. Symboly	13
2.1. Základní symbolické rysy	13
3. Warteggův kresebný test.....	14
3.1. Historie.....	15
3.3. Interpretace Warteggova kresebného testu	17
3.4. Charakteristika jednotlivých čtverců.....	18
4. Deprese	23
4.1. Příčiny vzniku deprese	25
4.2. Charakteristické příznaky deprese	26
4.2. Průvodní znaky depresivity v kresbě	28
5. Barvy a jejich význam	30
5.1. Charakteristika jednotlivých barev	30
III. PRAKTICKÁ ČÁST	32
6. Cíle výzkumné studie a výzkumné otázky	32
7. Charakteristika výzkumného souboru	32
8. Metody sběru dat	32
9. Metody zpracování dat.....	33
10. Klíčové znaky a jejich charakteristika	33
11. Popis praktické části	35
11.1. První oddíl.....	35

11.2. Druhý oddíl.....	36
11.2.1. První pole	36
11.2.2. Druhé pole.....	41
11.2.3. Třetí pole.....	46
12. 11.2.4. Čtvrté pole.....	49
11.2.5. Páté pole.....	53
11.2.6. Šesté pole	57
11.2.7 Sedmé pole.....	60
11.2.8. Osmé pole	64
13. Shrnutí výzkumu.....	67
IV. ZÁVĚR	72
V. SOUHRN	73
VI. Seznam literatury.....	75
VII. Seznam příloh.....	78
VIII. Seznam obrázků	79
IX. Seznam tabulek	80

I. ÚVOD

Kresba je “nevinný“ nástroj dětí i dospělých, který prozrazuje mnohem víc, než si my dospělí často myslíme. Kresba dokáže prozradit o člověku neuvěřitelné množství informací.

V mém okolí, ať už v práci (pracuji na Lince důvěry), nebo v osobním životě se často setkávám s lidmi, kterým byla diagnostikovaná nějaká emoční porucha, často deprese. O depresi bylo napsáno mnoho knih a stává se velmi častou nemocí, které se někdy říká nemoc doby. Velmi ovlivňuje život člověka ve všech směrech od jeho myšlení až po chování. Pokud však nemoc takto pohltí člověka, vzniká otázka: „Projeví se nějakým způsobem i v kresebném projevu?“

Vzhledem k tomu, že se jedná o stále častější záležitosti, o kterém se spousta lidí stydí mluvit, protože se jedná o onemocnění, které není navenek vidět. Rozhodla jsem se tuto část prozkoumat, dozvědět se více o této nemoci a rozšířit tak pole vědy o nové informace. V souvislosti s projektivními technikami však toho moc v češtině napsáno nebylo.

Konkrétně na Warteggův kresebný test mě upozornila až vedoucí mé bakalářské práce. Teprve potom jsem se jím začala více zabývat. Celkově se mi líbí techniky, které toho mohou o člověku hodně prozradit nenásilnou, hravou formou, a to jak u dětí, tak u dospělých. Na Warteggově kresebném testu mě zaujalo zejména to, že jeho zpracování je na hranici psychologie, tedy vědy, ale i zábavy. Lidé nemají nutně pocit, že jsou testováni. U dotazníků lidé mohou záměrně vyplňovat otázky tak, aby se prezentovali “kladně“ a zachovali si o sobě určitý obraz sebepojetí, lze předpovědět, kam směřují. U projektivních technik už to tak lehce nejde a kolikrát člověka ani nenapadne, že bude takto částečně diagnostikován. Velikou výhodou je, že pomocí kresebných technik můžeme také jen navázat kontakt s osobou, protože se jedná o lehčí činnost pro začátek další práce. Nevýhodou však je, že je nelze brát jako jediný možný zdroj informací. Zajímají mne metody, kdy lidé mohou bez starostí a bez uvědomování si toho, co právě dělají, projevit i obsahy svého nevědomí, tedy věci, o kterých by se normálně styděli mluvit.

Níže se budeme zabývat jednou z projektivních metod, která zatím nebyla standardizovaná na české populaci, i přesto je však používána během psychologické diagnostiky, jako doplnění testové baterie.

Jako název pro tuto bakalářskou práci, vzhledem ke zkoumané oblasti, bylo zvoleno využití barevné modifikace Warteggova kresebného testu u lidí s depresí.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Teoretickou a praktickou. V teoretické části budou vysvětleny klíčové pojmy: projektivní techniky, kam spadá Warteggův kresebný test, dále pak i jejich historie. Termín projekce a samotný Warteggův kresebný test. K čemu slouží, jak vypadá, i jeho historie. Dále pak deprese, její příznaky, příčiny a projevy v kresbě.

Pro praktickou část své bakalářské práce jsem zvolila typ barevné modifikace Warteggova testu, jehož podstatou je dokreslování započatých kreseb. Zde budou zkoumány odlišnosti ve zpracování WZT ve dvou skupinách. U lidí s depresí a bez deprese. Výzkum budu zaměřovat na předem stanovená čtyři pole, u nichž se domnívám, že by mohly obsáhnout nejvýraznější odlišnosti.

Cílem mé práce je zjistit, popsat a porovnat základní specifika a odlišné rysy zpracování Warteggova kresebného testu v porovnání u lidí s depresí a lidí, kteří depresí netrpí nebo jim nebyla diagnostikována.

II. Teoretická část

1. Projektivní techniky

Mezi nejrozšířenější a nejčastěji užívané psychologické metody během psychologické diagnostiky a spolupráce s klientem patří projektivní techniky, které se staly důležitým nástrojem pro pochopení a analýzu jedince. Jsou široce obsáhlé vzhledem k diagnostice. Prozrazují úroveň motoriky, senzomotorické koordinace, schopnost vizuální percepce, ale jejich použití je také vhodné v úvodu jako prostředek navozování kontaktu s klientem. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001)

Definice projektivních technik se různí dle autorů. Urban uvádí, že můžeme považovat projektivní techniky za diagnostické metody, které uvádí jedince do přímého styku s podmětovou situací, jež se různí dle vnímání jedince, a proto záleží zejména na reakci jedince. (in Šípek, 2000) Šípek projektivní techniky definuje jako nástroj, který umožňuje zachycovat vnitřní svět jedince, jeho prožívání, osobní hodnoty, významnost a vzorce reagování. (2000)

Tyto diagnostické metody musíme brát pouze jako hypotézu, protože do výsledku může vstupovat velké množství faktorů, které jedince ovlivňují. Musíme tedy výsledek srovnávat i s ostatními dostupnými údaji, jako je anamnéza, jak osobní, tak rodinná, rozhovor a ostatní testy. (Šípek, 2000) Podobný názor zastává i Svoboda, projektivní techniky doporučuje používat jen společně s jinými metodami, zejména pak neprojekčními, aby měly kvalitní výpovědní hodnotu. (1987),

Cílem projektivních metod je zkoumání osobnosti celé (Frank 1939 in Stančák, 1996).

1.2. Historie projektivních technik

Projektivní techniky byly poprvé užity již ve 2. polovině 19. století. Prvním, kdo je použil v praxi, byl Francis Galton. (Stančák, 1996) Jako první uskutečnil slovní asociační experiment a to v roce 1879. (Svoboda, Šnorek, Humpolíček, 2001) Užití této projektivní techniky se označuje jako první projekční zkouška. (Šnýdrová, 2008) Francis Galton zkoumal ve své praxi vztah mezi reakčním časem a podnětem. (Hunt, 2000)

Sigmund Freud navázal na práci Francise Galtona a přetvořil jeho poznatky na metodu volných asociací, kterou později sám používal ve své praxi, v psychoanalytické

terapii. Na hlubinnou psychologii S. Freuda navazuje C. G. Jung, který tuto metodu proslavil a užíval ji poté dále ve své analytické praxi k odhalování nevědomých komplexů, které se dle něho nacházely v osobním nevědomí. Hlubinná psychologie se stala východiskem pro vznik projektivních technik.

Pojem projektivní techniky poprvé uvedl r. 1939 L. K. Frank na své přednášce. (Svoboda, 1999; Reiterová, 2001) Později vznikají studie o projektivních metodách, které se týkají diagnostiky osobnosti. L. K. Frank zahrnul ve svém díle do projektivních metod i projektivní techniky, kterými diagnostiku osobnosti uskutečňoval. Dle něj jsou projektivní techniky metodami, které zkoumají osobnost jedince prostřednictvím konfrontace s určitou situací, na niž subjektivně reaguje. Člověk je vystaven různým podnětům a zkoumají se jeho subjektivní reakce na dané podněty. Reakce se musí promítat z jeho subjektivního života, takže popisuje jeho vnitřní svět a osobnost. (Svoboda, 2001) Od té doby, i přes upozorňování na metodologické problémy, na které poukazoval například Bell, se projektivní techniky rozšířily. Můžeme je dělit na verbální, manipulační a grafické. (in Stančák, 1996)

J. Brunner také zmiňuje v souvislosti s projektivními technikami význam percepce. Vnímání organizuje celý organismus a vše se odvíjí od minulých zkušeností. Nemůžeme tedy vliv percepce přehlížet. Výsledek tak nelze považovat jen za projev osobnosti, ale hrají zde roli i vnější faktory. Dále se na vzniku projektivních technik podílela faktorová analýza, která se stala podstatou užívání projektivních technik v oblasti klinické psychodiagnostiky. Umožnila aplikaci psychometrie v praxi, co se týče reliability, validity a náhledu na projektivní metody. (Stančák, 1996)

V knihách se setkáváme s různými spojeními a těmi jsou projektivní techniky nebo projektivní metody. Stančák chápe toto označení takto: projektivní metody jsou skupinou projektivních metod. Projektivní technika je souhrn testů, kde se jedinec dostává do kontaktu s určitým podnětem, na který určitým způsobem reaguje. (1982)

Největší výhodou projektivních metod je skutečnost, že dochází k minimalizaci zkreslení výsledků osobou, která test vyhotovuje. (Anastasi, 1988)

1.3. Pojem projekce

Projekčními metodami nazýváme všechny metody, které k diagnostice užívají projekci, jež umožňuje jedinci se odhalit takový jaký je. (Stančák, 1996)

Projekcí se rozumí, dle Šípka, také slovo promítnutí, extenze, vržení před sebe. Projekce umožňuje sblížení se s nevědomými obsahy tím, že obsahy připisujeme jiným lidem, protože ego je zamítá. (2000)

Jung o tomto termínu uvedl: Projekce je jedním z obranných mechanismů, který umožňuje přenesení vnitřních obsahů jedince na vnější objekt. (Jung in Šnýdrová, 2008) Jinde uvádí projekci jako nevědomý, automatický a spontánní fakt. Všechno nevědomé je projikováno a je považován za fakt přirozený. (1998)

Výraz projekce byl tedy znám, již dlouhou dobu před vznikem samotné psychoanalytické hlubinné teorie. (Reiterová, 2001) Jeho definice se však lišila dle autorů, kteří ho vysvětlovali různě. Sigmund Freud, který tento pojem zmiňuje v r. 1894, jím označuje něco zcela jiného, a to jeden z obranných mechanismů člověka. (Svoboda, 2010) Jedná se o obranný mechanismus proti úzkosti. Za prvé projekce umožňuje nežádoucí přání, sny a obsahy jedince připisovat druhým osobám a tím je u sebe ignorovat. Za druhé chápe projekci jako fakt, vnímání aktuálních událostí, který je ovlivněn vzpomínkami z jedincova života.

1.4. Rizika při užití projektivních technik

Během testování jedince mohou nastat různé situace, které, ač znesnadní průběh testu, mohou být přínosem a mít vypovídající hodnotu. Mohou nastat i situace, kdy lidé více zhmotní své vědomí a schválně kreslí nebo sdělují něco jiného. I to však má svou diagnostickou metodu. Sdělení říká, že toto chování slouží jako obrana před vlastním nevědomím, strach. (Šípek, 2000)

Důležitým se jeví pozorování nebo i rozhovor o daném výtvoru. Zejména u lidí s depresí se může objevovat ostych. Většinou se projevuje nejen v kresbě, ale již před ní a i po ní. Může být vtělen do vět typu: „*Neumím kreslit.*“ Po dokončení se mohou objevovat výroky: „*Stejně je to k ničemu*“ a další. Lidé s diagnózou deprese také mohou začít kreslit hned bez obav, oproti lidem, kteří netrpí depresí (též věty typu: „*Neumím kreslit.*“). Může to být způsobeno tím, že nevidí v práci smysl, je jim to jedno a kresba poté může být jednodušší. (Güssak, 2016)

I přes obavy a fakt, že lidé nejsou umělci, svou kresbou vytváří různé obrazce neboli symboly. Každý si během kreslení vytváří svůj specifický jazyk. Vznikají určité znaky, které

jsou nazývány symboly. (Babyrádová, 1999) Protože symboly jsou základní podstatou barevné modifikace Warteggova kresebného testu, který je základním nástrojem v této práci, pokusíme se níže vysvětlit je blíže.

2. Symboly

Pro lepší pochopení základu WZT nejprve popíšeme symbol. *Proč dospělí užívají symboly, co je to symbol a kde se vlastně vzal a proč?* Abychom si dokázali odpovědět, je třeba začít od etapy dětství. Jak dítě získává informace? Cílem výchovy je informovat dítě o světě a věcech zprostředkovaně nebo samostatně, kdy si samo může věci osahat, dotknout se jich. Toto dotýkání však může být myšleno symbolicky.

Symbol je definován jako komunikativní jednotka, která je zahalena záhadou. Jehož podstata je dána archetypálními významy. (Babyrádová, 1999) Děti si vytváří symboly, protože ještě nedokážou vyjádřit vše, co potřebují, pomocí jazykových prostředků. Využívají k tomu symboly a řečové znaky. I po fázi, kdy se řeč vyvine, v mysli dětí zůstávají věci, které slovy nelze plně sdělit. Vytváří si tedy znaky, které jsou uvedeny pod termínem symbol. Jde o specifický druh komunikace. Proto umělci i laici užívají symbol jako základ uměleckého vyjádření. Symbol podněcuje k projekci abstraktních představ. (Babyrádová, 1999)

Symboly tvoří základní znaky Warteggova kresebného testu. Sám Ehrig Wartegg je označuje jako archetypální znaky, které v každém jedinci vyvolávají určité reakce. (Vetterová, 1994) Nebo i archetypální znaky mohou být lidmi proměněny pomocí kresby v symboly.

2.1. Základní symbolické rysy

Zde si uvedeme jeden z pohledů na základní symboly, neboli geometrické obrazy, které souvisí s vybranými čtverci ve WZT. Dle Babyrádové (1999):

- **Bod**
Pokud se nachází uprostřed, signalizuje střed, trvalost. Body mohou být i slučovány do různých obrazců. První čtverec ve WZT je tvořen bodem uprostřed.
- **Přímky**
Horizontální linie znázorňují čas, často odděluje reálný svět od světa podzemního nebo nebeského.

Vertikální linie jsou vyjádřením vzruchu, ale i trvalého směřování jedince. Mohou představovat aktivní přístup k životu. Tento symbol můžeme najít ve čtverci č. 3 WZT.

- Dvě protnuté linie
Dvě linie, které jsou protnuté, tvoří kříž, ale mohou být také prohnuté, nazývají se sigma. Tento symbol je často používán u věcí, které jsou považovány za důležité. Netýká se to jen hmotných záležitostí, ale také částí těla. Tento symbol můžeme najít ve čtverci č. 2. ve WZT.
- Kříž
Dvě protnuté linie tvoří kříž. Symbol kříže značí dynamiku, také je symbolem religionistiky. Kříž ve tvaru T v dětských kresbách symbolizuje postavu. Nejedná se o stejný symbol, ale podobný symbol můžeme najít ve čtverci č. 5. WZT.

3. Warteggův kresebný test

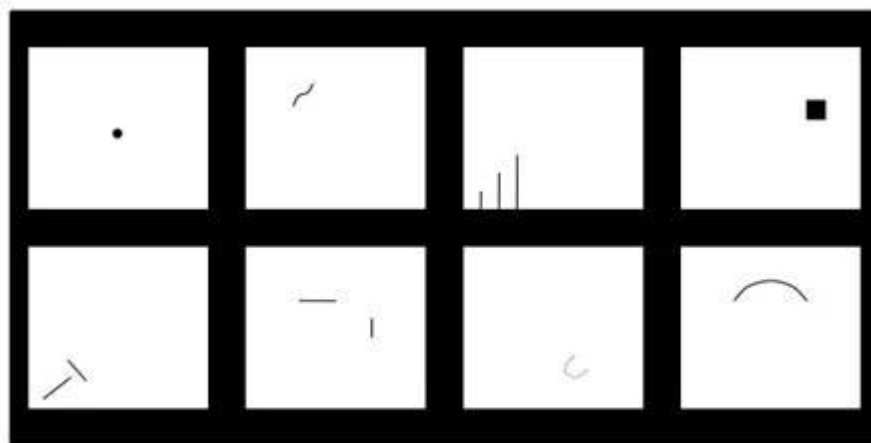
Warteggův kresebný test je projektivní, grafický test osobnosti, jehož podstatou je dokreslování započatých kreseb.

V této části Warteggův kresebný test bude popisován blíže. V českém jazyce je jen málo dostupné literatury. V knihách ho lze najít pod různými názvy, například Warteggův kresebný test (Svoboda, Šnorek, Humpolíček, 2013) nebo pod zkratkou WZT, která označuje Wartegg- Zeichen-test, jedná se o původní název testu. V dalších českých publikacích se můžeme setkat s označením Warteggova kresebná technika (Říčan, Ženatý, 1988) nebo v zahraniční literatuře s názvem Wartegg Drawing Completion Test (WDCT) (Takala, 1964).

Test, jehož autorem je rakousko-německý psycholog, je obsažen na jedné A4, která je rozdělena na osm polí o velikosti 4x4 cm. V každém z polí jsou obsaženy znaky v podobě teček a linií, která má jedinec dokreslit. Tyto znaky by měly odrážet kvantitativní aspekty osobnosti jedince, který kreslí. (Gadziella, 1985 in Roivanen, 2009) V dolní části stránky tohoto testu se nachází místo pro zapsání názvu, a pořadí zpracování jednotlivých polí. Test je však možné lehce upravit, dle lidí, kteří ho zpracovávají. E. Vetterová uvádí, že při práci

s handicapovanými dětmi neomezovala tvorbu obrázku do polí, ale dávala jim k dispozici vždy celou volnou A4. (1994)

WZT je vhodný zejména jako doplnění testové baterie. Vhodný je i pro děti s různými adaptačními problémy i emočními poruchami. Předpokladem je motorická zdatnost a průměrná inteligence. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001) E. Veterová je autorkou barevné modifikace Warteggova kresebného testu, který je běžně používán v praxi. Jedná se o vylepšení testu, kdy klient může používat barvy, které mohou mnohé prozradit. Nevyužitím barvy klient zdůrazňuje určitý konflikt, obavu nebo blok. (Mozešová in Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001) Zařadit ho můžeme do grafických kresebných projektivních technik. (Stančák, 1996)

Obr. 1: Ukázka záznamového archu WZT 1

3.1. Historie

Warteggův test se objevuje přibližně ve 40. letech 20.st. Jeho vznik můžeme zasadit do období, které představovalo velký rozvoj pro psychologii. Tehdy provázely psychology pochybnosti a pocity méněcennosti, že psychologie se zabývá předmětem, který není měřitelný a viditelný jako u ostatních přírodních věd. Na základě této situace začaly vznikat mnohé testy. Jedním z nich je Warteggův kresebný test, který je zařazován do projektivních, kresebných testů. Poprvé byl zveřejněn autorem Ehrigem Warteggem roku 1939. (Vetterová, 1994)

Vznik WZT vyplýval z mnoha mezníků v E. Warteggově životě. Jedním takovým mezníkem, který ho ovlivnil, byla psychoanalýza, konkrétně Sigmund Freud, který E. Warteggovi pomáhal. E. Wartegg tak přejal mnoho podkladů z tohoto směru, například

nevědomé impulzy, které ovlivňují jedincovo chování. (Wartegg, 2000; Horn a Lockot, 2000 in Roivanen, 2009) Ovlivnila ho i východní filozofie, zejména kniha I Ching. (Wilhelm, 1924) Studoval jednotlivé symboly, aby bylo zřejmé, co v člověku vyvolávají. Můžeme si uvést příklad. Čtverce 3, 5 a 6 obsahují čáry různých délek, které mají osobu určitým způsobem stimulovat, tedy zasáhnout určitou část v ní a následně vyvolat reakci. Vznik testu také podpořilo moderní umění, kterým byl sám Wartegg fascinován. (Wartegg, 2000)

Záměrem Ehriga Wartegga v původním testu bylo odkrýt vrstvy osobnosti pomocí první a druhé signální soustavy, které pojmenoval Ivan Petrovič Pavlov, a grafologie, jež pomáhá popsat osobnost. Východiskem pro tento záměr bylo tvrzení, že duševní procesy mohou existovat jen s fyzicky existujícím mozkiem. (Vetterová, 1994)

Tento test byl předložen ve třech variantách. První varianta testu se zabývala zkoumáním charakterologického profilu na základě dvou vlastností. (Svoboda, 1999) Kratochvíl v manuálu uvádí, že jsou zkoumány základní struktury, a to cit, rozum, fantazie a vůle. (Wartegg, 1953) Stejně o tom píše i Reiterová, která dodává, že původní varianta se zabývala charakterologickým profilem, jež byl tvořen jednotlivými duševními funkcemi. (2001) V roce 1953 byla zveřejněna druhá verze, která se zabývala „grafoskopickou diagnostikou vrstev“. (Svoboda, 1999) Interpretace testu vycházela z Lerschova vrstevného modelu osobnosti. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001) Poslední varianta byla uveřejněna roku 1963, kdy výsledky přiřazovaly danou osobu k typu vzrušivému, útlumovému nebo senzibilnímu. (Svoboda, 1999) Tedy druhé znění testu bylo zaměřené na hledání profilu vrstev a profilu kvalit u daného jedince. (Svoboda, 1999) Test prošel mnoha změnami. Dnes se v praxi užívá spíše barevná modifikace Warteggova kresebného testu. Změny se týkaly zejména hodnotících postupů, podstata testu zůstala stejná. (Stančák, 1996)

Tento test se snaží o shrnutí rysů, které by mohly značit patologii, ale nelze ho užívat jako jediný test určený k diagnostice.

3.2. Administrace

Klient obdrží papír s natištěnou předlohou se zadáním, aby započaté kresby dokončil, tak, jak chce on sám. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001)

Test je tvořen předlohou, jež je složena z osmi bílých čtverců o velikosti 4x4 cm. Podstatou je dokreslování započatých jednoduchých kreseb. Každý čtverec se vyznačuje

určitou charakteristikou, kterou budeme dále popisovat. (Svoboda, 1999) Slouží k hodnocení osobnostních strat, je možné sledovat různé asociace, obsah kreseb i jejich způsob zpracování. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001)

WZT je vhodný zejména pro děti školního věku, ale i pro některé předškolní děti a lidi vyššího věku. Lze ho administrovat skupinově i individuálně. Zvláštností je i nelimitovaná doba zpracování. Doba zpracování se liší dle literatury. Svoboda uvádí 20-30 minut. (1999) V další literatuře je uvedena doba zpracování 10-20 minut. Je zde však poznamenáno, že čas vypracování je většinou kratší. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001)

3.3. Interpretace Warteggova kresebného testu

Jedná se o nestandardizovaný test na české populaci. Jen ve velmi málo odborných zdrojích v českém jazyce najdeme bližší informace k vyhodnocování WZT, a když už je v literatuře zmínka, tak jsou uvedeny velmi stručně. (Svoboda, 2009) Hodnocení projektivních metod, tedy i WZT testu, vyžaduje mnoho let praxe, často i dohled supervizora, nelze se řídit jen manuálem, jak uvádí Svoboda (2009). E. Wartegg sám však s intuitivním hodnocením nesouhlasil. (Wartegg in Vetterová, 1994)

Během hodnocení testu se řídíme zejména třemi kritérii. Těmi je přiměřenost kresby danému rozkreslenému obrazci. Vycházíme z toho, že každý podnět vyvolává určité reakce. Proband tedy může předlohu dokreslit, zdůraznit nebo ji ignorovat. Dále přihlížíme na obsah kresby. Zda dávají smysl, znázorňují nějakou situaci, nebo jsou to bezsmyslné čmáranice. Také je důležité neopomenout to, zda je kresba fantazijním nebo realistickým zpracováním. Posledním kritériem je způsob provedení kresby. Na způsobu kresby můžeme zjistit, zda jedinec inklinuje k ulpívavosti nebo naopak k impulzivitě. Zdůraznění nebo potlačení určitých aspektů mohou znázorňovat osobnostní charakteristiky. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001) Více o hodnocení popisuje Stančák. Klient získá za každý vypracovaný čtvereček 0-3 body. Body se dále sčítají do jednotného profilu. (1996)

WZT nebyl standardizován v České republice, údaje o reliabilitě nejsou známé. Validita však hodnocena byla, pomocí porovnávání s jinými testy. Například s Wechslerovým testem inteligence, kde korelace byla velmi vysoká, $r = 0,79$. z čehož vyplývá, že výsledek Warteggova kresebného testu je ovlivněn inteligencí klienta. (Svoboda, 1999)

Test hodnotí osobnostní strukturu jedince a kreativitu tvořivých schopností. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001)

3.4. Charakteristika jednotlivých čtverců

Pro lepší porozumění Warteggova testu, je důležité popsat jednotlivé čtverce a jejich významy dle popisu autorů. Význam zpracování testu níže je čerpán z nepublikovaných skript E. Vetterové, která popisuje jednotlivé archetypální znaky, které vyvolávají subjektivní odpověď v každém jedinci. Dále pak porovnává zpracování s výsledky Brönnimanna, který hodnotí zejména pořadí vypracování jednotlivých čtverců, a s E. Warteggem a jeho charakteristikou. (1994)

Při zpracování je důležité pořadí. První tři vypracované čtverečky, tedy archetypální znaky, jež popisují problematiku, kterou se jedinec zabývá, jsou nejbližší vědomí, a proto se s ní dá i dobře pracovat v praxi. Poslední znaky zase označují problém, který je uložen hlouběji, tudíž se jedná o vytěsněné problémy, ke kterým přístup nebude tak snadný. (Brönnimann in Vetterová, 1994)

Zde si popíšeme charakteristiku jednotlivých polí. Jako první vždy bude uvedeno pole, jeho charakteristika, dále otázka, kterou archetypální znak pokládá. Následuje odpověď, která popisuje situaci jedince je nejčastěji bipolární, a poté pořadí zpracování.

Pole číslo 1 – Já

Popis pole: uprostřed se nachází tečka

Charakteristika znaků: organické, nepatrné, jemné, přesto určité kvůli umístění ve prostřed

Otázka: Jak jedinec vnímá nevědomě své Já, jak se prezentuje okolí?

Odpověď: sebejistota vs. nejistota (nepatrnost), vyzrálost vs. zranitelnost (strach, nezralost, naivita), extroverze vs. introverze, soběstačnost vs. závislost, agresivita vs. deprese

Pořadí zpracování:

Pokud je pole zpracováno mezi prvními, vypovídá o zdravém sebevědomí, otevřenosti, ale také o zvýšeném zájmu k sobě, který hraničí až se samolibostí.

Pokud je pole zpracováno ke konci, má vypovídající hodnotu o nízkém sebevědomí, uzavřenosti, strachu, až labilitě.

Pole číslo 2 — dle Wetterové: Rezonance s okolím. Vztah „Já k Ty.“ (1994, str. 3)

Popis pole: v levé horní části se nachází vlnka

Charakteristika znaků: organicky uvolněné citové hnutí

Otázka: Jak jedinec vnímá vztahy k okolí, k jiným osobám? Já ve vztahu k Ty

Odpověď: rezonance s okolím vs. strohost, přístupnost vs. nepřístupnost, spontánnost vs. sebeochranné odmítání (útlum), závaznost vs. nezávaznost

Pořadí zpracování:

Pole na předním místě hovoří o zdůraznění citů, spíše se tedy jedná o jedince otevřeného citovým projevům, někdy vyžadujícího až moc intenzivního kontaktu.

Pole vypracované ke konci označuje citový chlad, strach se otevřít, potlačení svých citů.

Pole číslo 3 – dle E. Vetterové: Životní energie

Popis pole: ve střední dolní části je postupně zvyšující se vertikála

Charakteristika znaků: prodlužování vertikály

Otázka: Jaká je schopnost nasadit “vývojovou energii?”

Odpověď: ctižádost vs. stagnace, odvaha vs. strach postupovat dopředu, progrese, regrese, dále i nedostatek trpělivosti nebo zkušenosti

Pořadí zpracování:

Pole č. 3 zpracované na začátku, označuje snahu po uplatnění, po výkonu, označuje ctižádost, také i sebedůvěru, aktivitu a energii až povznesenou náladu, která může být problematická.

Pokud je pole zpracované na konci může označovat nejistotu jedince, snížené sebevědomí, zdrženlivost, strach, spíše pasivitu až utlumenou náladu.

Pole číslo 4 – Problém

Popis pole: v pravé horní části se nachází čtvereček

Charakteristika znaků: čtvereček by měl vyvolávat hranatost, tíže, temnost

Otázka: Jaký je hlavní příčina strachu a komplexů? Jaký je problém?

Odpověď: nedostatečná intuice v tomto bodě, snaha problém rozmělnit, oslabit

Pole č. 4 vypracované na začátku může vypovídat o aktivitě, energii, aktivní překonávání odporu, otevřenosti, přizpůsobivost, ale nikoliv neuroticismus.

Pokud je zpracované na konci může se jednat o potlačení problému, vyhýbání se jim, nedostatečné uvědomění si, strach.

Pole číslo 5 – Řešení konfliktů

Popis pole: v levé dolní části dvě nedotýkající se vertikály

Charakteristika znaků: popisuje dynamiku při překonávání napětí

Otázka: Jaká je schopnost jedince řešit konfliktní situace a problémy?

Odpověď: praktické řešení vs. obracení problémů dovnitř sebe, blokády či nerealistické představy a přání

Vypracování tohoto pole na začátku vypovídá o vnitřní síle a dynamice, o podnikavosti až agresi, mohou být problémy s adaptací.

Vypracování pole č. 5 na konci může označovat přizpůsobivost, ovládnání se, potlačení svého úsilí, potlačovanou afektivitu.

Pole č. 6 – Integrace

Popis pole: uprostřed dvě nedotýkající se kolmé čáry

Charakteristika znaků: rozhodování o tom, zda spojit, nebo nespojit

Otázka: Jaká je schopnost vnitřní a vnější integrace?

Odpověď: konkrétní možnost vs. nemožnost integrace

Zpracování tohoto pole mezi prvními vyjadřuje věcnost, racionalitu, spíše přízemní, racionální přizpůsobení, které je často spojováno s vnitřním neklidem.

Zpracování pole č. 6 na konci o jedinci vypovídá o dobré afektivní emocionální adaptaci.

Pole číslo 7 – Partnerský vztah

Popis pole: vlevo v dolní části se nacházejí tečky, které naznačují kruh

Charakteristika znaků: vcítění se do rozčlenění

Otázka: Jaká je představa partnerského vztahu a jeho erotický význam?

Odpověď: schopnost vyváženě přijímat a brát vs. egoistické zaměření, jemnost vs. hrubost

Zpracování pole č. 7 na počátku označuje jedince senzibilního, citlivého až přecitlivělého, odevzdaného, někdy introvertního až s autistickými sklony.

Pole číslo 8 – Vazba, ochrana

Popis pole: nad horní polovinou oblouk směrem dolů

Charakteristika znaků: harmonické uzavření

Otázka: Co potřebuje jedinec k tomu, aby se cítil v bezpečí a klidu?

Odpověď: všeobecné odpovědi vs. specifické

Zpracování tohoto posledního pole na začátku vypovídá dle Brönnimana o normální schopnosti vazby. Zato ke konci označuje u jedince sníženou schopnost vazby, potlačení vztahů, izolaci, touhu po samostatnosti, až narušení vztahů, které se mu již podařilo navázat.

E. Vetterová se však vyjádřila několika námitkami proti Brönnimanově tvrzení. Například u archetypu číslo 4, souhlasí s pojmy jako překonávání problémů, ale ne s pojmy: otevřený a živý, protože musí udávat jasnou odpověď. Dále se vyjadřuje u archetypu číslo 8, kdy Brönniman zpracování tohoto pole na předním místě vysvětluje potřebu ochrany a ke konci ho spojuje s depresí nebo nedůvěrou. (1994)

Dále si uvedeme charakteristiku jednotlivých znaků v polích dle E. Wartegga (in Vetterová, 1994) s přihlédnutím k archetypálním vlastnostem. Nejprve je uvedená charakteristika jednotlivých znaků, následuje pak jeho význam, i archetypální a alternativa, která se může projevat v chování jedince.

1. pole

Charakteristika: jemné, organické, nepatrné, přesto konkrétní (pozicí ve středu)

Význam: nalezení sebe samého, centrování

Archetyp: začátek, střed, nyní

Alternativa: sebejistý - labilní

2. pole

Charakteristika: organicky uvolněné citové hnutí, vzrušení

Archetyp: životní jádro, vzrušení, které dává nebo ohrožuje životní přizpůsobení

Význam: efektivita, kontakt

Alternativa: vzruchová schopnost – emoční oploštění, citovost – studenost, otevřenost – zdrženlivost

3. pole

Charakteristika: dynamické prodlužování vertikály, architektonické rozdělení prostoru

Archetyp: stupňování se, vzestup, šířka, hloubka, přehánění

Význam: snažení, stálost, intencionální dimenze

Alternativa: zaměření – bezcílnost, ctižádost – deprese, stálost - kolísavost

4. pole

Charakteristika: temnota, tíže, hranatost

Archetyp: ohrožení, noc, strach, temnota, vina, smrt

Význam: v nevědomí, pozice strachu, nutkavost, vina

Alternativa: vědomí – nevědomí, strohý – fantazijní, pevný - ohrožený

5. pole

Charakteristika: dynamika užívaná při současném překonávání momentu napětí

Archetyp: protiklad jako odpor, prosazení

Význam: vitalita, řízení vůlí

Alternativa: vitální – slabý, aktivní – pasivní, rozhodný - nerozhodný

6. pole

Charakteristika: rozhodování o tom, zda stmelit, nebo rozpojit

Archetyp: protiklad jako oddělenost, rozčleněnost

Význam: integrace, řízení racionální

Alternativa: integrovaný – neintegrovaný, racionální - naivní

7. pole

Charakteristika: vcítění do jemného rozčlenění

Archetyp: cítění, zjemnění, tušení

Význam: senzibilita, odevzdanost, vkus, takt

Alternativa: senzibilní – hrubý, odevzdaný – perverzní, jemnocitný - hrubý

8. pole

Charakteristika: zaokrouhlení nebo harmonické uzavření

Archetyp: vazba, harmonie, ochrana

Význam: citová základna vyrovnanosti

Alternativa: schopnost vazby – zatvrzelost, harmonický – disharmonický, vyzrálost - infantilita

4. Deprese

Depresivní syndrom je vážné duševní onemocnění, které se řadí do afektivních poruch. Hlavními příznaky jsou zejména porucha emotivity a kognitivních funkcí. Nemocný nedokáže obvyklým způsobem emocionálně reagovat na vzniklé situace, dost často je později oddělený od svých emocí, což se projevuje jako pocit neschopnosti prožívat své emoce. Narušené je i kognitivní zpracování a zhodnocení různých situací. Objevuje se negativní

automatické myšlení, které se vztahuje nejen na přítomnost, ale postihuje také minulost a budoucnost. Dost často se objevuje myšlenka: „*Nic dobrého mě nečeká.*“ (Vágnerová, 2004) Projevuje se také sníženým psychomotorickým tempem. (Vágnerová, 2004) To, že deprese ochromuje člověka celého, tvrdí i A. Grün, který se o depresi vyjadřuje jako o nemoci, která se stává druhou nejčastější příčinou problémů v lidském životě a nejčastější příčinou pracovní neschopnosti. (2009)

Definice deprese se různí dle autorů, ale vesměs se jejich teorie nevylučují, spíše doplňují. O depresi je možné se zmiňovat z více úhlů pohledu a to také autoři dělají. Lze na ni nahlížet ze stránky duchovní nebo psychologické, která se prolíná s psychiatrickým pohledem. Všechny definice o depresi však mají společné znaky, jimiž jsou vnitřní pocity. (Grün, 2009) V této části se budeme zabývat psychologickým pohledem. Konkrétně klinickou depresí, ne jen krátkou depresivní náladou, která zasáhne každého člověka, alespoň jednou za život, například po jakékoliv smutné události. Níže bude rozebírána deprese jako nemoc, která vyžaduje léčbu.

Anders a Skopová definují depresi jako vážné onemocnění, které řadíme do poruch nálad, která je často doprovázeno nejen psychickými, ale také somatickými problémy. (2006)

Deprese je stav jedince doprovázený pocity smutku, nerozhodnosti, vnitřního napětí, skleslosti, zasahující nejen duševní, ale i tělesné procesy. (Hartl, Hartlová, 2009)

Jedná se o onemocnění, které pohlcuje člověka celého. Zasahuje do myšlení, ovlivňuje jeho náladu, chování. Ovlivňuje i tělesné projevy, často se projevuje v podobě fyzických onemocnění a také vážně ovlivňuje mezilidské vztahy. (Praško, Pašková, Prašková, 2001) O depresi se dále zmiňují: „*Není to jen špatná nálada, ale nemoc celého organismu.*“ (Praško, Pašková, Prašková, str. 26, 2001) Nejedná se, tedy o nedostatek vůle nebo sebekázně. Také se nejedná jen o dočasnou negativní reakci na smutnou událost v životě, ovšem smutná událost může být spouštěčem této nemoci. Důležitá je znalost, že deprese je léčitelné onemocnění. V případě neléčení vede ke ztrátě energie, izolaci, ke ztrátě výkonnosti a celkově zhoršenému zdravotnímu stavu.

Jedná se tedy o závažné onemocnění, které se poslední dobou stává stále častějším, postihuje jedince jak po psychické, tak po fyzické stránce a výrazně mu zasahuje do života.

4.1. Příčiny vzniku deprese

Vysvětlení příčin vzniku deprese jsou různá a rozšiřují se s přibývajícím množstvím psychologických směrů neboli teorií. Není možné zjistit a definovat jasně jednu jedinou příčinu, tohoto onemocnění. Vznik ovlivňuje celá řada faktorů. Názory se tedy liší a příklady si uvedeme níže.

Psychoanalytičtí zastánci předpokládají, že depresivní projevy v dospělém věku jsou důsledkem vytěsněných agresivních impulsů, které se objevily na počátku života a které nemohly být projeveny kvůli společnosti. Jedinec tedy agresi obrací proti sobě samému. (Honzák, 1999) Příčinou je tedy nezpracovaný traumatický zážitek v dětství, většinou s matkou. Přístupy, které používají při léčbě deprese výhradně jen psychoanalytické metody, se neukázaly efektivní. (Grof, 1997)

Hlavní myšlenkou behaviorálních škol je, že veškeré chování je naučitelné, a to vhodně nebo nevhodně. Deprese je tedy považována za naučenou reakci a způsob léčby je v jejím přeučení. (Honzák, 1999) Později dochází k integraci behaviorálního a kognitivního přístupu a vzniká kognitivně-behaviorální přístup, který spojuje tyto dvě teorie a stává se vysoce efektivním při léčbě deprese. (Prochaska & Norcross, 1999)

Kognitivně-behaviorální model deprese udává předpoklad, že člověk, který onemocní depresí, má vrozenou premorbidní zranitelnost. V životě jedince dochází k různým negativním událostem, kdy si jedinec osvojí vzorce „*naučené bezmocnosti*.“ Tyto vzorce se projevují různými zvnitřněnými přesvědčeními (Praško, Možný a Šlepecký, 2007).

Frankl hovoří o ztrátě smyslu jako vzniku deprese, dle něho se nejedná jen o biologickou příčinu. (in Honzák, 1999)

A. Grün popisuje, že nejčastějšími příčinami jsou pocity přetížení, ať už na pracovišti, při zvládání života celkově nebo v rodině, třeba i při výchově dětí. Deprese také podporuje pocit, že okolnosti nezávisí na našem chtění a snažení se. Dochází ke zbavení se zodpovědnosti za svůj život a přikládání důrazu osudu a vnějším okolnostem. (2009)

Dalším faktem, který k vzniku deprese přispívá, je klamné tvrzení, že smutek a utrpení do lidského života nepatří a jakmile je jedinec prožívá, žije nesprávný život. (Grün, 2009)

Můžeme se jen domnívat, že za tento pocit může touha žít šťastný život, která je podporována sledováním „*neréálných*“ životů na sociálních sítích. Toto tvrzení potvrzuje Nuber, který tento jev označuje jako apriorní a sledává ho stále častěji ve společnosti. Lidé se mu chtějí vyhnout. Přibývá syndromů vyhoření, protože lidé se hůř vyrovnávají s neúspěchem a vyčerpaností, když u nich převládá pocit, že do života smutek nepatří, a ovládá je poté pocit toho, že život nezvládají. (2006) Dále za to také mohou rozrůstající se pocity osamělosti, které mohou být zapříčiněné i častějším rozpadem rodin. (Nuber, 2006)

A. Grün se také přiklání k názoru, že při popisu příčin bychom neměli striktně rozlišovat mezi vnitřními a vnějšími. Onemocnění vždy zasahuje jak duševní, tak i tělesnou stránku. Je třeba brát osobu jako komplex. (2009)

Názory na depresi se různí s přibývajícím množstvím autorů, kteří se touto tematikou zabývají. Pro čerpání informací do této bakalářské práce byli vybráni tito autoři záměrně, protože se různí v popisu na vznik deprese. Praško nahlíží na depresi jako na nemoc, která vzniká biologickou příčinou. Křivohlavý i Honzák popisují depresi jako nemoc naučenou. Křivohlavý často odkazuje na výzkumy M. Seligmana. Konkrétně na pokusy se psy, které ukazují na naučenou bezmocnost. Názory na vznik depresivního onemocnění jsou různé. Průběh onemocnění, projevy a léčba mohou být různé v závislosti na příčině.

Názory na vznik deprese nejsou jednotné, jisté však je, že negativně ovlivňují způsob prožívání a chování jedince.

4.2. Charakteristické příznaky deprese

V této části budou vyjmenovány základní příznaky, které signalizují, že je s jedincem něco v nepořádku a mohou charakterizovat onemocnění s diagnózou deprese. Nejprve si popíšeme čtyři základní skupiny, kam jednotlivé příznaky můžeme zařadit. Níže si popíšeme konkrétní, jednotlivé příznaky.

Prvním příznakem je porucha nálady. (Praško, Pašková, Prašková, 2001) V období deprese dochází k její změně. Převládá stav, kdy se jedinec cítí unavený, smutný, bez energie. Může se projevovat i úzkostná nálada. Mohou se objevovat pocity bezcennosti, bezmoci, ztráty smyslu života. Dochází ke ztrátě chuti k jídlu, ke změně váhy.

Dalším příznakem je porucha chování. Může se objevovat polehávání, neklid, nervozita, podrážděnost.

Třetím příznakem jsou tělesné příznaky. Objevují se bolesti hlavy, končetin, bušení srdce, nízký nebo vysoký tlak a různé nemoci. Mohou se objevovat i dlouhodobé bolesti. (Praško, Pašková, Prašková, 2001) V případě nehybnosti či bolesti končetin apod. může deprese ovlivňovat i jemnou motoriku u jedinců. Toto onemocnění také závažně ovlivňuje jedincovo myšlení.

Čtvrtým příznakem jsou depresivní myšlenky. Objevují se tzv. automatické depresivní myšlenky, (Hartl, Hartlová, 2009) kdy jedinec negativně hodnotí sám sebe, např. „*jsm k ničemu*“, „*za všechno můžu já*.“ Dále se objevuje negativní hodnocení okolností, např. „*nikdo mě nemá rád*“ nebo „*všichni jsou proti mně*“. Jako další se objevují myšlenky v podobě negativního očekávání budoucnosti „*nic pěkného mě nečeká*“, „*pořád to bude stejné*“. (Praško, Pašková, Prašková, 2001)

Jednotlivé příznaky deprese dle Praška, Paškové a Praškové (2003):

- přetrvávající smutná nebo úzkostná nálada
- pocity beznaděje či bezmoci
- pocity viny, ztráta smyslu života
- ztráta zájmů a činností, které přinášely uspokojení a radost
- změna ve stravovacích návycích
- pokles energie, únava, malátnost, ospalost
- nadměrné polehávání nebo posedávání
- nervozita, neklid, mírná podrážděnost
- tělesné příznaky jako bolest hlavy, zácpa, problémy s trávením nebo dlouhodobé bolesti
- tíha na hrudi, ztuhlost
- časté pocity napětí

Příznaky dle J. Křivohlavého (1997)

- depresivní nálada
- úplná nebo snížená ztráta zájmu o život
- snížená chuť k jídlu
- snížená pohyblivost
- ztráta schopnosti koncentrace

- sebevražedné myšlenky
- nižší životní energie
- snížené sebevědomí

4.2. Průvodní znaky depresivity v kresbě

Deprese je závažné onemocnění, které postihuje mysl i chování. Můžeme tedy předpokládat, že se odrazí i v kresebném projevu. V české i zahraniční literatuře není mnoho zmínek o charakteristikách projevu deprese, které můžeme zaznamenat v kresbě. Možná je to tím, že kresba není často uznávána jako vhodný jediný diagnostický nástroj, je však velmi přínosná. Je třeba si uvědomovat její limity a faktory, které ji mohou ovlivnit. Informace pro tuto kapitolu jsou čerpány i z knížek vztahující se k jiným testům. Autoři, kteří se touto problematikou zabývají, jsou například Hammer, Altman, Gussak a Wadeson.

Hammer, který se zabýval kresbou, konkrétně domu, stromu a postavy, došel k závěru, že kresba lidí s depresí se liší od kresby, jež patří jedincům bez tohoto onemocnění. Uvádí, že znakem deprese v kresbě je nedostatek detailů, slabé čáry, které se vyskytují u jedinců, kteří trpí těžší depresí. Pokud jsou čáry extrémně slabé, tyto jedince často doprovází pocit nerozhodnosti, strach z porážky a odmítnutí druhými. (1991) Přehnaně tlusté čáry, které přecházejí do slabších, naznačují tenzi nebo anxieta. (Buck, 1992) V kresbě se pak často vyskytují neúplné celky. Pozornost si také zaslouhuje umístění obrázku. Kresba na dolní část pole může značit lehčí depresi. (Hammer, 1991) Slabé čáry, přerušované nebo črtané, stínování nebo začernování svědčí pro úzkost i depresi, odráží vnitřní napětí. (Machover, 1949)

Jak je uvedeno již výše, deprese je často doprovázena úzkostmi nebo nejistotami, proto kresba často obsahuje i prvky úzkosti. Tyto „problémy“ můžeme zachytit pomocí zaznamenaných detailů (jako jsou například do detailu vypracované části kresby, části obličeje a další). Detaily vyskytující se v přílišné míře udávají pocity úzkosti. Naopak ve velmi omezené míře poukazují na přítomnost pocitů nejistoty. (Hammer, 1991) Dále Hammer popisuje jenom charakteristiky ohledně deprese, které se vztahují k testu H-T-P. V kresbě u lidí trpících anxiózou je časté gumování.

Hariet Wadeson potvrzuje, že rozdíly v kresbách u lidí s depresí a bez ní existují, ale také se odlišnosti vyskytují vzhledem k období, kdy je kresba zpracována. Zda se jedinec cítí v ten den více smutně nebo méně. Potvrzuje to svým výzkumem, který provedl během své

praxe na psychiatrické léčebně. Jeho výzkumným vzorkem bylo 5 žen a 5 mužů, obrázky jim nechal namalovat ve dnech, kdy se cítili velmi smutně, a ve dnech, kdy jim bylo lépe. (2010) Popisuje, že rozdíl existuje v barevnosti, ne, že by trpící depresí kreslili jen černě, volí pastelky, ale často používají barev méně nebo jejich kresby jsou slaběji vybarvené. Na obrázku se nachází více prázdného místa a často jsou tam obrysy nebo hrany, které označují ohraničování. Obrázky často jsou nebo působí nedokončeným dojmem. Také se často objevují nesmyslné motivy. Obrázky jsou strnulejší, neznázorňují pohyb. Objevuje se také depresivní tematika, proto obrázky depresivněji působí. (Gussak, 2016)

Další charakteristikou, která se objevuje v kresbě u lidí s těžkou depresí, kteří trpí silnými suicidálními myšlenkami, se objevují kresby vymalované sytě, tmavými barvami. Často se jedná o barvu fialovou a hnědou. (Wasseman, Wasseman, 2009) Při kresbě postavy se mohou objevit buď lidé velmi spoře oděni, až nuzí, ale také typickým znakem jsou postavy oblečené do velmi teplých kusů oblečení. V tomto případě oblečení většinou symbolizuje ochranu, protože se nachází na těle, jež symbolizuje vrstvu, která se dostává do kontaktu s druhými. Jedná se o ochranu před citovým chladem. Postava má často menší hlavu, mohou chybět detaily, ale také úsměv není takový, jak by ho znázornili lidé bez deprese, často se jedná o obličej smutný, protože odráží vnitřní stav jedince. (Cognet, 2013) Na obrázcích nakreslených lidmi s depresí se mohou objevovat velká ústa nakreslena s viditelnějším tlakem tužky nebo pastelky, tento jev může symbolizovat tendenci k přejídání. Absence důležitých částí těla může odrážet pocity prázdnoty, jedinec se může cítit bezmocně, častěji se ale objevuje u dětí. Pokud chybí ruce, je tento jev spojován s komunikačními obtížemi. Pokud chybí nohy nebo jsou malé, většinou symbolizují nezakotvenost, nestabilitu v sociálních rolích, protože nohy ztvárňují oporu těla. (Machover, 1949)

Touto problematikou se také zabývá Altman, ale popisuje kresbu jako diagnostický nástroj deprese spíše u dětí.

Velkou roli hraje nejen výsledný motiv kresby a jak je kresba zpracována, ale také je důležité, jaké barvy jedinec používá, zejména v barevné modifikaci Wartegova kresebného testu, nebo naopak, které barvy ve výsledné kresbě chybí. Nedostatek barvy, nebo naopak používání jedné barvy může poukazovat na potlačené vnímání vůči určité problematice. Výsledek je nutné vždy zachycovat v celkovém kontextu.

5. Barvy a jejich význam

Pro celistvé vystižení barevné modifikace Warteggova kresebného testu je žádoucí zmínit význam barev. Co je vlastně barva? Světlo je elektromagnetické záření vycházející z určitého podnětu. Světelné paprsky se v prostředí buď lámou, odrážejí zpět nebo jsou pohlcovány. Světlo v závislosti na délce elektromagnetické vlny vytváří právě barvu. Ta je subjektivní záležitostí a psychickým počítkem. (Kulka, 2008) V tom, že barvy mají svůj význam a působí na člověka, se shodují mnozí odborníci, proto se barvy nachází v mnoha diagnostických testech, kde se s nimi pracuje. (např. Barevný pyramidový test, Lüscherův test, Test barevného diferenciálu) Pro hodnocení je důležité znát nejen charakteristiku jednotlivých barev, která bude uvedena níže, ale také brát v potaz její vlastnosti jak uvádí Šicková-Fabrici (2002) nebo-li jejich bipolaritu, jak zmiňuje Kulka (2008)

Oravcová ve své knize rozděluje užití barev dle objektivního a subjektivního významu, přičemž subjektivní význam by měl zrcadlit aktuální stav/rozpoložení jedince. (2008)

5.1. Charakteristika jednotlivých barev

Každá barva má svůj význam a autoři je popisují různě.

Charakteristika jednotlivých barev dle Kulky a Lüschera (1997) s přidáním poznatků od Fincherové (1997):

Bílá barva – může vyjadřovat pořádek, nevinnost a čistotu. Může symbolizovat zrození, plodnost, ale také i smrt. Také může vyjadřovat duchovnost, panenskost a nicotu, ale také připravenost pro změnu (Fincherová, 1991). Dle Kegellové i vynechání vybarvení určité části během kresby má svůj význam, může symbolizovat nedotčenost v určité oblasti, opomíjení, nevědomí, nepovšimnutí určitého tématu v nějaké oblasti. (1978)

Šedá barva – může být znamením klidu, neutrality a neangažovanosti

Černá barva – je symbolem smutku, smrti, tmy a prázdnoty. Je také symbolem vážnosti a elegance. V dřívějších dobách se černá považovala za opak smrti za zrození, ve smyslu zrození se z půdy, z ničeho, z lůna (Fincherová, 1991). Kulka a Fincherová se shodují, že černá je barva zla, temnoty a smutku, ale také tajemství a něčeho vědomě nepoznaného. Černá je spojována s tmou, tudíž s něčím, co není vidět (1991)

Červená barva – vyjadřuje sílu a sebedůvěru, dále také živost, sílu, dynamiku, vášně a žádostivost. Symbolizovat také může tvořivost a radost z prožívání.

V minulosti byla spojována s krví. (Fincherová, 1991). Nedostatek červené může značit pasivitu nebo nedostatek sebeprosazení. (Kegellová, 1978)

Žlutá barva – symbolizuje vzrušení, radost, povrchnost. Může představovat změnu, osvobození, napětí, uvolnění. Je to teplá barva, která je symbolem slunce, tudíž je spojována s jasem a rozumem. Žlutá barva je také spojována s výživou (Fincherová, 1991).

Růžová barva – jedná se o světlejší červenou barvu a často představuje naivitu, lásku, ale i nezralost

Oranžová barva – je veselá barva, jedná se o kombinaci tepla, síly a energie, vzrušení a intelektu. Může být zobrazována i při pocitech neštěstí.

Fialová barva – často zobrazuje tajemství, mystiku, spiritualitu, citlivost, důstojnost, ale i skryté touhy a utlumenou vášně.

Purpurová barva – může symbolizovat bohatství, krásu, moc, působí vznešeně, dále také znamená důstojnost.

Modrá barva – je zobrazením klidu, pasivity, soustředěnosti, věrnosti a oddanosti. Jedná se o ideál harmonie, celistvosti. Je symbolem klidu, míru, hloubky i dálky (Fincherová, 1991). Často je modrá barva spojována se symbolem ženství (archetypem matky) a zrození. Plodová voda je modré barvy. Voda se také užívá při křtu, tedy může symbolizovat znovuzrození, připravenost ke změně. (Fincherová, 1991)

Tyrkysová barva – také může symbolizovat klid, ale často se objevuje u lidí, které mají potlačené city.

Zelená barva – symbolizuje harmonii, pohodu, jistotu, mládí, přírodu, přátelství a bezpečí

Hnědá – může signalizovat pokoru, trpělivost, spolehlivost. Vychází ze země.

III. PRAKTICKÁ ČÁST

6. Cíle výzkumné studie a výzkumné otázky

Záměrem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda se liší charakteristika zpracování WZT u skupiny dospělých jedinců, jejichž společným znakem je diagnostikovaná deprese a u jedinců bez deprese. Proto je výzkum zaměřen na deskripci jednotlivých polí u obou skupin. Ke sledování byli vybráni lidé jedinci ve věku 25 – 45 let, jedná se tedy o vývojové období mladší a střední dospělosti. Toto rozmezí bylo vybráno záměrně, protože deprese se nejčastěji objevuje právě v těchto etapách života. Deprese ovlivňuje myšlení jedinců, které je úzce spojeno s řečí a chováním. Vzniká otázka, zda se projeví tato duševní porucha nějakými speciálními znaky i v kresebném projevu.

Výzkumné otázky:

Jaké odlišnosti se budou vyskytovat ve zpracování barevné modifikace Warteggova kresebného testu u lidí s depresí a bez ní?

7. Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor tvořilo celkem 36 lidí, kteří byli rozděleni do dvou skupin po osmnácti. Jedna skupina byla složena z lidí, kterým byla diagnostikovaná deprese a nacházeli se v počátečním stádiu léčení (do 3. měsíce). Léčením se myslí nasazená medikace, konkrétně antidepressiva (dle posouzení psychiatra). Druhá skupina - skupina kontrolní byla tvořena lidmi, kterým deprese nebyla diagnostikovaná. Všichni respondenti se pohybovali ve věku 25 – 45 let. Tedy v období mladší a střední dospělosti. Test jim byl též předložen hromadně ve dvou skupinách. Sběr dat u lidí s depresí probíhal pod záštitou organizace Fokus Písek. Kontrolní skupina byla vybrána záměrnou metodou – pravděpodobnostní dle instituce.

8. Metody sběru dat

Metodou výzkumu byla barevná modifikace Warteggova kresebného testu, která je blíže popsána v teoretické části této práce. WZT byl předložen 2 skupinám lidí. Zjišťovány byly diferenciační prvky v porovnání u lidí s depresí a bez deprese. Byla užita kvalitativní metoda. Warteggův kresebný test byl zadán v organizaci Fokus Písek lidem, kterým byla diagnostikovaná deprese – lehká, střední i těžká. Jedná se tedy o kvalitativní metodu pravděpodobnostní. Záměrný výběr dle instituce.

Zadání tohoto testu bylo totožné s originálním. K získání dat jsem oslovila známou, která pracuje v organizaci Fokus v Písku. Zadání proběhlo skupinově, vždy po devíti lidech. Zpočátku jsem byla představena a poté proběhlo samotné testování. Při získávání dat měli všichni lidé stejné podmínky. Všem bylo řečeno: „*Malíř rozkreslil obrázky, je jen na vás, jak je domalujete. K dispozici máte tužku i pastelky, záleží, co si vyberete.*“ Celou dobu byl kladen důraz na to, aby lidé zakreslovali čísla hned poté, co obrázek dokreslili, a na klid v místnosti, kde byl test zpracováván. Guma na stole nebyla, byla k dispozici pouze na vyžádání. V případě nejasností se na mne mohli kdykoliv obrátit. Test byl zadáván hromadně ve dvou skupinách, přičemž pozorování jednotlivce nebylo možné, byly zaznamenány jen zvláštnosti během zpracovávání.

9. Metody zpracování dat

V jednom ze svých výzkumů Wadson uvádí, že jedinci s diagnózou deprese kreslí obrázky, které působí smutněji/depresivněji. Abychom předešli chybě záměrného vyhledávání znaků typických pro toto onemocnění ve VS, byl vyhotovený test rozdán 5 lidem, kteří měli rozdělit testy tak, jak na ně působí. Zda si myslí, že ho kreslili lidé s diagnózou deprese, nebo bez onemocnění. Dle jejich subjektivního dojmu z působení testu. Dále jsem získaná data od lidí s diagnózou deprese porovnávala se skupinou lidí, také ve věku 21 – 45 let, kterým deprese diagnostikována nebyla. Test jim byl zadán obdobně, rovněž ve dvou skupinách po devíti lidech. Stejně jako výzkumné skupině.

Dále jsem volně popisovala jednotlivá pole u obou skupin a následně je porovnávala. Pro hlubší náhled do dané problematiky byla vybrána určitá pole. (Buď nejčastěji zpracované motivy u VS, nebo náhodné, něčím zajímavé kresby u každého pole dle mého subjektivního výběru.)

10. Klíčové znaky a jejich charakteristika

Druhý oddíl praktické části bude zaměřena na popis jednotlivých polí, sledování diferenciací ve zpracování barevné modifikace Wartegova kresebného testu u lidí s diagnózou deprese a bez deprese. Pro tuto část bylo zvoleno 5 znaků, které budeme sledovat u jednotlivých zpracování. Výběr znaků vychází z díla od E. Vetterové (1994). Níže budou uvedeny jednotlivé znaky.

10.1. Barva

Jako první bylo sledováno barevné zpracování testu.

Zda jedinci použili pastelky, tedy jednalo se o barevné zpracování. Kategorii barevné jsem rozdělila na dvě podskupiny. Přihlížela jsem k tomu, zda pole bylo zpracováno barevně (alespoň dvěma barvami), nebo zda bylo zpracováno jednou barvou nebo jedinec pro kresbu použil pouze tužku nebo černou barvu.

10.2. Způsob zpracování

U způsobu zpracování jednotlivých polí byl sledován tlak tahů, zda jedinci během kresby u některých polí tlačili na pastelku nebo tužku více, nebo zda byl obrázek naopak nakreslen lehkými čarami.

10.3. Pořadí zpracování

Dle Brönnimana ve skriptech od E. Vetterové (1994) jsem sledovala pořadí zpracování polí. Pro tento výzkum jsem se zaměřila na pole, která byla zpracována mezi prvními třemi a posledními třemi. Dále pak na pole, která byla zpracována nejčastěji jako první a poslední.

10.4. Motiv

Zde bylo sledováno, jaké motivy se v jednotlivých polích vyskytují nejčastěji. Jestli v jednotlivých skupinách existují nějaké podobnosti nebo odlišnosti. Dále je kladen důraz na zpracování motivu s přihlédnutím k zpracování archetypálního znaku v jednotlivých polích.

10. 5. Gumování

Gumování je jedním ze znaků úzkosti. Budeme sledovat, zda se zde vyskytne.

11. Popis praktické části

Praktická část je rozdělena na 2 oddíly. V prvním oddíle se zaměříme na posouzení testů, jak ze strany výzkumníka, tak i ze strany nezaujatých osob. Dle Wadsona (popsáno v teoretické části) testy, nakreslené lidmi, kteří mají depresi, působí na první dojem depresivněji, jsou v nich použity slabší čáry, nebo naopak u nich lidé vyvíjejí větší tlak na tužku atd. Abychom předešli chybě, kdy budou záměrně vyhledávány znaky ve skupině u lidí s depresí, předtím než testy byly rozřazeny do jednotlivých skupin, byly rozdány pěti nezaujatým osobám, které popsali, jak na ně dané testy působí. Tedy které působí depresivněji a které ne.

Ve druhém oddíle praktické části budou popsána jednotlivá pole, jejich charakteristika u VS a KS. Budou zde zjišťovány diference ve zpracování mezi viz výše uvedenými skupinami.

U jednotlivých polí budou sledovány znaky z uvedených kategorií, viz výše. Ani u jedné skupiny se neobjevil znak gumování, guma byla přítomna pouze na požádání, čehož nikdo nevyužil. Níže tedy budeme popisovat pouze 6 znaků. Poté k polím připojím i subjektivní názor, pokus o subjektivní dojem z daných obrázků u VS, protože je na depresi zaměřena moje bakalářská práce.

11.1. První oddíl

Jednotlivé hotové testy byly předtím, než byly rozřazeny dle diagnózy očíslovány na spodní části testu. Testy byly zadány pěti lidmi, aby je rozdělili dle toho, jak na ně působí, zda si myslí, že je zpracovali lidé s diagnózou deprese, nebo ne. Níže je uvedená tabulka s vyznačenými čísly vybraných testů.

Osoba	Čísla testů WZT																
A	1	2	3	6	9	10	12	13	14	15	16	17	19	22	33		
B	1	2	6	9	11	12	13	14	15	17	19	22	33				
C	1	2	6	9	11	12	13	14	15	16	17	19	20	22	23	27	28
D	1	2	5	6	7	9	12	13	14	15	22						
E	1	2	6	7	9	11	12	22	30								

Tabulka 1

Tabulka s čísly testů, které byly označeny jako depresivně působící.

Tabulka označuje čísla testů, které byly vybrány jako depresivně působící na jedince. Žlutě jsou označena čísla, na kterých se shodli všichni zúčastnění. Mezi těmito čísly je pouze 1 test, který do VS nepatří, i přesto byl však označen jako depresivní. Jinak se objevovaly i jiné testy, ale byly označeny jen jednou nebo dvakrát lidmi.

Z tabulky lze vyčíst, že test č. 6 byl pokaždé označen jako test z VS, i když patřil do KS. Ve VS se nikdy neobjevily testy č. 4, 8, 18, 21, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 34, 35 a 36.

Z tohoto výsledku můžeme usoudit, že test č. 6 působí depresivně, i přesto, že nebyl zpracován jedincem s diagnózou deprese. Všechny testy, které byly pokaždé všemi zúčastněnými označeny jako depresivní, také patřily do VS, kromě testu č. 6. Testy z VS tedy i na ostatní lidi působí více depresivně než testy z KS, kromě testu s označením č. 6.

Testy lidí s diagnózou deprese, které byly ve všech čtyřech případech lidmi označeny jako depresivní, byly testy č. 1,2, 9, 12, 13, 14, 15, 22

Nezávislí jedinci popisovali, že více depresivní jim přišly testy nakreslené obyčejnou tužkou nebo, jak se vyjádřili, „smutnější“ nebo „prázdnější“ obrázky. Prázdnějšími obrázky popsali obrázky bez pozadí nebo ty, které byly dle jejich slov nakresleny jednoduše. Tento test by si žádal být proveden v kvantitativním výzkumu na mnohém větším vzorku.

V druhém oddíle budeme popisovat jednotlivé pole u obou skupin, volně dle výše uvedených kritérií.

11.2. Druhý oddíl

11.2.1. První pole

Archetypální výzva tohoto čtverce obsahuje bod uprostřed čtverce. Dle E. Vetterové je doprovázen otázkou: Jak jedinec vnímá své Já, jak se prezentuje okolí? (1994)

Výzkumná skupina

Z výzkumné skupiny kreslilo 12 lidí barevně, tedy užilo pastelky, ne jen tužku nebo černou pastelku. To znamená, že 33% jedinců kreslilo tužkou nebo černou pastelkou. Pro první pole 67% jedinců užilo pastelky. V prvním poli polovina zkoumaných lidí, tedy 50% lidí použilo pastelky (konkrétně alespoň 2 barvy) a 17% použilo jednu barvu. **Více jak polovina testů byla vyhotovena barevně.**

U dokreslování prvního pole není žádná dominantní barva. Barvy se různí dle testů. Objevuje se fialová, modrá, oranžová, zelená, žlutá a červená. Jedinci s diagnózou deprese tedy první pole, které znázorňuje sama sebe, kreslili velmi různě. Co jedinec, to individuální barevné zpracování.

Toto pole bylo 8 jedinci z VS zakresleno jako první, to je tedy 44% a pouze 1 člověk ho nakreslil na místo poslední. Dalo by se tedy říct, že až na jednoho jedince, lidé z této skupiny řeší otázku sebe sama na vědomé úrovni. (dle popisu Brónimana in Vetterová, 1994)

Také 8 jedinců nakreslilo do prvního pole květinu (Z nich čtyři jedinci květinu dali na první místo). **Většina obrázků z prvního pole byla kreslena lehce a u obrázků, kde se nacházeli obrysy u obrázků vybarvených, tak zde bylo zřejmé zvýšení tlaku na tužku nebo pastelku.** Tento jev byl zaznamenaný u 7 lidí. Na obrázcích, kde jedinci kreslili tužkou, není zaznamenan větší tlak, na rozdíl od obrázků kreslených pastelkami, je možné obrysy cítit i z druhé strany papíru. Objevovaly se tedy známky, jak velmi lehkého zpracování, tak vytlačené obrysy. Tyto znaky mohou svědčit o nějaké nejistotě, nesebedůvěře nebo naopak o potlačených pocitech, potlačení vzteku či agrese.

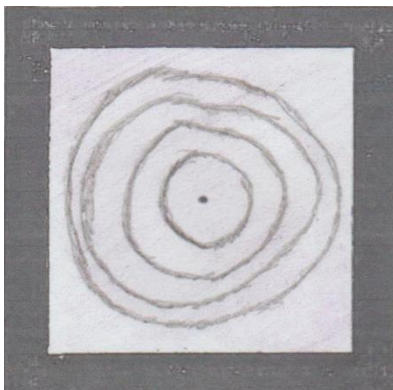
Dále 2 jedinci (11%) nakreslili obličej a oba ho zařadili na 1. místo. Také se objevily dva kruhovitě tvary a vždy po jednom oblečení, kostka, oči, ryba. Zdvojení motivu bylo zaznamenané pouze jedenkrát – dvě tečky pod sebou. Tato kresba působí velmi prázdně až ztraceně.

Osobní popis

U VS budou vždy vybrány 2 nebo 3 obrázky nejčastěji zpracovaného motivu nebo motivu, který dle subjektivního uvážení je něčím zajímavý, a budou podrobněji popsány.

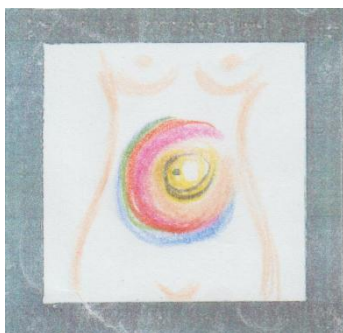
V prvním poli testu č.1 byly nakresleny kruhy, které na první pohled vypadají jako terč. (Dole jedinec uvedl, že se jedná o Rinnegam – znak z kreslených filmů). Jedná se o jediný test, který má ve VS vybarvené pozadí. Tečka zůstala uprostřed bez povšimnutí. Kolem jsou však kola, která se zvětšují. Kolečka, která obklopují tečku uprostřed, jsou velmi vytlačená, až to vypadá, že se papír v těch místech bude trhat. Obrázek působí jako tlak. Pozadí pole, kolem obrázku, které může znázorňovat okolní svět, které se prolíná až k tečce uprostřed, je vybarvené světle. Objevuje se zde zvýšený tlak, který může značit

nahromaděnou energii, možná až agresi. Tento znak připomíná terč. Do terče se nejčastěji lidé střejí. Osoba může mít pocit, že se stává středem útoku od ostatních lidí. Jednotlivá kola, která tvoří terč, jsou nakreslena několika přerušovanými čarami, což může značit úzkost až neklid.

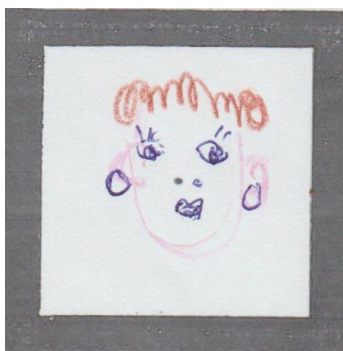
Obrázek Pole 1 test č. 29

V prvním poli dalšího testu je nakresleno tělo – nahé. Tělo má zvýrazněný střed těla. Střed znázorňuje pupík, který je odhalen. Kolem něho jsou živými barvami nakreslena necelá kola. Působí hřejivým dojmem. Kresba, i přesto, že znázorňuje nahé tělo, není vulgární, působí jemně. Možná se cítí člověk odhalen, až moc otevřený, nebo naopak něco skrývá, může být introvertnější povahy a otevřenou kresbou kompenzuje svoje pocity.

Obr. 1 pole 1 test č. 22

Další dokresleným obrázkem je obličej. Také je nakreslen velmi jednoduše. Výraz obličeje připomíná úlek nebo vyděšení. Tato kresba působí trochu zvláště. Smutně, možná až ustrašeně. Je zajímavé, že kresba s takovým výrazem je nakreslena v prvním poli. Ústa jsou sevřená, oči vytřeštěné. Obličej je nakreslen růžovou pastelkou a vlasy jednoduchými kudrnami hnědou barvou.

Obr. 2 pole 1 test č. 14

Kontrolní skupina

U KS 50% lidí použilo pro nakreslení toho pole pouze tužku nebo černou barvu. 39% lidí použilo pastelky, pouze 2 lidí nakreslili pole pouze jednou barvou. Z čehož 1 vyšetřovaný jedinec nakreslil celý test jednou barvou, a to zelenou, druhý červenou. V této skupině se také neobjevovala některá barva výrazně častěji. Vyskytla se zelená, žlutá, červená, oranžová a modrá. Častěji se vyskytovali barvy teplejší. **Celkově jich bylo použito více nebo zakrývali větší plochu než u VS.**

V KS více než polovina vyšetřovaných lidí (11 jedinců) nakreslila 1. pole na 1. místo. Není zde však žádný test, který by měl 1. pole na posledním místě, a pouze u jednoho jedince se vyskytuje v posledních třech zakreslených obrázcích.

Způsob zpracování 1. pole. **Nikdo** z vyšetřovaných jedinců **nepoužil výraznější tlak** na tužku nebo pastelku.

Nejčastěji kresleným motivem byl motiv zvířecí nebo motiv lidské tváře, ale i květiny. Do prvního pole 5 jedinců nakreslilo zvířecí motiv, jednou z toho kočičí tvář. Dále 3 jedinci nakreslili lidskou tvář nebo smajlíka. 3 jedinci nakreslili motiv květiny a 3 lidé nakreslili motiv kruhovitého tvaru. Objevilo se i 1 srdce, 2 křížky a 1 velký třesk. Objevovaly se tedy i motivy trochu abstraktní, neuzavřené.

Porovnání VS a KS

VS používala pro první pole barevné zpracování. **12 lidí (67%) užilo pro zpracování prvního pole pastelky.** **U KS využilo barevné zpracování jenom 9 lidí.** 7 (39%) lidí užilo v KS více barev, 2 lidé použili ke zpracování jednu barvu. V KS použila polovina (50%) lidí

ke zpracování tužku, u VS to bylo jen 33%. **Přesto, že ve VS více lidí využilo pastelky, u KS byly barvy využité více na větší ploše, i když méně než u jiných polí v KS.**

Barevné zpracování pole č. 1		
	Tužka	Barva
VS	6	12
KS	9	9

Tabulka 2 Barevné zpracování pole č. 1

U prvního pole v obou skupinách nebyla žádná dominující barva. V obou skupinách se objevovaly různé barvy, žádná nepřevládala. Jednalo se převážně o teplé barvy. V prvním poli se nevyskytovala u KS barva hnědá, pouze u jednoho obrázku na nakreslení těla šneka.

U KS se neobjevil ani jeden jedinec, který by výrazněji tlačil na pastelku nebo tužku, na rozdíl od VS, kde **polovina (50%) vyšetřovaných vykazovala zvýšené tlačení při kresbě v prvním poli, pouze u obrysů**. Může tedy jít o potlačené emoce, jedinci v sobě mohou něco potlačovat. **U VS se také objevovaly kresby jemně nakreslené**. Toto zpracování může ukazovat nejistotu, úzkost. Jedinec si možná tolik nevěří, a tak kreslí slabě, aby obrázek mohl kdykoliv překreslit.

Nejčastějším motivem ve VS byla květina. Ve dvou případech se objevil obličej a byl zařazen na první místo. U KS byl nejčastějším motivem motiv zvířete nebo lidské tváře. Květiny se zde vyskytly také. U KS se objevovaly i motivy abstraktnější, neuzavřené. U VS se tedy objevovaly spíše neživé motivy. Zato u KS se objevovala zvířata a lidské obličej. (Dále pak smajlíci a květiny..)

Pořadí zpracování pole č. 1		
Pořadí zpracování	VS	KS
V první trojce	15	11
V poslední trojce	1	1
Mezi prostředními	2	6
Na prvním místě	9	10
Na posledním místě	1	0

Tabulka 3 Pořadí zpracování pole č. 1

Pořadí zpracování prvního pole. **VS v 15 případech první pole vyhotovila pole mezi prvními třemi poli**. Z toho 9 jedinců ho nakreslili jako první. Lidé s depresí první pole ohledně jich samotných kreslili častěji mezi prvními obrázky. **U KS se zpracování prvního**

pole objevilo mezi prvními třemi jen v 11 případech a 10 jedinců ho umístilo na místo první.

11.2.2. Druhé pole

Archetypálním znakem v tomto poli je vlnovka v horním levém rohu. Je doprovázen otázkou: Jak je jedinec napojen na okolí, na jiné lidi – „Já ve vztahu k Ty.“ (Vetterová, 1994, str. 3)

Výzkumná skupina

Ve VS kreslila více než polovina lidí, 10 lidí (56%), druhé pole, které označuje vztah k druhým, tužkou. Pro barevné zpracování se rozhodlo 8 jedinců, 28% použilo pastelky a 17% použilo na kresbu jen jednu barvu.

Objevuje se barva hnědá, většinou jen na obrysy, a to ve 4 testech. V jednom případě se vyskytuje i jako primární barva, pro vybarvení obrázku. Ve čtyřech testech je druhé pole zpracováno černou pastelkou. Dále je také používána barva modrá. Pozadí je vybarvené v jediném testu, jedná se o světle modrou. Barvy jsou převážně studené, s výjimkou hnědé barvy, a využity jen lehce.

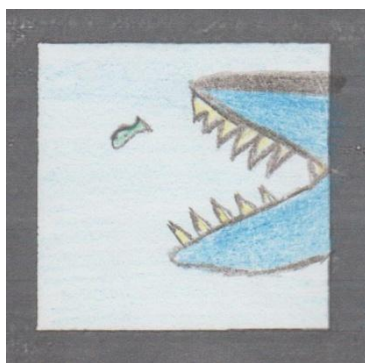
Převažují hlavně motivy zvířat. Zvířata jsou označena 7 (39%) respondenty. Tři ze sedmi jedinců nakreslilo ptáky. Nejedná se o ptáky dravé. Jsou nakresleny velmi jednoduše s využitím maximálně dvou čar. Jsou to ptáci, se kterými se setkáváme v běžném životě, když je období tepla. Jednou je znázorněna kachna domácí. Jedná se tedy o domestikované zvíře. Zvířata se tedy musela přizpůsobit nebo naopak jsou rozvolněná, nemají nikde jasný domov, ale mají velkou pravomoc v pohybu. Řeka se objevuje též ve 3 případech (17%) a ve 3 případech (17%) se také objevuje motiv šatního ramínka. Jedná se o klasické ramínko, které slouží k zavěšení oděvu. V 11% se objevuje motiv budovy, jednou z toho továrna a jednou kostel. Pokud setrváme u motivů, ať už se jedná o lidský nebo zvířecí obličej. **Výraz je smutný nebo úsměv není výrazný jako jinde. U kresby lidské postavy dokonce detaily obličej, tedy i ústa chybí.**

U tohoto pole se neobjevuje žádné zvýšené úsilí tlaku na tužku, naopak pole jsou **kreslena slabšími čarami**, s menší intenzitou. Mohou se jedinci cítit ve vztahu k druhým nejistě?

Pořadí zpracování. Druhé pole bylo VS zpracováno nejčastěji (9 jedinci) mezi prvními třemi obrázky a 5 jedinci mezi poslední tři pole. Ani jednou se neobjevilo jako úplně první nebo poslední. Toto pole se zabývá nejen jedincem samotným, ale i jeho vztahem k druhým lidem. Časté zpracování mezi prvními třemi ukazuje na vědomé řešení tohoto tématu. Lidé s diagnózou deprese se tímto tématem možná zabývají více. Onemocnění mění jejich myšlení a energii a mohou pociťovat změnu ve společenských vztazích.

Osobní popis

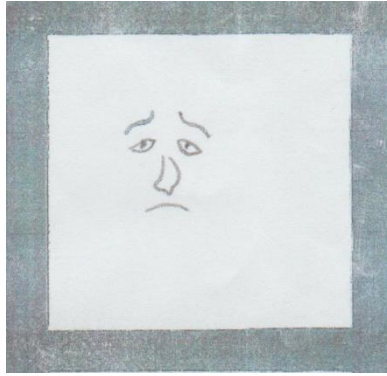
V jednom testu je u pole č. 2 znázorněna čelist nějaké velké ryby se zuby a malá rybička. Tento obrázek byl jedincem pojmenován jako „Oběd.“ Obrázek vypovídá o tom, jak je jedinec napojen na okolí ve vztahu k jiným lidem. Jak uvádí E. Vetterová „Já ve vztahu k Ty.“ Obrázek zobrazuje 2 ryby různé velikosti. Kresba působí velmi nevyrovnaně, takže jedna strana je ve velké nevýhodě, druhá strana je mnohem větší, dominuje obrázku a má převahu. Malou rybu se chystá sníst velká ryba, která ani nemá obličej (není důležité kým). Malá ryba se nemá kam schovat, nikdo ji nechrání. Na obrázku není žádný úkryt. Ryba plave směrem dolů. Otázkou však zůstává, koho autor považuje za velkou a malou rybu.

Obr. 3 pole 2 test č. 29

Dále jsem vybrala testy, kdy v poli č. 2 byly znázorněny kresby s obličejem (zvířecím i lidským) a postava.

Obličej působí velmi smutně. Je velmi jednoduše nakreslen, se smutnými ústy. (Byl zvolen ostatními jako depresivní?) Oči jsou pokleslé směrem dolů, obličej není ohraničen. Vznáší se volně v prázdném poli. Kresba působí velmi osamoceně, neukotveně – bez hranic, v prostoru. Archetypální znak je zde zpracován jako detail kresby.

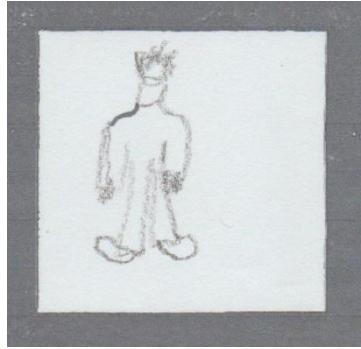
Obr. 4 pole 2 test č. 22

Další test má v poli č. 2 obličej medvěda. (dole jedincem označen jako Medvídek) Je smutný, nakreslen hnědou barvou, s černým nosem a červenými, ne moc usmívajícími se ústy. Tento obrázek jsem zvolila, protože oproti ostatním zabírá větší část prostoru, i tak však působí prázdně. Kresba samotná ani pozadí nejsou vybarveny. Kouká doprava dolů.

Obr. 5 pole 2 test č. 17

V dalším testu je znázorněna postava, která je namalovaná celá černou pastelkou. Postava se vznáší ve vzduchu. Nepůsobí stabilně. Je menší, má nesouměrné tělo, velká ramena. Oblečení ani obličej a detaily v něm nejsou znázorněny vůbec. Prsty jsou nakreslené jako černé šmouhy. Ruce lidé používají v naší kultuře, když se s někým seznamují, když s někým komunikují. Jsou často považovány za komunikační nástroj. Zde je však tento nástroj nahrazen černou skvrnou. Lze se ale na ruce podívat také metaforicky. Rukama lze něco uchopit. Co se jedinci nedaří uchopit? Z jiného úhlu pohledu ruce nám pomáhají se vyjádřit pomocí gest. V čem má problém se vyjádřit? Nebo chce něco vyjádřit a neví jak? Proč? Vzhledem k tomu, že 2. pole se zabývá vztahem k druhým, možná jedinec pociťuje, že nemá takový vliv na okolí, jaký by si přál. Postava působí velmi smutně až bezradně. Ústa a veškerá mimika v obličejí jsou komunikačním nástrojem (Neverbální komunikace tvoří až 70% komunikace). Tyto detaily se v kresbě nevyskytují. Obličej je zakryt maskou, v níž je pouze otvor pro oči. Skrývá ten člověk něco? Proč nemá vidět obličej?

Obr. 6 pole 2 test č. 19

Kontrolní skupina

V kontrolní skupině použilo ve druhém poli 9 (50%) vyšetřovaných jedinců pouze tužku. Druhá půlka zvolila barevné zpracování pomocí pastelky. 4 jedinci (22%) dokreslilo obrázek s použitím jedné barvy, 5 jedinců použilo pastelky. U lidí, kteří zvolili barevné zpracování, převládala barva zelená, modrá a žlutá, byla použita také růžová na detaily. Bylo využito více barev, kresby byly pestřejší.

Nejčastějšími motivy se stejným počtem u KS byly motivy s obličejí. Nakresleny byly 5krát. Druhé nejčastější zastoupení měla kresba řeky. Dva jedinci kreslili nebeská tělesa. Po jednom byly nakresleny vlasy, které byly znázorněny velmi jednoduše, jako kresby z VS. Jednalo se pouze o doplnění vlánek a kresba byla pojmenována jako vlasy. Vlasy jsou také část obličejí. Nakresleno bylo také náradí, továrna s komínem a vlna.

U KS se neobjevuje v žádném z případů zvýšený tlak na tužku nebo pastelky.

Druhé pole u KS bylo 7x vyhotoveno mezi prvními třemi poli a 7x mezi posledními třemi poli. Jednou se objevuje na úplně posledním místě. Toto téma jedince nemusí tolik ovlivňovat nebo si ho aspoň vědomě nepřipouští.

Porovnání VS a KS

VS a KS se v barvách při zpracování kresby u tohoto pole mnoho neliší. U některých obrázků jen lidé v KS využijí větší plochu ke kresbě. V obou skupinách zhruba polovina lidí (U VS 7 jedinců) použila tužku a druhá polovina užila pastelky ke zpracování.

Barevné zpracování pole č. 2		
	Tužka	Barva
VS	7	11
KS	9	9

Tabulka 4 Barevné zpracování pole č. 2

V motivech už se rozdíly nacházejí. Ve VS se hodně objevuje motiv zvířat. Zejména ptáci, se kterými se běžně setkáváme. Poté se vyskytla také kachna, ale i žirafa a medvěd. Zajímavé je, že ptáci mají možnost pohybu, ale také jsou rozlítaní, nemají stále místo, ale často se pohybují v hejnech. Cítí se tam však jako mezi svými? S KS se shoduje pouze jeden motiv a to kresba obličejů. I ta je však zpracována odlišně. **Ve většině případů u VS se jedná o obličej posmutnělý, bez detailů nebo velmi jednoduše zpracován,** na rozdíl od KS, která používá více barev a obličej je veselý. Obličej je užíván jako nejbohatší nástroj při dorozumívání. Ne jen, že obsahuje ústa, kterými mluvíme, ale také užívá mimiku. U druhého pole, které znázorňuje vztah k druhým je obličej trefně znázorněn, jen s tím, že u jednotlivých skupin se liší často výrazem.

VS opět ve druhém poli užívá více neživých předmětů (lidských námětů) nebo zvířat, (ptáci, šatní ramínko, budovy...). Nejsou používány tolik lidské motivy. **Zato u KS převládají lidské obličejy, ale objevují se i neživá tělesa** (nebeská tělesa, vlasy). U obou skupin se vyskytuje motiv řeky nebo vln. **Motiv řeky se liší velmi, zejména v oblasti barevného zpracování.** Ve výzkumné skupině jsou celá pole zabarvená zeleně trávou, kde se objevují květiny. Řeka je též zpracována modře, vybarvená a jsou dodělány vlny. V KS se jednou objevuje i řeka nakreslená tužkou, která není ohraničená, jsou zde pouze vlny a ryba. Zpracování je jednodušší jako u VS. VS zpracovala téma řeka jednou a to pomocí tužky a jednoduchých čar. Pole není vybarvené vůbec. Jde o velmi jednoduché zpracování.

Poté se v obou skupinách objevuje motiv vln. Ty jsou si podobné, jedná se pouze o zdvojení významů a dole jedinci je dopsán název vlny. Zde i VS používá barevné zpracování vln. Užívá modrou barvu.

Ohledně způsobu zpracování je druhé pole vyhotoveno u obou skupin průměrně. U VS se objevují obrázky kreslené slabšími čarami. Neobjevuje se zvýšené úsilí tlaku na tužku.

Pole č. 2 bylo ve VS 9 lidmi zpracováno mezi prvními třemi, z toho nikdo obrázků nevyhotovil jako první nebo poslední. V KS bylo 7 lidmi vyhotoveno mezi prvními třemi poli a nikdo ho nezačal kreslit jako první, jednou bylo zhotoveno jako poslední.

Pořadí zpracování pole č. 2		
Pořadí zpracování	VS	KS
V první trojce	9	7
V poslední trojce	5	7
Mezi prostředními	4	4
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	0	1

Tabulka 5 Pořadí zpracování pole č. 2

11.2.3. Třetí pole

Archetypální význam je zde znázorněn v podobě tří lineárních čar, které jsou vzrůstající, měly by vypovídat o schopnosti uplatnit vývojovou energii. (Vetterová, 1994)

Výzkumná skupina

Ve výzkumné skupině 8 (44%) jedinců zpracovalo toto pole pouze tužkou. Deset lidí se rozhodlo pro barevné zpracování. 4 jedinci použili ke zpracování jednu barvu, dále pak **6 lidí z výzkumné skupiny zpracovalo toto pole více barvami. Převládala černá,** někdy doplněná o jiné barvy. Ve třetím poli se vyskytovala také fialová, modrá a ve čtyřech případech hnědá barva. Čtyři testy byly zpracovány pouze tužkou a tři pouze černou. Pole, které by mělo znázorňovat schopnost užívat vývojovou energii, bylo u lidí s diagnózou deprese často zpracováno černě. Použití černé barvy může značit nějaký blok nebo stagnaci.

V tomto poli se objevovaly z většiny konkrétní motivy. **Nejčastějším motivem byl plot.** Ten vypracovalo 8 lidí, tedy téměř polovina této skupiny. Plotem často chráníme vlastní území, majetek. Nechceme každého pustit dál. Je toto pole pro VS citlivým tématem, které si chtějí chránit před ostatními? Dále pak častým tématem byly části nemovitosti (například dveře, střecha, schody). Poté se motivy vyskytovaly po jednom. V tomto poli **8 jedinců na**

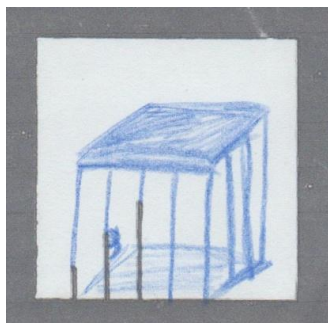
výzvu navázalo a stupňovali nahoru vzrůstající linie, 5 jedinců tuto výzvu zpracovalo jako klesající.

U 4 jedinců se objevoval zvýšený tlak na tužku nebo pastelku a u 4 se objevovaly velmi slabě namalované čáry. Objevovaly se zde i čáry črtané.

Třetí pole vypracovalo mezi prvními třemi poli 9 jedinců a 5 jedinců až mezi posledními třemi poli. Většina lidí toto pole nakreslila mezi první tři zpracované pole, což může značit, že jedinci si uvědomují svou situaci. Může jim docházet, že mají menší energii, mohou mít pocit stagnace a neposouvání se dál.

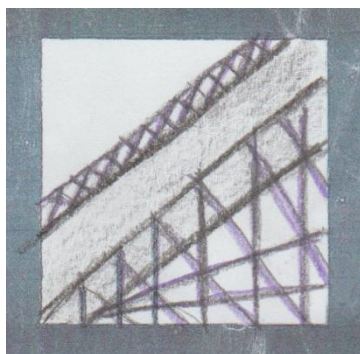
Osobní popis

Do pole č. 3, které označuje schopnost pracovat s vývojovou energií, jedinec namaloval klec. Znak je začleněn do základu obrázku. Čáry pokračují, ale nestoupají vzhůru, jsou v jedné rovině. Celek však tvoří klec – uzavřenost, která nemá ani vrátka, kudy se do klece dostat. Na první pohled působí uzavřeně, bezmocně. z druhé strany však některé mříže chybí. Obrázek je nakreslený modrou barvou, která může symbolizovat celistvost, klid, pasivitu, v této oblasti, možná se momentálně nic neděje, odráží to kresbu klece.

Obr. 7 pole 3 test č. 24

Na obrázku č. 3 je znázorněn most. Směřuje směrem nahoru a archetypální výzva je začleněna do základu obrázku. Most je symbolem spojení něčeho, můžeme se dostat na druhou stranu, k něčemu novému. Most působí studeně. Je namalován černo-fialově, obrysy jsou syté. Fialová barva může charakterizovat skryté touhy, utlumenou vášeň, černá naopak může symbolizovat smutek, prázdnotu, ale i vážnost situace. Jedná se o teplé barvy, které působí hlubokým dojmem. Most působí stabilně, kam však vede? Zvláštností však je, že most není nakreslen rovně, nýbrž stoupajícím směrem. Výzvu však jedinec mohl dokončit dorovna a most by byl rovný, můžeme tedy říct, že je zde schopnost využít vývojovou energii, ale jedná se o nerealistické pojetí kresby, s výpomocí.

Obr. 8 pole 3 test č. 16

Kontrolní skupina

Stejně jako u VS **8 jedinců použilo k vypracování tohoto pole pouze tužku**, 4 jedinci ho zpracovali jednou barvou a 6 jedinců zpracovalo toto pole barevně. U KS se vyskytuje zelená, často pro dokreslení stromů. Po jednotlivých případech se vyskytuje i žlutá nebo červená.

Nejčastějším motivem v této skupině byl motiv schodů, který nakreslilo 5 jedinců (28%). Po jednom se objevily motivy v podobě pyramidy, stanu a továrny. **9 jedinců z KS nakreslilo motiv se vzrůstající tendencí.**

Výrazný tlak na tužku u obrysů se neobjeoval, u 2 jedinců se však vyskytl důraz na vymalovávání obrázku barvou.

11 jedinců, tedy více než polovina, vypracovala třetí pole mezi prvními třemi a 3 jedinci mezi posledními třemi.

Porovnání VS a KS

Zpracováním tohoto pole se od sebe obě skupiny výrazně nelišily. Naopak velmi se shodovaly, a to zejména v kategorii barev. V obou skupinách 8 jedinců zvolilo pro vyhotovení tohoto pole tužku a 10 lidí zvolilo barevné zpracování. Ve třetím poli se u obou skupin nevyskytovala barva červená, která souvisí právě s energií, kterou označuje toto pole. U KS se vyskytovaly barvy jako modrá, růžová (ta je podobná barvě červené), tmavě růžová, hnědá, černá a světle žlutá. U dvou obrázků se vyskytly barvy jako červená, ale velmi světlá a v kombinaci s hnědou barvou, která je barvou stability, země. U KS se vyskytly 3 obrázky, které byly výrazně, tmavě vybarvené, ale opět zemitými barvami. U VS se vyskytovaly barvy zemité. Hnědá, černá a modrá. Jednalo se tedy o barvy země nebo barvy klidné. Ani jedna skupina do tohoto pole nevládala přílišnou energickou barvu, spíše uklidňující.

Barevné zpracování pole č. 3		
	Tužka	Barva
VS	8	10
KS	8	10

Tabulka 6 Barevné zpracování pole č. 3

Jako motiv se v KS nejčastěji objevoval motiv schodů, u VS ho můžeme vidět jen dva krát, s tím, že jednou jsou nakresleny pod vodou. Nejčastějším motivem u VS byl plot. Častým tématem zpracování byly části nemovitostí. S tím rozdílem, že schody stoupají, zato plot je vodorovný. (Nedochází zde ke stupňování, navazování a prodloužení výzvy.) Stoupající výzva (záleží na zpracování) může ukazovat na tendenci k pohybu, růstu, schopnosti využít vývojovou energii, naopak vodorovná může poukazovat na stagnaci.

Ve VS se objevovalo odlišné zpracování obrázků, ve čtyřech případech byl kladen důraz na tlak na tužku a naopak u čtyř lidí se v tomto poli vyskytovaly i čáry slabé, i črtané. Oproti tomu u KS se tento jev nevyskytoval, občas se vyskytly slabší čáry, pouze u 2 jedinců se vyskytoval tlak při vybarvování obrázků, přičemž poté působily obrázky sytě. Možná jde o to, aby obrázky byly více viditelné.

KS zpracovala ve 12 případech toto pole mezi prvními třemi poli a 2x dokonce jako první obrázek. U VS to bylo jen 9 lidí a 5 jich umístilo pole mezi poslední tři. Je vidět, že pole označující schopnost využití energie, je více aktuálnější pro lidi z KS, kteří netrpí pocitem, že nic nezvládají, nic jim nejde, což je typické pro depresivní onemocnění.

Pořadí zpracování pole č. 3		
	VS	KS
V první trojce	9	12
V poslední trojce	5	3
Uprostřed	4	3
Na prvním místě	0	2
Na posledním místě	0	0

Tabulka 7 Pořadí zpracování pole č. 3

12.11.2.4. Čtvrté pole

Archetypální znak, který vyvolává reakci jedince, představuje malý čtvereček v pravém horním rohu. Pole představuje hlavní problém, pramen strachu a komplexů.

Výzkumná skupina

Tužku nebo černou barvu k vypracování tohoto čtverce použilo 12 jedinců (67%). Zpracování tohoto pole jednou barvou zvolili 2 jedinci a **4 jedinci vyhotovili toto pole barevně.** Nejčastější barvou pro zpracování ve VS je barva černá, ta se vyskytuje v 7 případech samostatně, v několika dalších je přidružena i jiná barva. Objevuje se fialová, hnědá, růžová a oranžová. **Jedná se tedy spíše o barvy teplé.** V pěti testech zpracování proběhlo pouze tužkou. Ani u jednoho testu jedinci nevyužili možnost zabarvit pozadí nebo ho nějak dokreslit. Obrázky působí neukotveně v prostředí, ve vzduchu. Jsou spíše malé.

Nejčastějším motivem byly kostky (hrací kostky, zdvojení a vícenásobné zobrazení archetypálního znaku...), pro ně se rozhodlo **6 jedinců**, dále pak 4 jedinci zpracovali ve čtvrtém poli motiv obličej nebo smajlíka. 3 jedinci z VS nakreslili dům. U jednoho se objevuje i kouř z komína. Poté se objevovaly motivy po jednom (kravata, duch, kříž, digitální tenis...).

Čtvrté pole bylo často zpracovááno mezi posledními nebo uprostřed. **Toto pole 8 jedinců vyhotovilo v posledních třech obrázcích**, dále pak **3 jedinci mezi prvními.** 7 jedinců pole zpracovalo někde uprostřed. Jednou se pole objevilo na prvním a 4x na posledním místě. Téma obav většina jedinců zpracovávala mezi posledními poli.

Zvýšený tlak se u tohoto obrázku objevuje jen u 2 testů, **častěji se vyskytují motivy, které jsou kresleny velmi slabě, roztřesenými, črtanými čarami.** Dále pak u třech testů jsou viditelně znatelné vytlačené obrysy kolem obrázků.

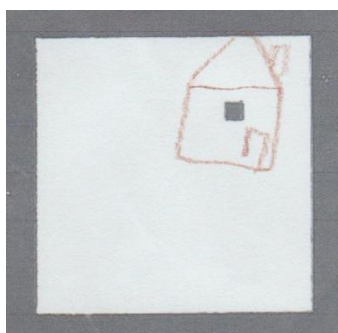
Osobní popis

Ve 4. poli je znázorněna ženská postava. Žena má černé vlasy, úsměv strnulý. Celkově vypadá velmi strnule, bez pohybu. Archetypální znak je začleněn místo krku. Postava tak působí zvláště, přidušeně nebo stísněně. Co značí krk? Je důležitý pro komunikaci nebo dýchání. Je známo, že začerněný krk nebo modrý obličej, kreslí děti, které byly přidušené při porodu. Postava má oranžové triko – kombinace tepla a energie, ale může být znázorňována i při pocitech neštěstí. Dále má pak růžovou sukni. Růžová barva symbolizuje – naivitu, lásku, ale také může značit nezralost. Je kreslena v pravé části obrázku, ale to je kvůli archetypálnímu znaku, ovšem záleží jen na člověku, kam daný znak umístí.

Obr. 9 pole 4 test č. 13

V dalším testu je v tomto poli znázorněn dům. Je znázorněn velmi jednoduše a nakreslen hnědou barvou. Je to zemitá barva, která signalizuje trpělivost a spolehlivost, lidé s depresí ji znázorňují často – dle literatury zmiňované v teoretické části. Dům symbolizuje něco velmi osobního, často osobnost samotnou. Nemá okna, tudíž do něj nikdo nemůže nahlédnout, ale také ani nikdo z něj. Má dveře bez kliky a má komín. z komína se nekouří, bydlí v něm někdo? Nebo možná je teplo a není třeba topit. Dům je v horní části a působí velmi nestabilně, je nakloněn doprava. Nemá dokreslenou střechu, už se tam nevešla. Co se nám vybaví, když si představíme střechu? Ochrana před deštěm a větrem (před nepříznivými podmínkami), zdobí dům a je praktická.

Obr. 10 pole 4 test č. 9

Kontrolní skupina

Tužku nebo černou pastelku jako nástroj pro vyhotovení čtvrtého pole zvolilo 11 jedinců (61%). z toho 10 lidí použilo tužku a 1 člověk černou pastelku. Pastelky zvolilo 5 lidí z KS a 2 lidi vyhotovili obrázek pomocí jedné barvy. Barvy byly používané spíše teplé. Objevovala se žlutá, oranžová, hnědá, ale také zelená a červená na doplňky. Obrázky působí příjemně teple. V několika případech se objevuje i zabarvené pozadí.

Jako nejčastější motiv se zde vyskytovaly motivy s kostkami, a to v 7 testech. Dále pak 4 jedinci v tomto poli nakreslili smajlíka nebo obličej. Dalším motivem, který se v KS

objevil, byl dům, ten nakreslili 3 jedinci. Ostatní byli motivy po jednom (robot, dárek, postava Hitlera, zvíře)

Tento obrázek se nejčastěji objevoval mezi třemi posledními, a to v 55% případů. Toto pole bylo také zpracováno uprostřed (39%). Brönniman se o pole zpracována uprostřed tolik nezajímá. Pouze jeden jedinec z KS vyhotovil čtvrté pole v prvních třech obrázcích, dokonce ho zvolil jako první obrázek

Porovnání VS a KS

Obě skupiny měly zpracování tužka vs. pastelky podobné. Motivy obrázku byly také podobné. Barvy byly použity zejména teplé. U VS se neobjevilo ani v jednom případě dokreslené pozadí nebo vybarvené, oproti KS. Obrázky v KS působí více příjemnějším, teplým dojmem.

Barevné zpracování pole č. 4		
	Tužka	Barva
VS	12	6
KS	11	7

Tabulka 8 Barevné zpracování pole č. 4

Rozdíly ve zpracování se týkaly zejména zpracováním obrázků - čar. Ve VS se objevovaly hodně roztřesené (mohou značit úzkosti, nejistotu, nervozitu...) nebo velmi jemné čáry. Nejčastějším motivem u obou skupin byly kostky.

Pořadí zpracování bylo velmi shodné. Plus mínus 2 obrázky. Pole bylo nejčastěji u obou skupin zpracováno mezi posledními třemi poli. U VS 8x a u KS 10x. U VS bylo toto pole zpracováno mezi prvními třemi obrázky ve třech případech a u KS v jednom případě. Na prvním místě se toto pole objevilo u obou skupin 1x a na posledním místě 4x. Archetypální znak, který vyvolává v člověku reakci na obavu je oběma skupinami zpracováno jako nevědomé téma, nejčastěji.

Pořadí zpracování pole č. 4		
	VS	KS
V první trojce	3	1
V poslední trojce	8	10
Uprostřed	7	7
Na prvním místě	1	1
Na posledním místě	4	4

Tabulka 9 Pořadí zpracování pole č. 4

11.2.5. Páté pole

Toto pole je tvořeno dvěma kolmými nespojenými čarami. Tento archetypální znak má v jedinci vyvolávat odpověď, která odpovídá schopnosti jedince řešit konfliktní situace a problémy. (Vetterová, 1994)

Výzkumná skupina

Tuto výzvu 11 jedinců zpracovalo tužkou nebo černou barvou a 5 jedinců jednou barvou. Pouze 2 lidé ve VS použili více barev. Tedy 7 lidí zpracovalo pole barevně. I přesto **obrázky nebyly výrazně vybarvené.**

Obrázky byly zpracovávány i pouze černou pastelkou v pěti případech. Jinak byla použita dvakrát jako hlavní barva žlutá, poté se objevovala po jednom i hnědá, fialová a modrá. Tam, kde se objevovaly teplé barvy, byly doplněny o studené, s výjimkou jednoho obrázku.

Motivy v tomto poli byly různorodé. Objevovalo se zde kladivo a hřebík (tedy pracovní nástroje) ve třech případech, 2krát se objevily hrábě. Po jednom objevovaly motivy jako křižovatka, osoba, meč, zvířata, rýč, krmítko. Jednalo se o nástroje, které užíváme k práci, můžeme se jimi, ale i zranit. Také byla nakreslena nedokončená křižovatka, která nikam nevedla (může poukazovat na bezvýchodnou situaci, problémy s řešením). Na křižovatce se musíme rozhodnout, kam se chceme vydat, stejně jako při konfliktu. Nakreslené osoby působily smutným dojmem. Jednalo se o panáčka bez nohy a o ležící osobu nakreslenou jednoduchými čarami (Osoba osobně působila jako mrtvá, ležící.). Jednalo se o kresbu osoby, kdy jedinec přizpůsobil nakreslení panáčka archetypu, což obrázku dodalo méně živý efekt. **Celkově toto pole nebylo nijak výrazně zabarvené u nikoho.**

U pěti případů se pole objevilo mezi prvními třemi poli. Dvakrát na prvním místě, třikrát na druhém místě. **8 jedinců pak pole zpracovalo někde uprostřed.**

Ve dvanácti případech (67%) se v tomto poli objevoval jev slabých čar bez výrazného tlaku, pak 4 jedinci vykazovali v tomto poli zvýšený tlak u obrysů, z toho i tak 1 případ měl přerušované, črtané čáry u obrázku. (Jeden ze znaků úzkosti.) Zvýšený tlak se objevil u 2 jedinců.

Výzva v tomto poli byla u 2 jedinců zpracována směrem dovnitř, u dalších 2 jenom směrem ven. **V dalších 14 případech byl obrázek dokreslen, jak směrem ven, tak i směrem dovnitř.**

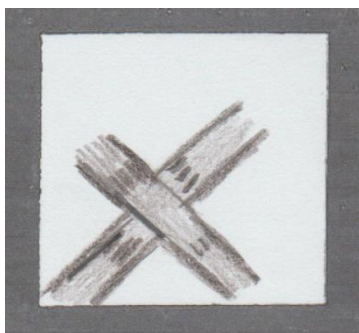
Osobní popis

V pátém poli byla znázorněna postava piráta. Obličej má bez detailů (bez nosu, vlasů a obočí). Má zakryté jedno oko. Jeho noha je nahrazena archetypálním znakem a pravá ruka hákem. z jeho pohledu však jde o levou ruku, která je u srdce, co se mu asi stalo? Byl zraněn tak moc, až přišel o ruku, díky které si můžeme na věci sáhnout a dostat se do komunikace s okolím? Přišel také o nohu, která nás může zavést kamkoliv, ovšem i s protézou se dá dojít, ale každý si toho všimne a jedinec je už nějak zasažen navždycky. Obrázek je kreslen spíše do prostoru než dolů do leva, což by mělo vypovídat o schopnost přisuzovat vinu okolí.

Obr. 11 pole 5 test č. 2

V dalším testu je v poli č. 5 znázorněna křižovatka. Je kreslena černou barvou. Bez jakéhokoliv osvětlení, značek. Křižovatky se také překrývají, jako mnoho věcí v životě. Obrázek je zpracován na obě strany vyrovnaně. Ovšem křižovatka jde do ztracena, nikam nevede. Černá může symbolizovat smutek, prázdnotu, vážnost.

Obr. 12 pole 5 test č. 28

Kontrolní skupina

V KS 10 jedinců zvolilo dokreslení tužkou nebo černou pastelkou, 6 jedinců zvolilo barevné zpracování a 2 jedinci využili ke zpracování 5. pole jednu barvu. Zde byly použity teplé i studené barvy. Červená, modrá, zelená, oranžová, **obrázky působí plnějším dojmem.**

Toto pole 9 jedinců zpracovalo až mezi posledními třemi obrázky a 6 jich vyhotovilo obrázek mezi prvními třemi.

V této skupině se vyskytovaly **velmi různorodé motivy, které se málokdy opakovaly.** Kladivo se vyskytlo ve 3 testech, dále hrábě ve 2 případech a 2krát byla výzva zpracována jako volant dopravního prostředku. Ostatní motivy znázorňovaly různé geometrické tvary. Objevila se i elektrická značka, hranice, srážedlo, tulipán, lehátko, nanuk, budík, plácačka na mouchy, grafika a další.

Obrázky byly kresleny přiměřenými tahy, ve 4 případech se jednalo o obrázky nakreslenými slabými tahy.

Porovnání VS a KS

V tomto poli se u sledovaných znaků v mnohém nelišily. VS a KS byly v pátém poli hodně kreativní. Lidé toto pole často hodnotili během testování jako nejhorší pro zpracování. To se týkalo zejména lidí z KS. Proto ho možná 9 lidí z KS zpracovalo až mezi posledními poli. Ohledně zpracování pátého pole se objevovaly různé motivy, které se tolik neopakovaly.

Ve VS 11 jedinců se rozhodlo pro zpracování tužkou nebo černou barvou a **7 jedinců zvolilo barevné zpracování**. Jen 2 jedinci ze sedmi využili více barev. V KS 10 jedinců zvolilo zpracování tužkou a **6 testovaných zvolilo barevné zpracování**. 4 lidé ze 6 použili více barev. U VS jen 2 jedinci zvolili barevnější zpracování, i tak obrázky nebyly výrazně zabarvené. U KS působili obrázky plnějším, barevnějším dojmem.

Barevné zpracování pole č. 5		
	Tužka	Barva
VS	11	7
KS	10	8

Tabulka 10 Barevné zpracování pole č 5

Pokud se u VS objevovaly teplé barvy, byly doplněné o studené barvy.

Ve VS se vyskytovalo častěji nakreslení obrázku slabými čarami. U VS se objevil pouze v jednom případě zabarvené pozadí, na rozdíl od KS. Obě skupiny používali studené i teplé barvy. Obrázky u KS působí více živě, barevněji a tepleji.

V KS polovina lidí (9) toto pole nakreslila až mezi posledními třemi, čtyři z nich jako úplně poslední, oproti VS, kde toto pole mezi posledními zpracovalo pouze 5 lidí, jen 2 jedinci (z 5) z VS je umístili na úplně poslední místo.

Pořadí zpracování pole č. 5		
	VS	KS
V první trojce	5	6
V poslední trojce	5	9
Uprostřed	8	3
Na prvním místě	2	2
Na posledním místě	2	4

Tabulka 11 Pořadí zpracování pole č. 5

Ohledně zpracování výzvy, jedinci z VS toto pole zpracovávali mnohem jednodušeji, než lidé v KS. Často je archetypální znak dokreslen jen velmi málo. Ve většině případů ve VS se objevuje dokreslení do levého dolního rohu, což značí obviňování sám sebe, hledání příčiny v sebe. Tento jev je typický pro lidi z deprese a behaviorální teorie vysvětluje tímto způsobem příčinu tohoto onemocnění. Pojednává o tomto jevu jako o naučené depresi. V několika případech je obrázek zpracován i ven, ale jen velmi málo. (Například jsou směrem ven přidělaný nožičky k hrábím, nebo dokreslená hlava kladiva nebo

dokreslená šipka.) **U KS je archetypální znak v pár případech také zpracován jednoduše, ale také je v několika případech vybarveno celé pole a začleněno do kontextu.** U většiny testů, ale dokreslení obrázku probíhá do prostoru nahoru, oproti VS.

11.2.6. Šesté pole

Šesté pole je tvořeno dvěma linkami, které jsou k sobě kolmé, ale nedotýkají se. Toto pole by o člověku mělo vypovídat, jaká je jeho schopnost vnitřní a vnější integrace. (Vetterová, 1994)

Výzkumná skupina

Dokreslení obrázku tužkou si vybralo 11 jedinců. Barevné zpracování zvolilo 8 jedinců. Jednu barvu použili 4 lidi a 4 jedinci z VS použili více barev. V tomto poli se u VS objevovala hnědá buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými barvami, oranžová a červená. Vyskytla se také žlutá a hnědá. Tedy poprvé u VS se objevovali převážně teplé barvy. **U 3 testů byly obrázky plnější a vybarvené, což se u ostatních polí ve VS se nevyskytuje.**

Nejčastějším motivem, který se vyskytoval, byl dům. Ten nakreslili 4 jedinci. Ve čtyřech testech byly samotné geometrické tvary (čtverce, obdélníky...) Až na jeden test **byl u všech jedinců použit uzavřený obrázek v tomto poli.** Objevil se 1 motiv neuzavřený. Též geometrické tvary – čtyři nezávislé trojúhelníky. Dále se pak objevovaly části domu (obrázek, okno...).

Pořadí zpracování tohoto pole bylo nejčastěji na konci. Polovina jedinců tento obrázek nakreslila v posledních třech.

Zpracování tohoto pole bylo spíše nevýrazné. V deseti testech byl výrazný snížený tlak na tužku, obrázky byly nakreslené slabě. Objevovaly se slabé, přerušované čáry, a to u třinácti testů.

Všichni respondenti u tohoto pole začlenili znak do obrázku.

Osobní popis

Nejčastějším zpracováním byl dům. 2x je nakreslen černou tužkou, jednou hnědou a jednou je vyhotoven barevně. U všech obrázků byl znak zpracován do základu kresby.

Zajímavá je u testů VS spojitost pole č. 6 s polem č. 3, které jsem si všimla náhodou. Nelze však toto prohlásit za fakt, vzhledem velmi malému množství výzkumného souboru.

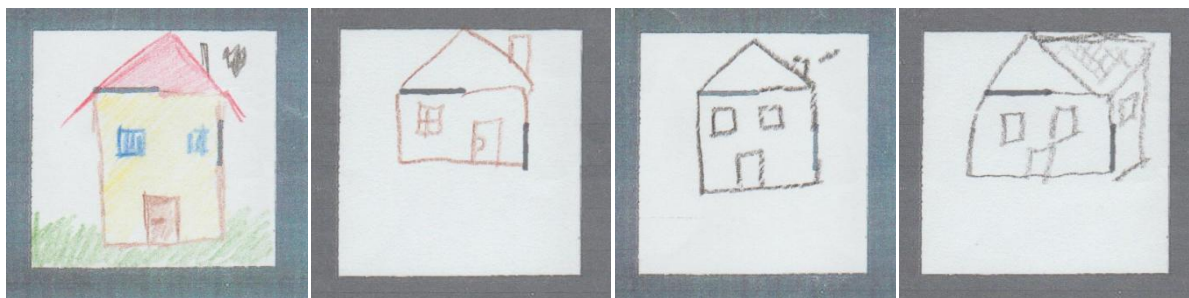
Dům vlevo je barevný, má okna, dveře, kliku, komín i celou střechu a je nakreslen rovnoměrně po celém poli. Vedle komínu je něco černě zamalované. Je nakreslen jen zepředu.

Druhý dům je nakreslen hnědě. Vznáší se ve vzduchu, nemá pevné zázemí. Má komín, z kterého se nekouří, dále má jedno okno s rámy a dveře i s klikou.

Oba domy (1. a 2.) uvedené výše mají v třetím poli čáry zpracovány do rovna. (Mají komín a nekouří se z něj)

Třetí dům je také kreslený jen zepředu. Je jediný z VS, který má komín, z kterého se kouří a také jediný, který má v testu u políčka č. 3 čáry, které jdou vzestupně nahoru. Okna ani dveře nemají detaily v podobě kliky nebo rámu.

Čtvrtý dům je také kreslený v horní části obrázku, vznáší se volně ve vzduchu a komín ani nemá. Čáry ve 3. poli klesají dolů. Má okna i dveře, která na sobě nemají žádné detaily. Jediný je kreslený z více stran, plasticky.

Obr. 13 pole 6 test č. 18, 9, 15, 6

Kontrolní skupina

Polovina lidí z KS zvolila tužku (nebo černou pastelku) pro nakreslení šestého pole. **Barevné zpracování tohoto pole si vybralo 8 jedinců.** Jednu barvu zvolilo 6 jedinců a pouze 2 lidé zvolili pastelky. U KS se v šestém poli objevovala jako primární barva žlutá, ve třech případech z osmi. Jako primární také barva oranžová, v jednom případě. Dále byly použity barvy modrá, zelená a také oranžová. Zbytek byl zpracován tužkou a v jednom případě černou pastelkou. **Lidé z VS častěji používají černou pastelku místo tužky.**

Objevovaly se motivy v podobě geometrických tvarů. Motiv domu byl u 3 jedinců, dvakrát motiv televizoru a dvakrát jen samotné obdélníky. **U KS se ve 3 testech zobrazuje neuzavřený motiv.**

Ohledně způsobu zpracování většina jedinců (14) kreslila čáry standardní. (Tím se myslí, že obrázek nevykazoval zvýšený tlak, který by byl vytlačený na zadní straně testu ani obrázek nebyl nakreslený slabě.) **U 1 testu se objevil zvýšený tlak, u 3 jedinců tlak snížený,** tedy obrázky působily slabě nakreslené.

U všech jedinců byla výzva začleněna do obrázku.

Porovnání VS a KS

Barevné zpracování bylo podobné v obou skupinách. VS zvolila v 11 případech pro zhotovení tužku. KS zvolila tužku 10x. Pastelky zvolilo ve VS 7 jedinců, u KS 8 lidí. Ve VS se objevovali barvy jako růžová, fialová, zelená, žlutá, oranžová, hnědá, často také černá. Vůbec se nevyskytovala třeba barva modrá. V KS se vyskytovaly barvy podobné a ve dvou případech i modrá.

Barevné zpracování pole č. 6		
	Tužka	Barva
VS	11	7
KS	10	8

Tabulka 12 Barevné zpracování pole č. 6

Naopak **způsob zpracování** zde byl odlišný. **U VS se objevil v 10 testech snížený tlak na tužku.** Obrázky byly slabě nakreslené, **u 13 jedinců byly znatelné slabé, přerušované, črtané čáry.** **V KS** byl viditelný snížený tlak u 3 testů a **jednou se objevil tlak zvýšený.**

Rozdíl byl například v motivech. Ty se objevovaly podobné. Všechny byly založené na geometrických tvarech, nýbrž **u KS se objevil 3x otevřený motiv, tedy neuzavřený.** Na rozdíl od VS, **kde motivy byly všechny uzavřené, až na jeden test.** U obou skupin všech 18 jedinců archetypální znak začlenila do obrázku. Zde rozdíl nebyl žádný.

Pořadí zpracování bylo u obou skupin **podobné.** Rozdíly byly v pořadí takové. VS zařadila pole č. 6 mezi první tři obrázky 3x a KS 5x. U VS se toto pole na posledním místě objevilo 2x u KS 1x. Rozdíly nebyly tak velké. U VS se pole objevilo 2x na posledním místě, u KS se objevilo na posledním místě 1x.

Pořadí zpracování pole č. 6		
Pořadí zpracování	VS	KS
V první trojce	3	5
V poslední trojce	9	9
Mezi prostředními	6	4
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	2	1

Tabulka 13 Pořadí zpracování pole č. 6

11.2.7 Sedmé pole

Sedmé pole je tvořeno malým půlkruhem, který je tvořený z teček. Je umístěn v pravém dolním pruhu. Archetypální symbol má v člověku probouzet reakci, která zobrazuje, jaké má jedinec představy ohledně partnerského svazku a jeho význam i na erotické úrovni. (Vetterová, 1994)

Výzkumná skupina

Ve výzkumné skupině bylo nejčastějším jevem barevné zpracování obrázků za použití více barev. **Barvy použilo 8 jedinců (44). Byly použity velmi střídmě**, často ani nepokryly celý obrázek. Druhým nejčastějším zpracováním bylo **zpracování tužkou (nebo černou barvou), tento způsob zvolilo 7 jedinců (39%)**. U 3 testů byla použita jen jedna barva, u dvou z těchto případů byla použita tužka na obrys. Obrázky za použití tužky na obrys působí zvláště – nepřístupně.

Jako nejčastější barva v tomto poli ve VS byla použita hnědá barva, v jednom případě se jedná o primární barvu. Hnědě nakreslený medvěd, obtažený tužkou. Dále se vyskytuje v testech světle modrá (nebo spíše obrázky velmi lehce vybarvené modře) a fialová. Po jednom případě žlutá a oranžová. Toto pole bylo zpracováno velmi jednoduše. V jednom případě i velmi zvláště. Jedinec nakreslil motiv obrazu tužkou, ve kterém je květina se zeleným stonkem a červenou tečkou. V tomto testu jsou to jediné barvy, které byly použity. **Obrázky vypadají nedokončeně. Opět se zde u žádného testu nevyskytuje žádné pozadí.**

Nakreslené pozadí nebo plošné vybarvení může vypovídat o schopnosti zařadit objekty do určitého celku, porozumění souvislosti. Může pomáhat obrázkům působit živěji.

Nejčastějšími motivy byly ve výzkumné skupině rostliny (4 jedinci), zvířata (3 jedinci) nebo kuličky (3 jedinci). V tomto poli se objevovaly různorodé motivy po jednom. (Ovoce, srdce, kočár...). U více než poloviny jedinců, tedy u 11 jedinců z VS (61%) zde nebylo použito zdvojení archetypálního znaku, které se objevilo u 7 z nich.

Zpracování 7 pole. Ve VS byl u 12 jedinců zachycen snížený tlak na tužku, dále bylo zaznamenáno i 5 případů zvýšeného tlaku. z čehož čtyřikrát se objevoval zvýšený tlak na obrys obrázku a jednou na vybarvení. **Črtané čáry se objevily v tomhle poli také, u 6 jedinců.**

Sedmé pole bylo u 15 jedinců zpracováno mezi posledními třemi, z toho u **6 na posledním místě.** U 5 testů bylo zpracováno mezi prvními třemi a 2 jedinci toto pole vypracovali jako prostřední.

Osobní popis

Květina, která to má obráceně, roste hlavou dolů, nebo je to nějaká plazivá rostlina. Má 7 lístků. Je zpracována fialovou a zelenou barvou, její střed je oranžový. Oranžová barva je znamením síly a tepla, ale také může být kreslena při pocitech neštěstí. Je obklopena fialovými lístky. Fialová představuje tajemství, citlivost, ale i skryté touhy a vášně. Zelená barva, která květinu drží, možná ji ale nedrží. Květina je volně ve vzduchu. Tento motiv odráží harmonii, jistotu, přátelství a bezpečí. Nedochozí ke zdvojení archetypálního symbolu. Jedinec nerespektuje věci tak, jak jsou mu předloženy, ale hledá jiné řešení, jak situaci uchopit.

Obr. 14 pole 7 test č. 13

Dalším obrázkem je sněhulák. Je nakloněný doprava. Na hlavě má čepici, která v místě jeho hlavy nemá ohraničení. Sněhulák má ústa, která odrážejí intimní a komunikační zónu z archetypálního znaku, dokončeného do O. Vypadá to, že jeho pusa je otevřená, jako

by na někoho volal. Co mu chce říct? Sněhulák vzbuzuje chlad, staví se v zimě. Drží v ruce koště. Má vidět pouze jednu ruku. Opět zde vidíme ve VS použití hnědé barvy. Signalizuje trpělivost, spolehlivost.

Obr. 15 pole 7 test č. 24

Kontrolní skupina

KS v 10 případech použila k doplnění kresby tužku. 8 jedinců zvolilo barevné zpracování. 2 jedinci použili ke kresbě jednu barvu a 6 jich zpracovalo výzvu barevně. 5x se zde objevil fenomén několikrát obtažených obrysů. Nejčastější výskyt u kresby kol. Nejčastější barvou pro zpracování 7. pole byla kombinace černá s růžovou nebo červenou. Dále byla také používaná modrá a zelená. 9 jedinců zvolilo zpracování tužkou.

Nejčastějším motivem byly dopravní prostředky, ty zvolilo 6 jedinců. (4 auta a 2 kola). U 4 testů byly do obrázků různě zpracovány kuličky nebo kola. U 2 jedinců se vyskytla zvířata a u 2 lidí rostliny.

U způsobu zpracování 7. pole se nevyskytl žádný zvýšený tlak u KS. Jednou se objevuje důraz na syté vybarvení obrázku.

Začlenění výzvy. Více než polovina lidí, (ve 12 testech) použila zdvojení archetypálního znaku. U 6 testů byl znak začleněn do obrázku, ale nebyl opakován.

Toto pole bylo u KS zpracováno nejčastěji ke konci. **V poslední trojici se objevilo u 11 jedinců. Z toho u 6 testů bylo na posledním místě.** Mezi prvními třemi se objevilo u 5 případů a uprostřed se objevilo 2x.

Porovnání VS a KS

Ve VS 8 jedinců použilo barevné zpracování obrázku, u KS 7 jedinců. U VS je však u 4 testů z 8, viditelné však velmi slabé zpracování, nevýrazné barvy, většinou použity jen jako doplněk kresby. U KS bylo u 5 testů ze 7 barevně zpracované pozadí, obrázky působily barevněji a živěji.

Barevné zpracování pole č. 7		
	Tužka	Barva
VS	7	11
KS	10	8

Tabulka 14 Barevné zpracování pole č. 7

V motivech byla VS více různorodější. Vyskytovaly se různé motivy a po jednom. U KS se vyskytovaly motivy podobné.

Velký rozdíl byl ve zpracování archetypálního znaku. V KS se mnohem více objevovalo pouze zpracování znaku do obrázku (6 případů), ale ne opakování archetypálního výzvy. Naopak od VS, kde až v 11 případech bylo užito zdvojení archetypální výzvy.

V žádné z těchto dvou skupin nikdo nezpracoval 7. pole jako první. U obou skupin toto pole bylo 6x zpracováno jako úplně poslední. **Ve VS bylo mezi posledními třemi zpracováno až 15x u KS pouze 2x. Zde se objevuje větší rozdíl v pořadí zpracování.** Skoro celá VS (15 lidí) vyhotovilo pole č. 7, které vypovídá o erotické stránce a způsobu nahlížení na vztah mezi posledními třemi obrázky. 6 jedinců ho nakreslilo až jako poslední. Lidé s diagnózou deprese, která zasahuje výrazně jejich myšlení, často mají automatické depresivní myšlenky, které potlačují jiné funkce. Řešení vztahů, u deprese dochází ke změnám v mezilidských vztazích, není pro ně primární. Většinou se snižuje vnímání sebe sama, tedy i sexuální vnímání sebe. Chůť na sex bývá potlačena.

Pořadí zpracování pole č. 7		
	VS	KS
V první trojce	1	5
V poslední trojce	15	2
Mezi prostředními	2	11
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	6	6

Tabulka 15 Pořadí zpracování pole č. 7

11.2.8. Osmé pole

Osmé pole obsahuje archetypální znak v podobě oblouku, který směřuje směrem dolů. Je umístěn v horní části ve středu. Dle E. Vetterové pole prozrazuje, kdy se jedinec cítí v klidu a bezpečí. (1994)

Výzkumná skupina

Lidé s depresí z VS osmé pole nejčastěji vypracovali **barevně**. 13 jedinců se rozhodlo pro barevné zpracování. Více barev použilo 9 jedinců, 4 jedinci použili pouze jednu barvu na osmé pole, 5 jedinců zpracovalo pole černou pastelkou nebo tužkou. **Primární užitou barvou je zde žlutá, protože převládá motiv slunce**. Poté je zde použita i lehce modrá a ojediněle červená a hnědá. A sytě oranžová. **V tomto poli tedy VS používá hlavně teplé barvy.**

Mezi prvními třemi se osmé pole objevilo u 10 lidí, z toho ho 7 zvolilo na první místo. Mezi poslední tři zpracované obrázky ho zařadilo 5 lidí, u zbytku se nacházel někde uprostřed.

Nejčastějším motivem u tohoto pole byla nebeská tělesa, tedy zejména slunce. Tento motiv nakreslilo 7 lidí z 18. (6x se objevilo slunce, 1x měsíc), 3x se objevilo oko. Dle Fincherové se tito lidé mohou více zabývat otázkou ženství. Může se také vztahovat k egu, k vlastnímu já. (1991) Dále se objevovaly deštníky, hlava tygra, duha, košík, postava z filmu. Objevuje se také motiv smajlíka otočeného hlavou dolů. Způsob uchycení objektu jinak může vypovídat o schopnosti neuchopit situaci, jak je předkládána, ale utvářet si realitu tak, aby pro jedince byla přijatelnější. Může jít o jakýsi únik. Tento způsob zpracování se u VS objevuje častěji viz např. pole č. 7 nebo 5.

U 4 jedinců se objevil ve zpracování tohoto pole zvýšený tlak. Většinou u motivu slunce, které bylo zpracováno pouze žlutou barvou a u košíku. **Dále pak slabě nakreslené motivy se objevují v deseti testech.**

Osobní popis

Nejčastějším motivem zpracování VS bylo slunce. Pole hovoří o tom, kdy se jedinec cítí nejvíce v bezpečí. Slunce je nebeské těleso, které nám poskytuje základní zdroj života. Dává nám teplo, energii, život. Dvakrát je slunce obtaženo modrým obrysem. Potřeba zdůraznění? Modrá barva je zobrazením klidu, pasivity, věrnosti, celistvosti, ideálu. Touží tedy lidé i po klidu a cítí potřebu být ideální? Žlutá signalizuje povrchnost, radost a vzrušení,

je to teplá barva, která také může symbolizovat uvolnění. Možná lidé touží nic neřešit a být spokojení. Na druhém místě bylo zpracování oka.

Obr. 16 pole 8 test č. 28, 13

Kontrolní skupina

U osmého pole **9 lidí zvolilo k vypracování tužku nebo černou pastelku**. Z 18 lidí zvolila **polovina lidí barevné zpracování**. 3 jedinci zvolili zpracování jednou barvou a 6 jedinců zvolilo barevné zpracování. Tedy **pouze polovina lidí z KS se rozhodla použít barvy**. Vyskytovali se barvy jako žlutá, zelená, modrá, červená v kombinaci se žlutou a oranžovou a žlutá s modrou, zelenou a růžovou. **Barvy byly voleny spíše klidné, stabilní**. Ve dvou případech byla zvolena i červená, ale jednou pouze světle vybarvena, takže nepůsobila agresivně, po druhé v kombinaci se žlutou a oranžovou. **Kombinace vypadá opět harmonicky**.

Toto pole bylo u 9 lidí dokresleno mezi prvními třemi, **pouze 3 z nich ho zvolili jako první pole**. Jako prostřední ho vypracovalo 5 jedinců a také **5 dalších ho zařadilo mezi poslední tři pole**.

Neobjevoval se zvýšený tlak v této skupině, ale **tříkrát se objevil obrázek, který byl sytě vybarven**.

V této skupině nebyl žádný motiv, který by se objevoval výrazně častěji, nejčastěji **byl zpracován motiv slunce, který zvolili 4 jedinci**, hned za ním byl **motiv oka, ten nakreslili 3 jedinci**. Oko může znázorňovat metaforicky prohlédnutí, vidění, ale i porozumění. V Indii bylo oko spojováno s ženskými genitáliemi. (Fincher, 1991) Mohou se jedinci, kteří nakreslili oko, zajímat třeba o to, jak je vidí ostatní? Poslední pole se zabývá tím, kdy se jedinci cítí v bezpečí. Mohou mít zvýšenou potřebu něco prohlédnout, něčemu

porozumět, pochopit události. Dále pak se objevovali motivy měsíce, mraku, deštníku, domů, veselého míče, brány, řepy nebo houby.

Porovnání VS a KS

Zde se ukazovaly rozdíly i ve způsobu zpracování barvami. Ve VS zvolilo 13 jedinců barvy. Poprvé zde měli barevnější zpracování než KS. Jednalo se o obrázky vybarvené. Tento jev se předtím u VS moc neobjevuje. V KS zvolila polovina lidí (9) barevné zpracování a polovina lidí zpracování tužkou a polovina barvami.

Barevné zpracování pole č. 8		
	Tužka	Barva
VS	5	13
KS	9	9

Tabulka 16 Barevné zpracování pole č. 8

Ve VS 4 jedinci použili jen jednu barvu pro zpracování. V KS zvolili 3 jedinci zpracování jednou barvou. **U KS se objevovalo míšení více barev, barvy byly využity plošně.** Za to se jednalo o harmonické působení. **Barvy byly laděné ve většině případech do teplých tónů.** Objevovaly se i studené barvy jako modrá, která je však barvou klidu. **Ve VS byla barva použita více než v jiných polích, i k vybarvení obrázků. Nedošlo zde moc ke kombinaci barev a jednalo se hlavně o barvy teplé.** V osmém poli byla velmi málo užitá černá barva.

Lidé s depresí častěji volili barevné zpracování 8. pole, na rozdíl od ostatních polí, oproti lidem v KS.

Ve VS se častěji objevovaly motivy nebeských těles, nejčastěji se jednalo o slunce. Stejně v obou skupinách se objevil motiv oka, ten zvolili 3 jedinci. **V KS byly motivy podobné, jen se neopakovaly tolikrát.** Objevovaly se také nebeská tělesa, oči a další.

Ve VS 7 lidí pole zpracovalo jako první, u KS se jednalo pouze o 3 jedince. Mohlo by být primární potřebou pro lidi, kteří mají diagnózu řešit otázku ohledně toho, kde se cítí dobře a v bezpečí. Ve VS také 3 jedinci zvolili toto pole jako poslední a z KS to byl 1 jedinec.

Pořadí zpracování pole č. 8		
Pořadí zpracování	VS	KS
V první trojce	10	9
V poslední trojce	5	4
Mezi prostředními	3	5
Na prvním místě	7	3
Na posledním místě	3	1

Tabulka 17 Pořadí zpracování pole č. 8

13. Shrnutí výzkumu

V této části bude uveden souhrn diferenciací zaznamenaných v kresbách mezi oběma skupinami.

Využití barvy nebo tužky v testu. Již při prvním pohledu na rozložené obrázky v našem výzkumném vzorku nás na první pohled napadne, že VS kreslila více za použití pastelek. VS je stejně jako KS složena z 18 jedinců. Jen polovina lidí v KS použilo pastelky. Zato tyto obrázky jsou více barevné a na první pohled se zdá, že zakrývají větší plochu pole. Vyskytuje se častěji i zabarvené pozadí. Ve VS jsou obrázky kresleny spíše černou pastelkou nebo s užitím barevných pastelek, kterými je však nakreslen spíše jen obrys. Celkově se ve VS neobjevuje jev vybarvených obrázků. VS také využívala spíše jemné, bledé barvy. Větší, opačný, rozdíl se vyskytl v barevném zpracování pole č. 8, kde více jedinců z VS toto pole zpracovalo barevně, ale obrázky i vybarvili.

Motivy v barevné modifikaci Warteggova kresebného testu. Obrázky nepůsobily moc živě, pohyb se zde nevyskytoval vůbec. Byly nakreslené spíše světlými barvami. Jen výjimečně byly vybarvené.

VS nepoužívala začlenění obrázku do prostoru. Pouze v jednom testu se u několika obrázků objevilo pozadí. V ostatních 17-ti testech se tento jev nevyskytl vůbec. Ve VS se tedy obrázky vznášely ve vzduchu. Nedokreslené obrázky nebo neužití pozadí, nezařazení obrázku do kontextu, který se objevoval převážně u VS může poukazovat na nedostatek pozornosti, malou představivost, což jsou symptomy, které jsou typické pro toto onemocnění. Obrázky byly u VS často zpracovány v prostoru uprostřed, nahoře, nebo ke straně, s výjimkami, kdy byl obrázek přizpůsoben archetypálnímu znaku. U KS jsou ve většině obrázky buď ukotvené

pozadím nebo jdou od spodní linky čtverce. V KS se také objevují obrázky v prostoru, ale jen u zpracování obrázku tužkou nebo jednou barvou.

Jednodušší kresby jsou také častěji u VS u testů, kde u pole č. 3 nedochází k navázání a stupňování výzvy, kde výzva klesá nebo je dokreslena do rovna. Za to u KS je tento jev různý. U KS se nachází obrázky také jednoduché a nezačleněné do pozadí, ale pouze u testů, které byly zpracovány tužkou.

Další rozdíly se objevily ve výběru motivů. Dalším poznatkem, bylo rozdílné zpracování obličejů. Ve VS často chyběli detaily, obrázky byly zpracovány jednoduše, občas i bez obrysu obličeje samotného (tento fakt se však objevil i u KS, ne však v takové míře), často se jednalo o smutný nebo vystrašený obličej, ve 2 případech se jednalo o velmi mírný úsměv, který byl znázorněn skoro rovnou čárou.

U VS se také objevuje fenomén toho, že jsou nakresleny pouze geometrické tvary nebo dokreslen archetypální znak nebo zdvojen, ale je pojmenován jako konkrétní věc. viz níže.

Zpracování obrázků. Zvláštním jevem byl zvýšený tlak na tužku. Tento jev se projevoval zejména u VS. Všimla jsem si, že zvýšený tlak se objevuje u motivů, které byly spojovány s nereálnými barvami. Zvýšený tlak se, ale u VS objevoval i u jiných obrázků. Tlačení na tužku se ve VS objevuje u obrázků s netypickými barvami, ne ve všech případech, ale jde o častý jev. Příkladem mohou být 2x zobrazená žlutá slunce obtažená modrou barvou, dále pak vosa obtažená fialovou barvou nebo zelený dům (zde samozřejmě fasáda zelená být může, k tomu nejsou dostatečné podklady, proč daný jedinec nakreslil zelený dům), ale typické zpracování to není. Dále pak růžová květina obtažena fialově. U obrysů netypických barev se objevuje zvýšený tlak na pastelku. Tento fenomén byl zaznamenán u 4., 5. a 8. pole. Snaží se jedinec na něco upozornit? Drží v sobě něco? Děje se něco neobvyklého? Naopak u VS se také objevovaly, a to častěji než zvýšený tlak, obrázky nakreslené velmi slabě, přerušovanými, kostrbatými čarami. Dle literatury se jedná o znak úzkostnosti.

Rozdíly se objevovali i ve zpracování tužkou nebo černou pastelkou. VS často volila zpracování černou pastelkou, i když obě skupiny měli k dispozici i obyčejnou tužku. Může jít o zdůraznění něčeho, co jedinci s diagnózou deprese chtěli zdůraznit.

Zajímavé tak bylo zjištění souvislosti ve VS mezi polem č. 6 a 3. Kdy u nevím které skupiny, se kouř pojil s kresbou se vzrůstající tendencí u pole č. 3. Jedná se však o malý vzorek lidí.

Co se týče začlenění výzvy, kterou popisuje E. Vetterová ve svém manuálu, i zde se objevily rozdíly, které nebyly, tak velké. Výzva ani u jedné skupiny nebyla opomíjena. Ve VS se často objevovalo zdvojení významu nebo nefunkční začlenění výzvy do obrázku. Také se objevovalo protažení výzvy a pojmenování reálnou věcí. Může poukazovat na schopnost uchopit věc a zasadit ji do reálného kontextu, může mít souvislost s nedostatečnou představivostí nebo neschopností se soustředit. Tyto věci se u KS objevily v jednom případě.

Ve VS se také objevovali předměty otočené, (například květina květem dolů a stonkem nahoru, panáček v pátém poli, který působí jako mrtvý – ležící nebo srdce otočené doleva, dále pak smajlík otočený zrcadlově. Tyto kresby vznikaly otáčením papíru, kdy jedinec se snažil o uchopení výzvy jinak. U KS se tento jev nevyskytoval vůbec. Mohli bychom tedy říct, že KS se dařilo věci uchopit realističtěji a nekreslili abstraktní kresby, na rozdíl od VS.

Větší rozdíl v začlenění výzvy se objevoval u pole č. 5. U většiny obrázků ve VS toto pole bylo zpracováno jednoduše a většinou směrem do levého, dolního rohu. Ven byly obrázky zpracovány také, ale velmi málo.

Pořadí zpracování polí. Z VS 7 jedinců zvolilo pole č. 8 na první místo. Jedná se o pole, které charakterizuje místo, kde se jedinec cítí v bezpečí. Lidé s depresí měli větší tendenci řadit toto pole nejen na první tři místa, ale dokonce na místo první. U KS to byli pouze 3 jedinci. Dalším větším rozdílem bylo pořadí zpracování pole č. 7. Lidé z VS toto pole (15 jedinců) řadilo mezi poslední tři obrázky. 6 z nich ho zvolilo vyhotovit až jako úplně poslední.

Dalším zajímavým poznatkem, který nebyl sledován cíleně, ale vyskytl se, byl přístup k testu. Během zadání testu jsem se ve skupině u lidí s depresivním onemocněním nasetkala s odmítnutím nebo nechutí tento test zpracovat. Naopak v porovnávací skupině se často vyskytovali věty typu: „Neumím kreslit.“, „Zkazím to.“ a další. Také zde byli lidé více pečliví a i zpracování testu jim trvalo mnohem déle. Obě skupiny s depresivním onemocněním měli test hotový do patnácti minut. V porovnávacích skupinách nebyl ani jeden test hotový dřív

než za třicet minut, mnohým trvalo test zpracovat i déle. Po celou dobu však nekreslili, čas byl využit i přemýšlením nad zpracováním testu.

Pro výzkum byla zadána výzkumná otázka: Jaké odlišnosti se budou vyskytovat v kresbách v barevné modifikaci Warteggova kresebného testu u lidí s depresí a bez deprese? Určité odlišnosti se mezi skupinami ukázaly, ačkoliv nebyly takové, jaké jsem očekávala dle teorií v literatuře, protože se jednalo o menší výzkumný soubor.

Zjištěné výsledky se z velké části shodují s výzkumem, který provedl Harriet Wadeson během své praxe v psychiatrické léčebně. Probandy jeho výzkumu se stalo 5 žen a 5 mužů, kteří trpěli depresivním onemocněním. Nástrojem pro jeho výzkum se staly kresby jeho klientů.

V porovnání VS v této práci a jeho klienty se objevují shody v těchto jevech. Objevují se obrázky, které jsou nakreslené barevně, ale barva je plošně využita jen velmi málo. Většinou slouží jen na obrysy. Ve VS se neobjevovalo pozadí (s výjimkou jednoho testu). Motivy jsou nakresleny jednoduše a v polích, stejně jako u výtvorů jeho klientů, se objevuje více prázdného místa. Obrázky u obou skupin působí často nedokončeným dojmem (například kresba postavy, která nemá nohy, ruce, hlavu). H. Wadeson popisuje jev ohraničování, který se ve VS mnohokrát neukázal. Zde vzniká rozdíl.

Dále popisuje, že lidé s depresí často kreslili nesmyslné motivy. Ve VS se objevovali kresby, kdy se jednalo pouze o zdvojení archetypálního znaku a pojmenování nějakou reálnou věcí. H. Wadeson popisuje, že se ve výkresech objevují depresivnější témata. Lidé s depresí v tomto výzkumu až na pár výjimek nekreslili témata, která by se vztahovala k depresivní problematice, ale kresby ve většině případů působily smutně. To můžeme vidět i v tabulce, kdy 5 nezaujatých osob popisovalo, které testy na ně působily smutným dojmem. Zvolili jako depresivně vypadající, až na test č. 6, pouze testy z VS. Tudíž testy VS opravdu na lidi působí smutně, prázdně, nedodělaně. V obou případech se objevovali obrázky strnulé, bez znázornění pohybu. Co se týče zpracování ve výzkumu H. Wadesona klienti zpracovávali obrázky jemnými, roztřesenými tahy. Ve VS se tento fenomén objevoval též, ale objevovaly se občas i kresby, kde byl znát zvýšený tlak na tužku nebo pastelku. To ve svém výzkumu H. Wadeson nepopisuje.

Po shrnutí výsledků a vyhotovení celé praktické části si uvědomuji nedostatky této práce. Pro zlepšení kvality do dalšího výzkumu bych doporučila větší vzorek a rozšířila bych

ho prostřednictvím kvantitativní metody. Do výzkumu bych zařadila i rozhovory s jedinci, aby mohly být stanoveny konkrétnější závěry, které by mohly být použity obecněji.

Vždy před kresbou bych doporučila dát menší dotazník s pár otázkami ohledně jejich nálady nebo uskutečnit rozhovor na toto téma. H. Wadeson totiž poukazuje na to, že kresby se liší u lidí s diagnózou deprese i vzhledem k jejich momentální náladě. Což, bohužel, ve výzkumu podchyceno nebylo.

Všimla jsem si, že i u lidí z KS se objevují občas znaky úzkosti dle H. Wadesona, jak je uvedeno v teoretické části této bakalářské práce. Zajímavé by tudíž bylo uspořádat hodinu, kde by se lidé z KS bavili o pozitivních zážitcích před tím než by se pustili do testování. Možné však je, že by toto mohlo vést ke zkreslení výsledků v běžném životě, protože do praxe chodí většinou lidé, kteří také nemají zrovna dobrou náladu, protože za odborníkem přijdou, z velké části případů, až když svůj problém opravdu nedokážou sami dál řešit. Tento problém bych řešila tak, že bych výsledky pouze porovнала, možná by přinesly další zajímavá zjištění.

Pro příští práci bych také volila zadávání individuálně, abych měla více času na zaznamenávání reakcí, chování a toho, co daný jedinec říká v průběhu testování.

Jsem si vědoma toho, že tento výzkum je omezený malým počtem vzorku lidí a že nebyly podchyceny všechny okolnosti, které tento výzkum mohou ovlivňovat. Na druhou stranu výzkum poskytl zajímavé informace a podněty, které by se mohly stát před výzkumem nebo námětem pro další rozpracování této problematiky v kvantitativním výzkumu.

IV. ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá zkoumáním a deskripcí odlišností ve zpracování kreseb v jednotlivých polích u lidí s diagnózou deprese a u lidí bez tohoto onemocnění. Jako nástroj pro výzkum byla použita barevná modifikace Warteggova kresebného testu. Cílem tedy bylo najít odpověď na stanovenou výzkumnou otázku, jaké diference existují ve zpracování kreseb u daných skupin. Výzkumnou skupinu tvořili lidé s onemocněním deprese a kontrolní skupinu tvořili jedinci, kterým tato nemoc nebyla diagnostikována. Věkové rozmezí bylo 25 – 45 let. Toto věkové období bylo zvoleno záměrně, protože je nejčastějším, kdy se deprese projevuje. Dané téma bylo vybráno záměrně. Deprese je stále častějším onemocněním, jedná se tedy o aktuální téma, které je závažné a podceňované, protože není vidět.

V teoretické části jsem popsala základní východiska pro výzkum, tedy projektivní metody, Warteggův kresebný test, depresi jako onemocnění a charakteristiku barev. K teoretické části jsem čerpala z odborné literatury, která je uvedena v seznamu použité literatury.

Praktická část byla zaměřena na výzkum. Byla rozdělena do dvou částí. V první části byly vyhotovené testy ohodnoceny pěti nezávislými lidmi, kvůli zjištění, zda testy z VS působí smutnějším/depresivnějším dojmem, jak bylo uváděno v literatuře a aby hodnocení nebylo zkresleno subjektivním dojmem. V druhé části byla popsána jednotlivá pole a jejich diference mezi skupinami. Zaměřila jsem se u VS na určité obrázky a rysy v nich, které jsem se pokusila rozebrat hlouběji. Získané výsledky jsem shrnula v kapitole diskuze, která je věnovaná shrnutí výzkumu

Na základě výsledků je vidět, že existují rozdíly v přístupu ke zpracování i samotném zpracování testu. Uvědomuji si nedostatky této práce a pro zlepšení kvality do dalšího výzkumu bych doporučila větší vzorek a výzkum bych rozšířila o kvantitu, do které bych zahrнула i rozhovory s jedinci, aby mohly být stanoveny konkrétnější závěry, které by mohly být použity obecněji. Získané informace byly zajímavé a mohou posloužit jako podklad pro další rozsáhlejší výzkum v této oblasti a pomoci tak při vytváření norem barevné modifikace Warteggova kresebného testu u české populace.

V. SOUHRN

Bakalářská práce se zabývá kresebnou produkcí u lidí s diagnózou deprese prostřednictvím barevné modifikace Warteggova kresebného testu.

V teoretické části je formou rešerše z odborné literatury podán náhled na celkovou problematiku. Popis projektivních metod, Warteggova kresebného testu a jeho zakotvení v historickém sledu událostí. Dále je v teoretické části popsána deprese, její průběh, příčiny a charakteristické znaky v kresebném projevu. V teoretické části jsou popsána východiska pro další část bakalářské práce. Je zde popsán výzkum, který provedl Mudr. H. Wadeson. Zkoumal kresby u lidí, kteří trpěli tímto onemocněním.

Praktická část vychází z poznatků odborné literatury a výzkumu H. Wadesona. Sděluje, že v kresbách u lidí s depresí se vyskytují určité rysy, které jsou pro ně typické. V empirické části byl proveden výzkum, který je zaměřen na deskripci jednotlivých polí ve dvou skupinách. U lidí s diagnózou deprese a u lidí bez tohoto onemocnění. V obou skupinách bylo po 18 lidech. Dále jsou zde sledovány odlišnosti mezi těmito skupinami s přihlédnutím ke zpracování kresebného projevu u lidí, kteří trpí depresí. Výzkum byl proveden kvalitativní metodou. Výběr výzkumného vzorku proběhl – dle instituce v organizaci Fokus Písek.

Sledovány byly hlavní znaky a to barvy, jakými byly jednotlivé pole zpracovány. Dále zpracování obrázků, tedy linie, čáry, tlak na tužku a další. Poté byly sledované motivy nakreslené v jednotlivých polích s přihlédnutím ke zpracování archetypálního znaku a původně i gumování. Gumování neproběhlo v žádné skupině.

Výzkum přinesl potvrzující i nová zjištění a to ta, že rozdíly mezi oběma skupinami existují. Lidé s diagnózou deprese vykazují charakteristické znaky v kresbě. Používají barevné zpracování, ale barvy jsou využity jen zřídka, často jen na obrysy. Obrázky ve většině případů nebyly vybarvené. Pouze v jednom z testů se objevovalo pozadí obrázků, tedy nezačleňovali obrázky do kontextu. Jejich obrázky byly velmi jednoduše zpracovány, působily nedokončeně. Objevoval se jev tenkých, črtaných čar, v pár případech i tlačení na tužku. Tlačení se objevovalo u velmi málo vybarvených obrázků, nebo u obrysů kreseb. Motivы byly jednoduché, málokdy spojené s lidmi. Objevovala se zvířata často. Nejvíce vybarvení nebo barev bylo zachyceno v posledním 8. poli. Také se objevovalo zdvojení archetypálního znaku, tedy neurčité obrázky, které byly pojmenovány názvy konkrétních věcí,

nebo naopak byly uváděny popisy např. kuličky, čtverec, obdélník. Nejednalo se o nápadité motivy. Obrázky byly také často přizpůsobeny archetypálnímu znaku. Například ležící postava, nebo domy vznášející se v horní části pole. Ohledně pořadí zpracování jednotlivých polí vznikl větší rozdíl u pole č. 8. Pole č. 8, které charakterizuje to, kde se člověk cítí v bezpečí, bylo sedmi jedinci z VS (lidé s diagnózou deprese) zvoleno na první místo. Oproti KS (lidé bez diagnózy deprese) kde na první místo ho zvolili pouze 3 jedinci. Výše uvedené výsledky výzkumu potvrdily zjištění H. Wadesona. Popisuje menší využití barev, nevybarvování, nezačleňování do kontextu. Popisuje obrázky jeho klientů jako smutnější s depresivními motivy. Depresivní motivy v tomto výzkumu potvrzeny nebyly. Dále popisuje například slabé čáry, nenápadité motivy obrázků a změny v obrázcích dle nálad. Objevily se i nové poznatky například ve velmi odlišné době zpracování testu, nebo v nalezení souvislosti mezi obrázky v polích č. 6 a 3. O potvrzení souvislosti však nelze mluvit jako o faktu, protože k dispozici byl malý vzorek lidí.

VI. Seznam literatury

- ALTMAN, Z.: *Kresba postavy*. Praha: Hogrefe - Testcentrum 2011.
- ANASTASI, A.: *Psychological testing*. New York: Macmillan Publishing Company 1988.
- ANDERS, M., SKOPOVÁ, J.: *Praktické otázky diagnostiky a léčby depresivních poruch*. Praha: Galén 2006.
- BABYRÁDOVÁ, H.: *Symbol v dětském výtvarném projevu.*, Brno: Masarykova univerzita – Pedagogická fakulta 1999.
- BUCK, J. N.: (Revised by Warren, W.L.) *House-Tree-Person projective drawing technique. Manual and interpretive guide*. Los Angeles: Western Psychological Services 1992.
- COGNET, G.: *Dětská kresba jako diagnostický nástroj*. Praha: Portál 2013.
- DAVIDO, R.: *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. 1. vydání Praha: Portál 2008.
- FINCHER, S. F.: *Vytváření mandaly: Cesta k poznání léčení a sebepojetí*. Praha: Pragma 1997.
- GRÜN, A.: *Deprese jako šance*. Spirituální impulzy. Praha: Portál 2009.
- GUSSAK, D., E.: *The Willey Handbook of Art Therapy*. John Wiley & Sons, Ltd 2016.
- HAMMER, E. F.: *The House-Tree-Person (H-T-P). Clinical research manual*. Los Angeles: Western Psychological Services 1991.
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H.: *Psychologický slovník*. Praha: Portál 2009.
- HELL, D.: *Welcken Sinn macht Depression? Ein integrativer Ausatz*. Reinbek 2006.
- JUNG, C.G.: *Výběr z díla III*. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka 1998.
- KŘIVOHLAVÝ, J.: *Jak zvládat depresi*. Praha: Grada Publishing 1997.
- KULKA, J.: *Psychologie umění*. Praha: Grada 2008.
- MACHOVER, K.: *Personality projection in the drawing of the human figure*. Charles C Thomas publisher, USA 1949.

NUBER, U.: *Depression. Die Verkannte Krankheit*. Mnichov 2006.

ORAVCOVÁ, J.: *Psychologické aspekty vizuální komunikacia*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela 2008.

PRAŠKO, J., MOŽNÝ, P., ŠLEPECKÝ, M. a kol.: *Kognitivně behaviorální terapie psychických poruch*. Praha: Triton 2007.

PRAŠKO, J., PRAŠKOVÁ, H., PRAŠKOVÁ, J.: *Deprese a jak ji zvládat: stop zoufalství a beznaději*. Praha: Portál 2003.

PROCHASKA, J. O., & NORCROSS, J. C.: *Psychoterapeutické systémy: průřez teoriemi*. Praha: Grada 1999.

REITEROVÁ, E.: *Projektivní test tří stromů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001.

ROIVANEN, E.: *A Brief History of the Wartegg drawing test*. Gestalt theory, Vol. 31, No. 1. 2009.

ŘÍČAN, P., ŽENATÝ, J.: *K teorii a praxi projektivních technik*. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy, n.p. 1988.

STANČÁK, A.: *Klinická psychodiagnostika dospělých*. Nové Zámky: Psychoprof 1996.

STANČÁK, A.: *Klinická psychodiagnostika*. 1.vyd. Bratislava: Psychodiagnostické a didaktické testy n.p. 1982.

SVOBODA, M.: *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál 2009.

SVOBODA, M.: *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál 1999.

SVOBODA, M., KREJČÍŘOVÁ, D., VÁGNEROVÁ, M.: *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál 2001.

SVOBODA, M., ŠNOREK, V., HUMPOLÍČEK, H.: *Psychodiagnostika dospělých*. Praha: Portál 2013.

SVOBODA, M.: *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Portál 2001.

ŠICKOVÁ-FABRICI, J.: *Základy arteterapie*. Praha: Portál 2002.

ŠÍPEK, J.: *Projektivní metody*. 1. vydání. Praha: ISV nakladatelství 2000.

ŠNÝDROVÁ, I.: *Psychodiagnostika*. Grada, Praha 2008.

TAKALA, M.: *Studies of the Wartegg Drawing Completion Test*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia 1964.

VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Portál, Praha 2004.

VETTEROVÁ, E.: *Modifikace Warteggova kresebného testu pro diagnózu a terapii*. Nепublikovaná skripta. Ateliér arteterapie PF JU, Č. Budějovice 1994.

WADESON, H.: *Art Therapy*. New Jersey: John Willey a Sons, Inc 2010.

WASSEMAN, D., WASSEMAN, C.: *Oxford Textbook of Suicidolog and Suicide preventiv*. Oxford 2009.

VII. Seznam příloh

PŘÍLOHA Č. 1 PRÁZDNÝ ARCH WARTEGGOVA KRESEBNÉHO TESTU	81
PŘÍLOHA Č. 2 VYHOTOVENÉ WARTEGGOVO KRESEBNÉ TESTY U LIDÍ S DIAGNÓZOU DEPRESE Z VS	82
PŘÍLOHA Č. 3 VYHOTOVENÉ WARTEGGOVO KRESEBNÉ TESTY U LIDÍ BEZ DIAGNÓZY DEPRESE Z KS	100
PŘÍLOHA Č. 4 TABULKA OD NEZAUJATÝCH OSOB S ČÍSLY TESTŮ, KTERÉ PŮSOBILY DEPRESIVNĚ	118
PŘÍLOHA Č. 5 TABULKY Z PRAKTICKÉ ČÁSTI – BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH POLÍ.....	118
PŘÍLOHA Č. 6 TABULKY Z PRAKTICKÉ ČÁSTI – POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH POLÍ	119

VIII. Seznam obrázků

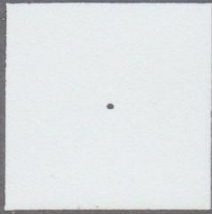

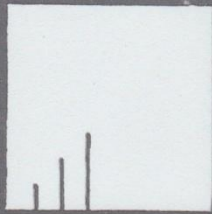
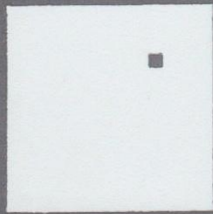

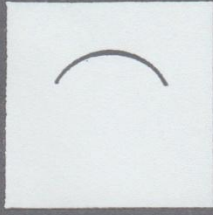
OBR. 1 POLE 1 TEST Č. 22	38
OBR. 2 POLE 1 TEST Č. 14	39
OBR. 3 POLE 2 TEST Č. 29	42
OBR. 4 POLE 2 TEST Č. 22	43
OBR. 5 POLE 2 TEST Č. 17	43
OBR. 6 POLE 2 TEST Č. 19	44
OBR. 7 POLE 3 TEST Č. 24	47
OBR. 8 POLE 3 TEST Č. 16	48
OBR. 9 POLE 4 TEST Č. 13	51
OBR. 10 POLE 4 TEST Č. 9	51
OBR. 11 POLE 5 TEST Č. 2	54
OBR. 12 POLE 5 TEST Č. 28	55
OBR. 13 POLE 6 TEST Č. 18, 9, 15, 6	58
OBR. 14 POLE 7 TEST Č. 13	61
OBR. 15 POLE 7 TEST Č. 24	62
OBR. 16 POLE 8 TEST Č. 28, 13	65

IX. Seznam tabulek

TABULKA 1	35
TABULKA 2 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 1	40
TABULKA 3 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 1.....	40
TABULKA 4 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 2	45
TABULKA 5 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 2.....	46
TABULKA 6 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 3.....	49
TABULKA 7 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 3.....	49
TABULKA 8 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 4	52
TABULKA 9 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 4.....	53
TABULKA 10 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č 5	56
TABULKA 11 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 5.....	56
TABULKA 12 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 6	59
TABULKA 13 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 6.....	60
TABULKA 14 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 7	63
TABULKA 15 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 7.....	63
TABULKA 16 BAREVNÉ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 8.....	66
TABULKA 17 POŘADÍ ZPRACOVÁNÍ POLE Č. 8.....	67

Příloha č. 1 Prázdný arch Warteggova kresebného testu

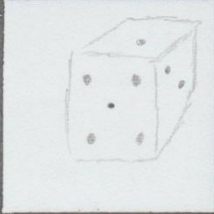
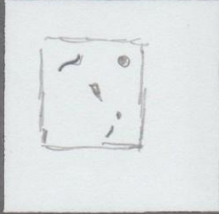
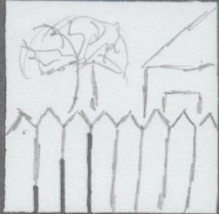

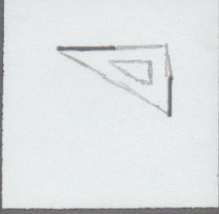

Vor- und Zuname: _____
Beruf: _____ Geburtstag: _____

1	2	3	4
5	6	7	8

Unberechtigt geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953. (c

Příloha č. 2 Vyhotovené Warteggovo kresebné testy u lidí s diagnózou deprese z VS

Vor- und Zuname: _____
Beruf: _____ Geburtstag: _____

1	2	3	4
5	6	7	8

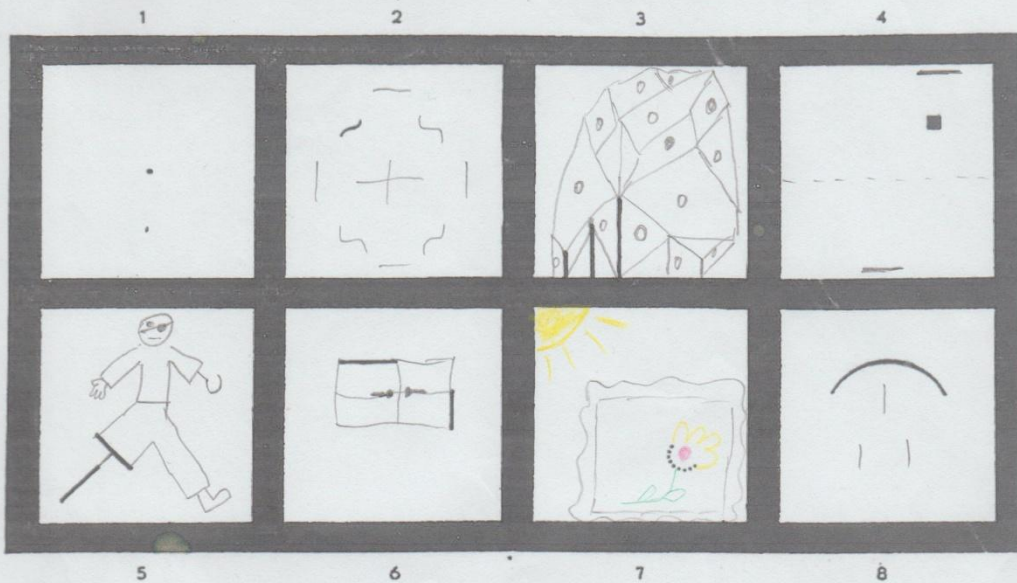
Unberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953. (c)

1- KOSIKA
5- LIZÁTKO
8- DEŠTÍK 1-
6- TROJÚHELNÍK
7- ODKVETÁ PAMPOLISKA
2- TČAČITKO NA KÁVĚSNICI
3- DŘEVĚNÝ PLOT +
4- KRAVATA

1

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

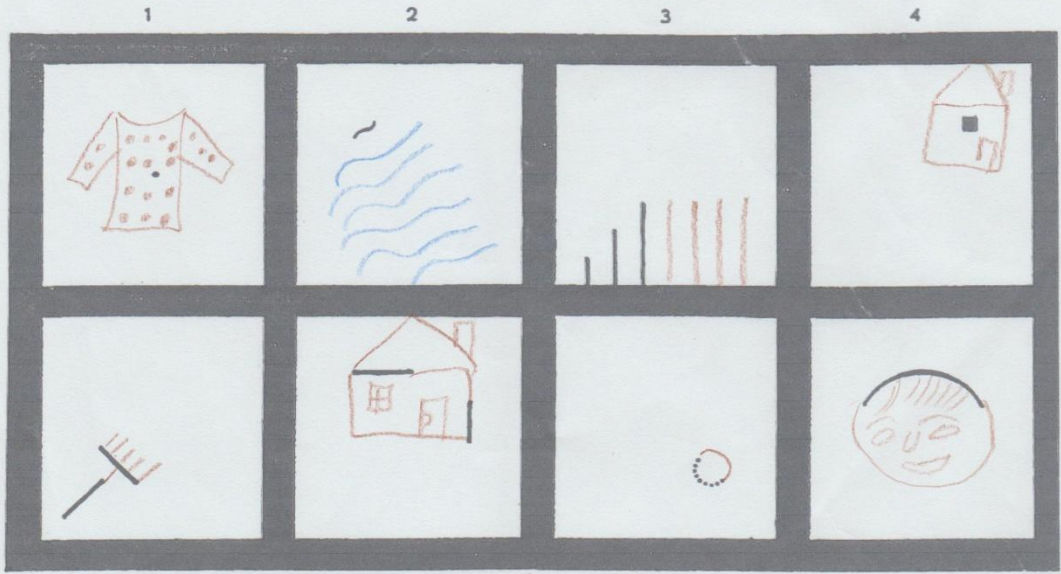
(C

- 8 - smajlík
- 5 - pivát
- 1 - dvě tečky +
- 2 - nevím
- 7 - sluníčko svítí na kytku v obraze
- 4 - digitální tenis
- 3 - čáry a kroužky -
- 6 - okno

Zina

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

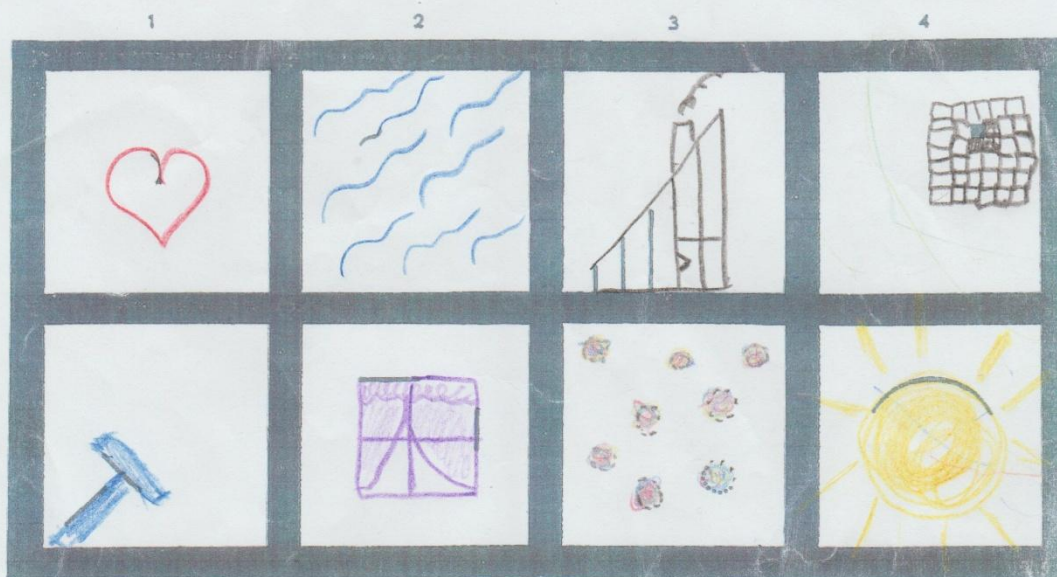
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

- č. 8 - klek
- č. 3 - plod
- č. 1 - helenka +
- č. 5 - hrábě
- č. 2 - slny
- č. 6 - domek
- č. 4 - domek
- č. 7 - kolečko

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

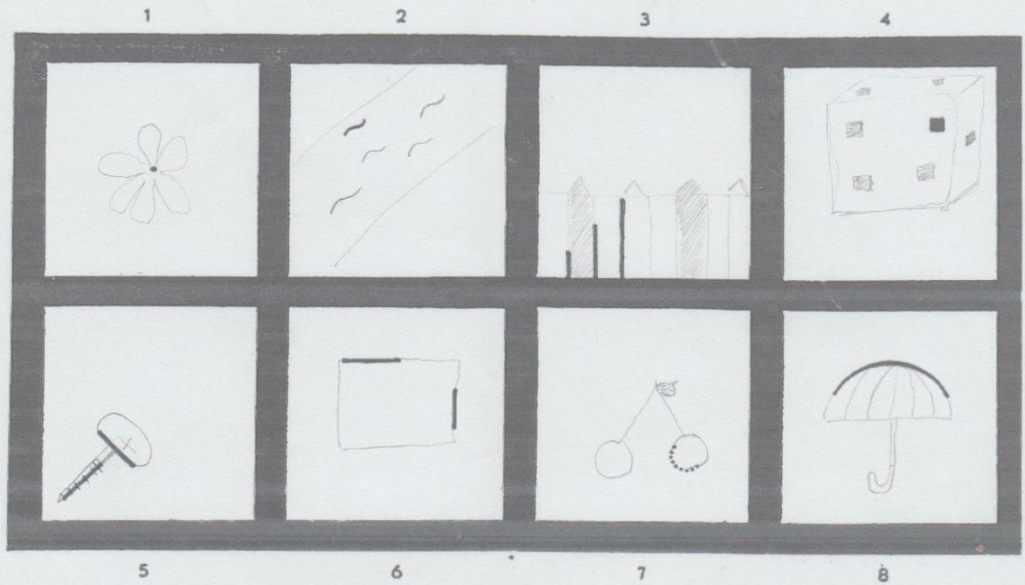

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

- 1) srdce
- 2) vlny +
- 3) kůlna
- 5) kladivo
- 6) okno
- 7) duhové kalichy
- 8) slunce
- 4) kostka z kostiček -

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

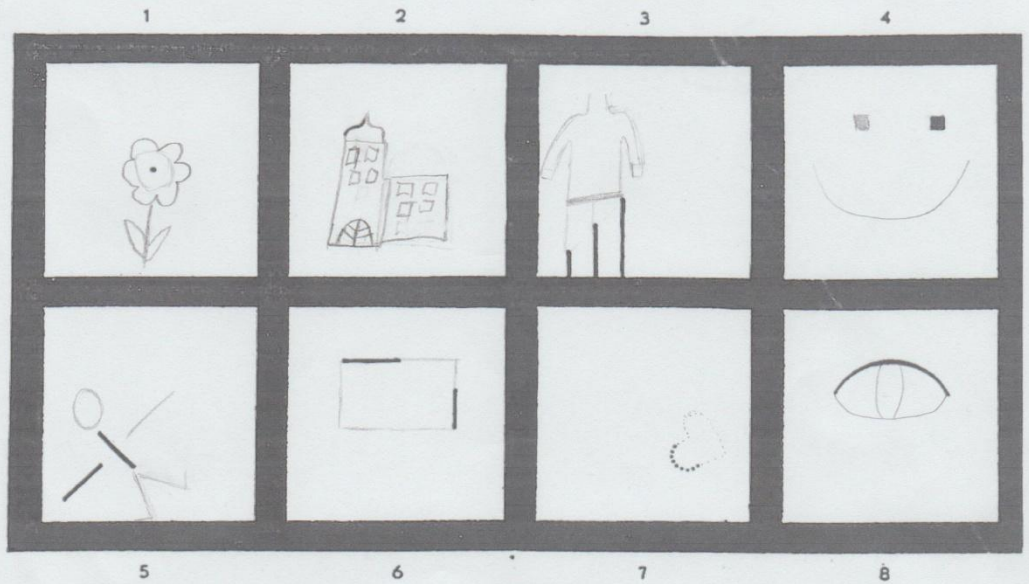
11

- 5 Šroub -
- 1 Květina
- 3 Plot +
- 4 Kostla
- 2 Řeka
- 6 Obdelník
- 7 Trávník
- 8 Deštník

11

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

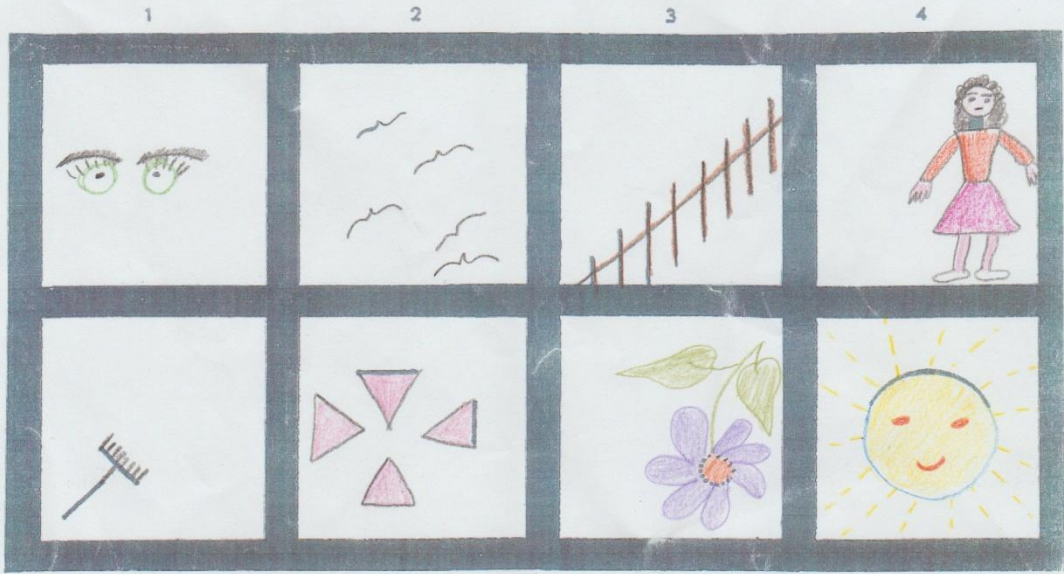
(c

- 1 kytle +
- 2 hostel
- 3 kombinéza
- 4 smjilik
- 5 panáček -
- 6 obdelnik
- 7 srdce
- 8 oko

V
Mama

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

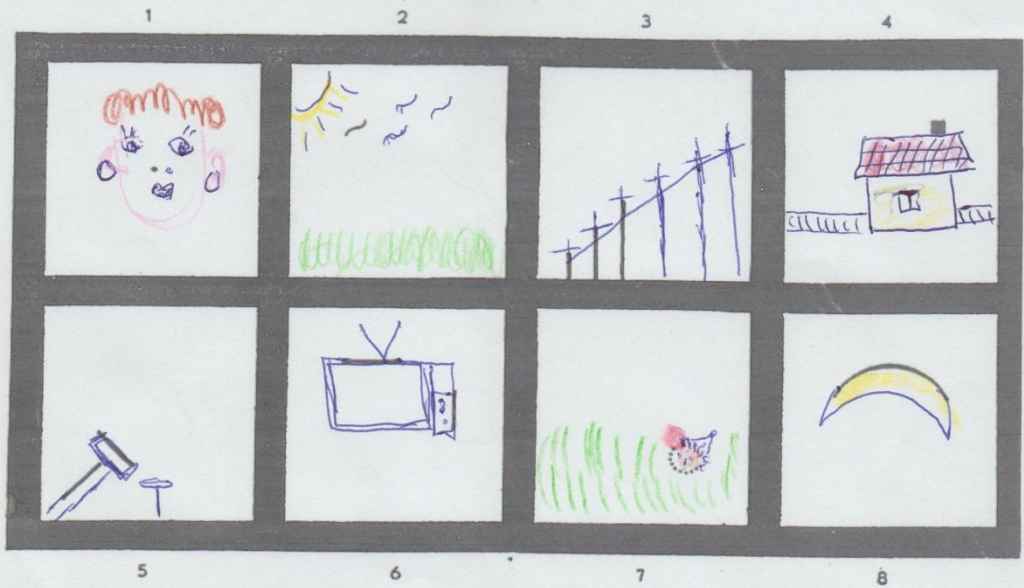
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

- 8 SLUNCE +
1 oči
2 ptáci
3 plot
4 dívka postarší
6 trojúhelníky
5 hrábě
7 kyblík -

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C)

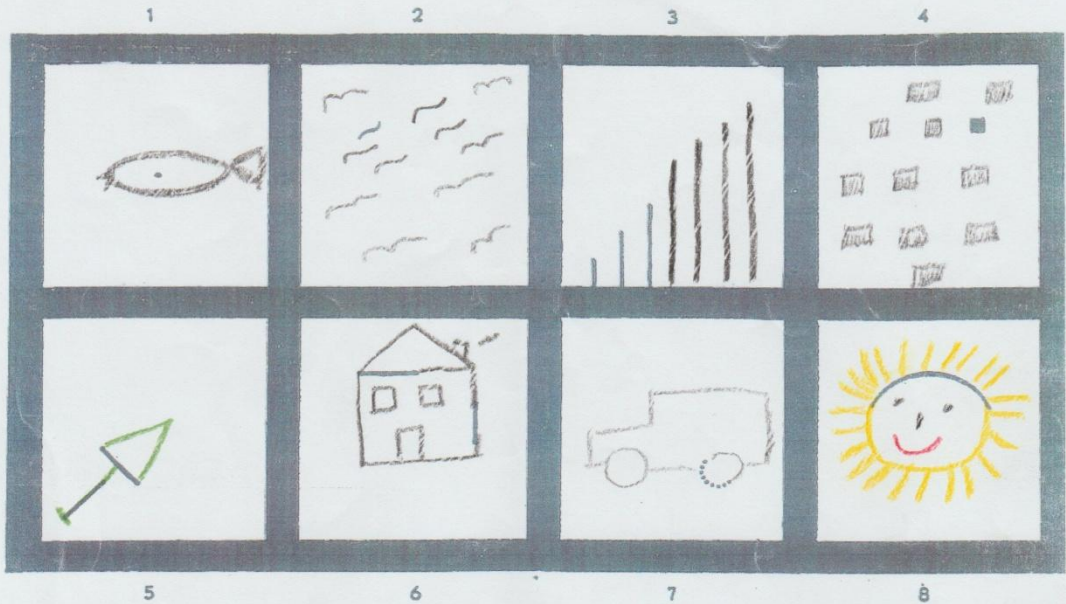
- 1/ obličej
- 2/ ptáci +
- 4/ komik - na střeše
- 8/ music
- 5/ klavír + hřebík
- 3/ elektr. sloup -
- 6/ televize
- 7/ ježek

13

Zena

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

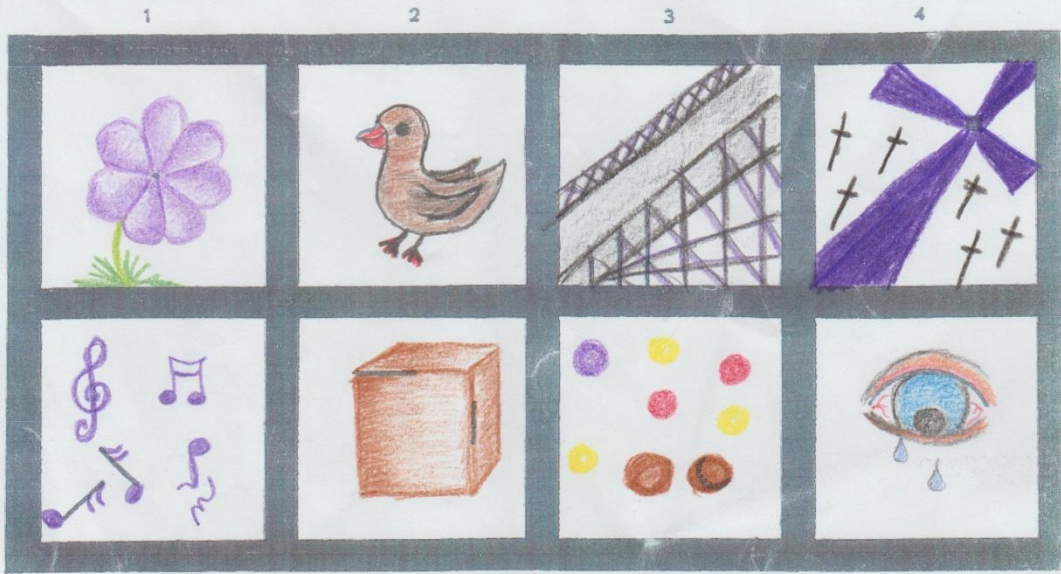
(C

- 5 - žipka
- 3 - ploš
- 6 - dírva
- 8 - sluníčko +
- 4 - kostičky -
- 2 - plác
- 7 - klau od aut
- 1 - ryba

Zena

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Urheberrechtlich geschützt | Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

[[

- 8) Peče
- 3) Most
- 1) Kupa +
- 5) Noty
- 6) Kuchlo
- 7) Kulicay
- 2) Kamenka
- 4) Helitor

Zina

Vor- und Zuname: _____

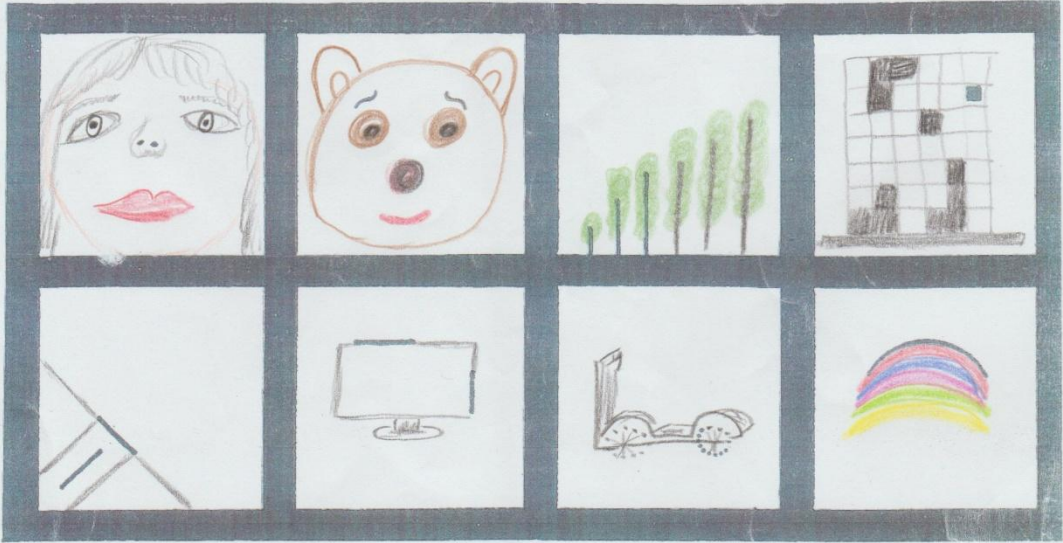
Beruf: _____ Geburtstag: _____

1

2

3

4

5

6

7

8

Unberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

10

1. OBLIČEV	2. MEDVIĚK
3. DUHA	3. STROMY - ALEJ
4. HRA - TETRIS	4. KOLOBĚŽKA -
5. SLEPÁ VLIČE	6. TELEVIZE

Zena

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

1

2

3

4

5

6

7

8

Unberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

©

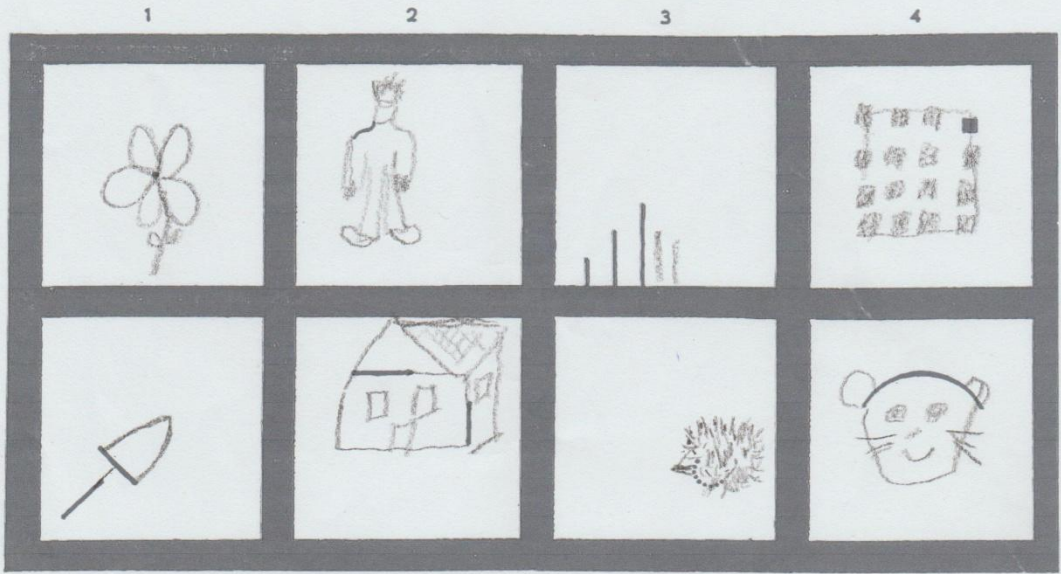
- 1) kythka
- 2) Kirsche
- 3) Strom + plot
- 4) Kutschke
- 5)
- 6) domeček (5e)
- 7)
- 8) slunčko (4e)

- 1) kythka
- 2) žirafa
- 3) strom + plot
- 8) slunčko +
- 6) domeček
- 7) kočárček
- 5) krmítko
- 4) drak

Zina

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

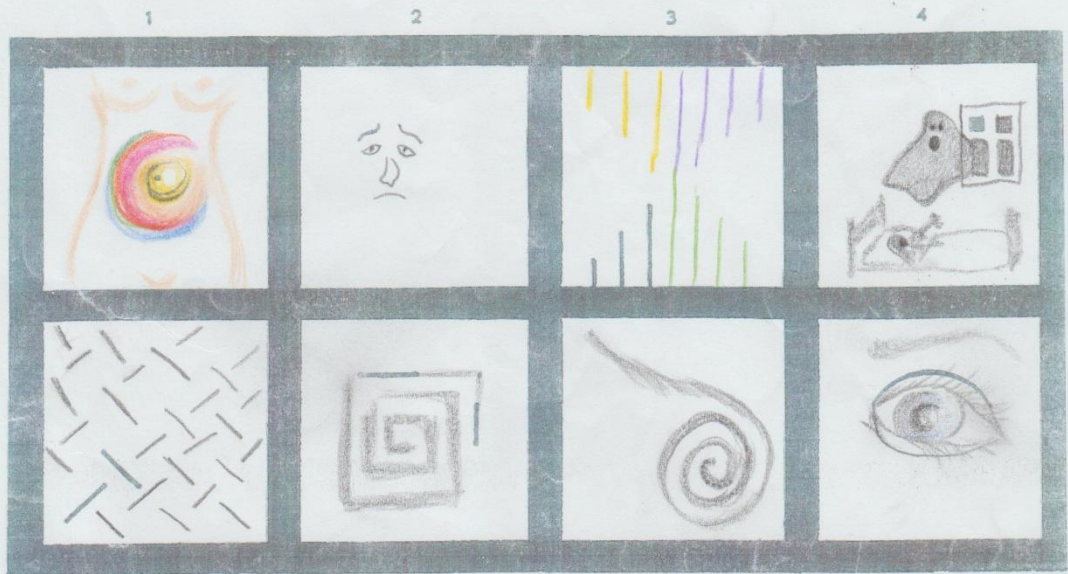
Unheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C)

- 8 | kočka +
- 6 | Domček
- 2 | Postava
- 1 | květina
- 4 | kalendář
- 3 | plot -
- 7 | keř
- 5 | list

Vor- und Zuname: VERA

Beruf: _____ Geburtstag: _____

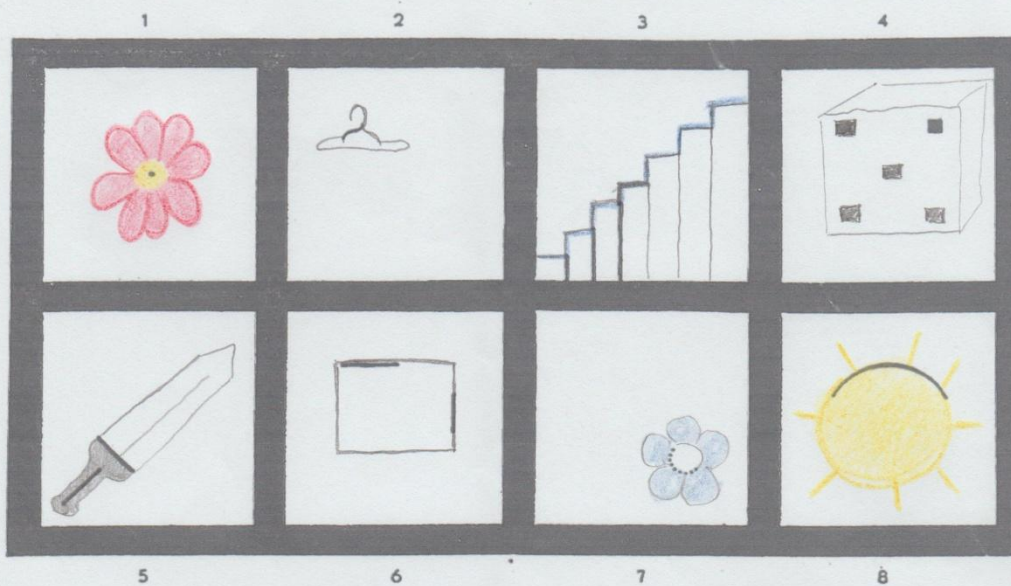
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C)

- 8 oko
- 2 ROUTNI OBLICES
- 1 STRES TELA +
- 3 KRIPULU
- 4 SEW
- 5 (NA KANALU) -
- 6 LABIRINT
- 7 KLURLO

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

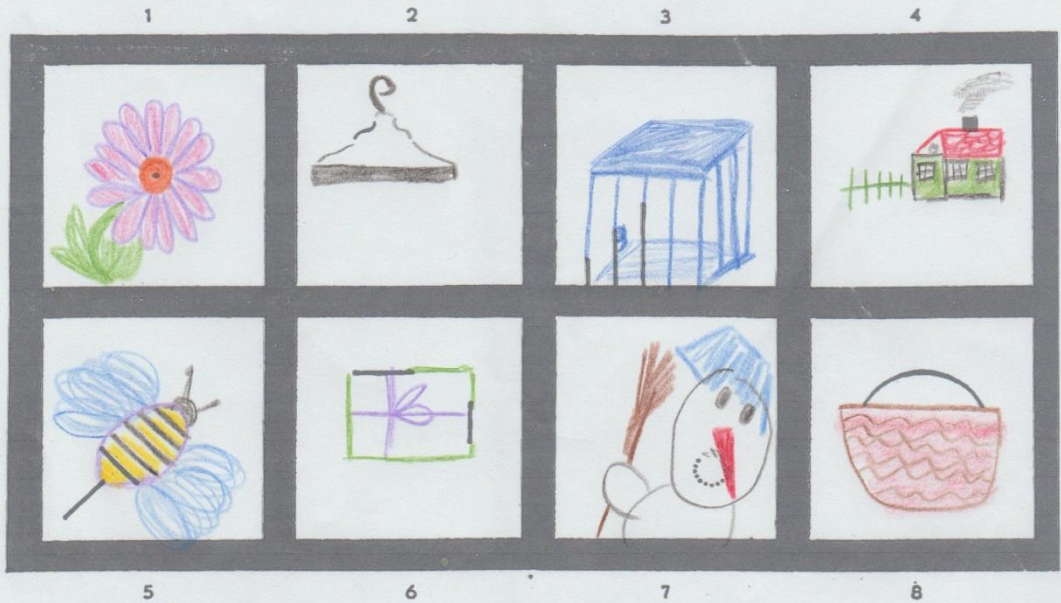
(C

- 1 KYTKA
- 3 SCHODY
- 8 SLUNCE +
- 6 OBDELNÍK
- 5 MEČ
- 4. KOSTKA -
- 2 RAMÍŇKO
- 7 KVĚTINA

Zema

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

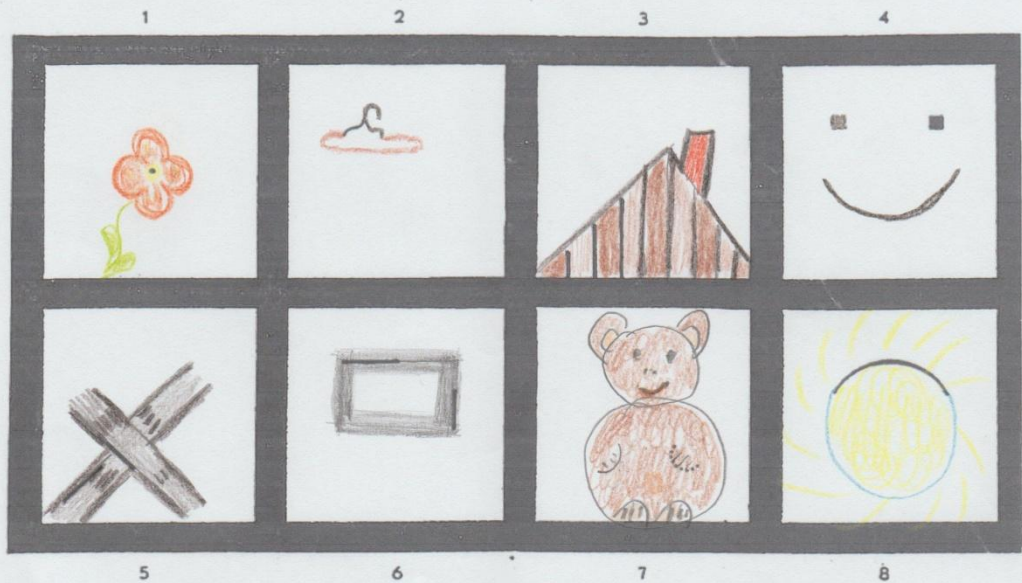
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

1. kytka +
2. Ramínko
3. klec
4. Domeček
5. vosa
6. balíček
7. sněhulák
8. košík

Vor- und Zuname:

Beruf: Geburtstag:

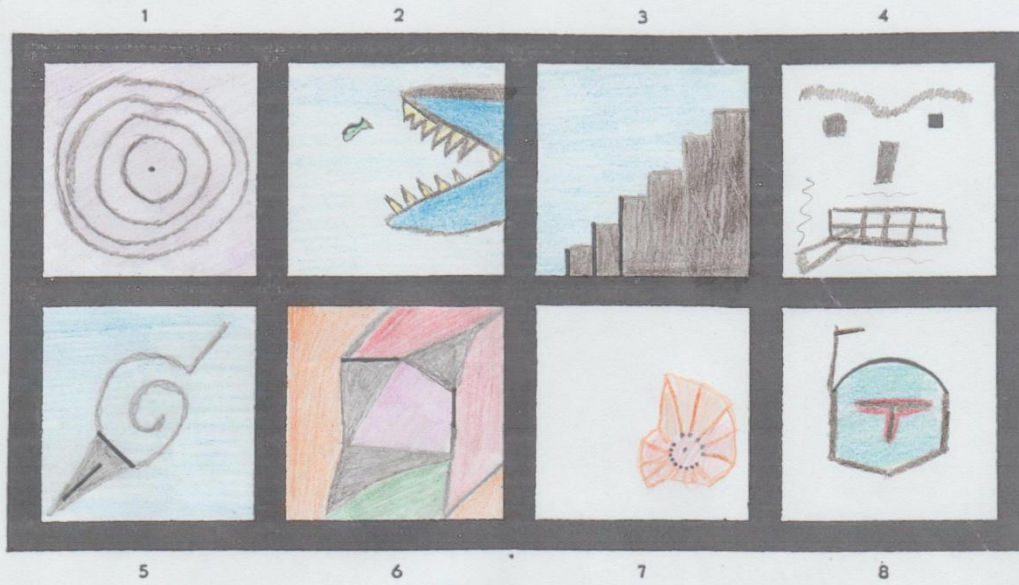
Unberrehtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953

(C

- 8 - SLUNCE +
- 5 - KŘÍŽOVATKA
- 1 - KYTKA
- 3 - STŘECHA
- 6 - OBRAZ
- 2 - PRAČKA
- 4 - SMÁLEK -
- 7 - MEDVĚD

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

4 - JARYN - kamarád

6 - KRABICE OD MLEČKA

7 - MUSLE -

1 - RIMMEGAN - zml 2 rozličný filmi

3 - SCHODY POD VODOU

2 - OŘED

8 - ROBA FETT bojovník Star Wars

5 - ILONHA + 2 animovaná myšice

Příloha č. 3 Vyhotovené Warteggovo kresebné testy u lidí bez diagnózy deprese z KS

Vor- und Zuname: _____
 Beruf: _____ Geburtstag: _____

1	2	3	4
5	6	7	8

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953. (C)

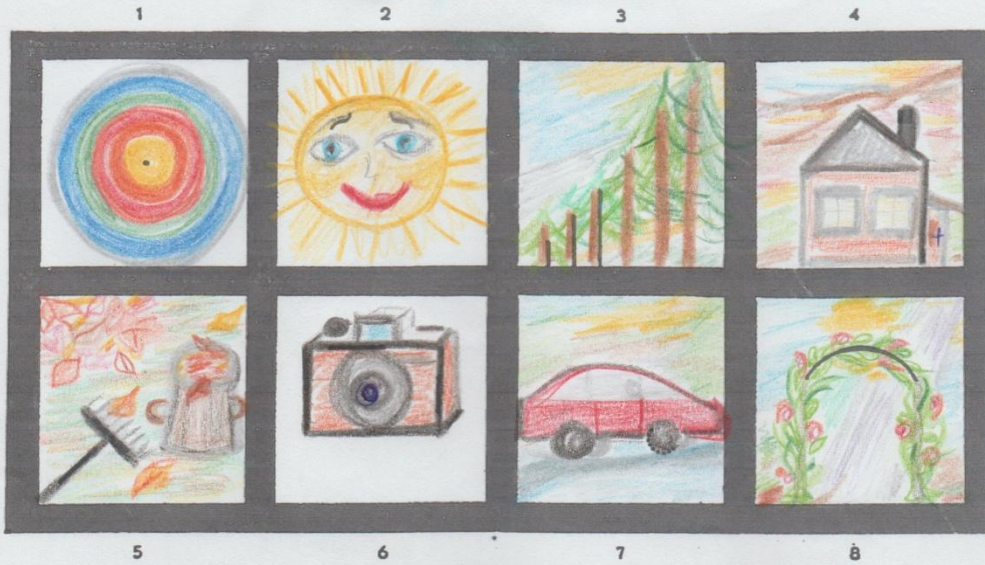
1) - ~~muscle~~
 2) - ~~llava~~
 3) - ~~pyramida~~
 4) - ~~peřilice~~

1) - muscle
 6) - peřilice
 - 2 - llava
 3 - pyramida
 4 - brni hostka
 8 - mrak
 5 - křibe
 + 7 - vánoční ozdoba

3

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

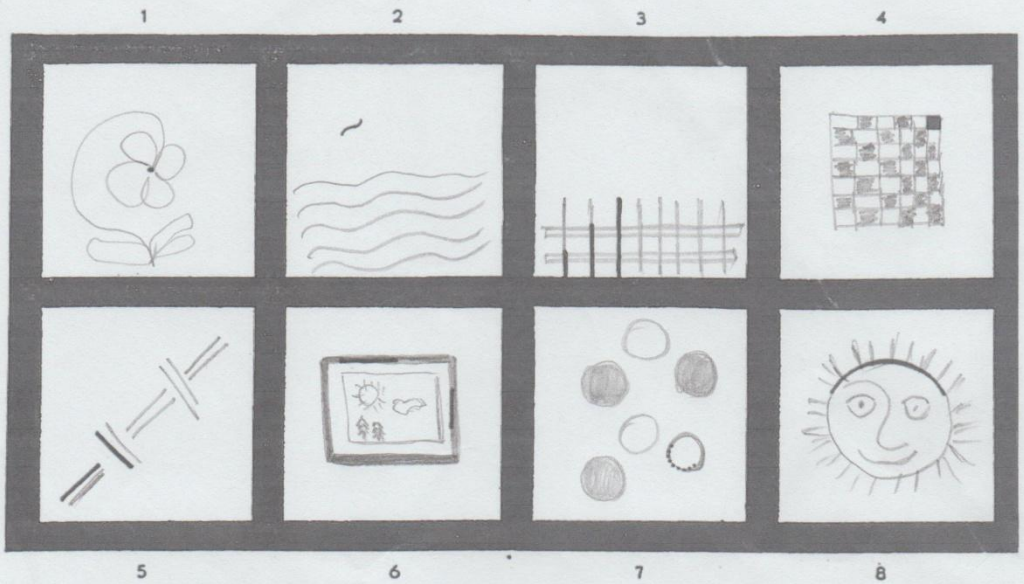
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

1. kere
2. slunce
3. les
4. dům
6. fotoaparát
7. auto
8. cesta - nejm'ce
5. hrači - podkovi - nejm'ce

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c

8 - DOBRY /

5 - SPATNY

1 KWET

2 WNY

3 POT

4 SACHOWICE

5 GRAFIKA

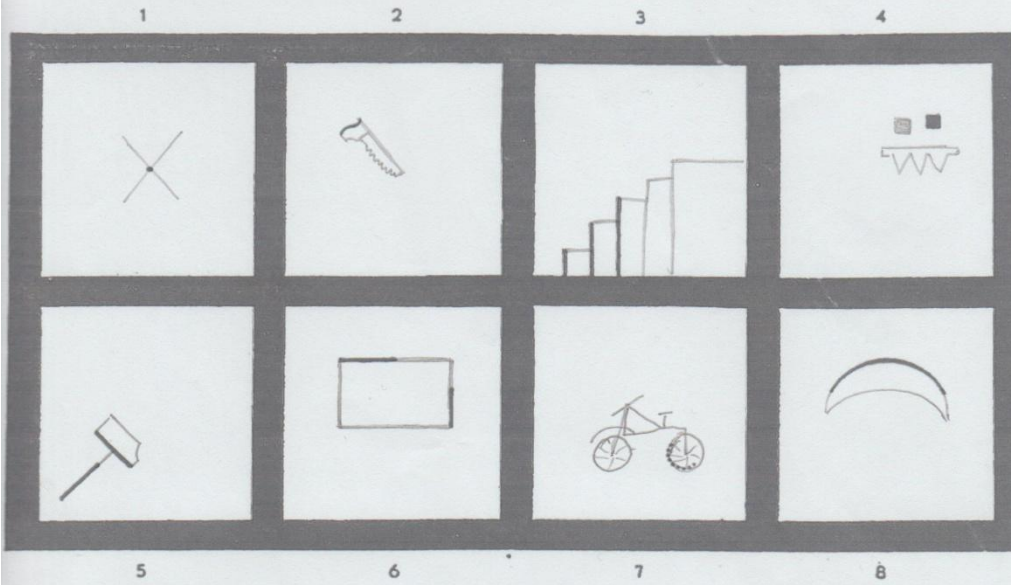
6 OKNO

7 PUNKTY

8 SWIAT

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

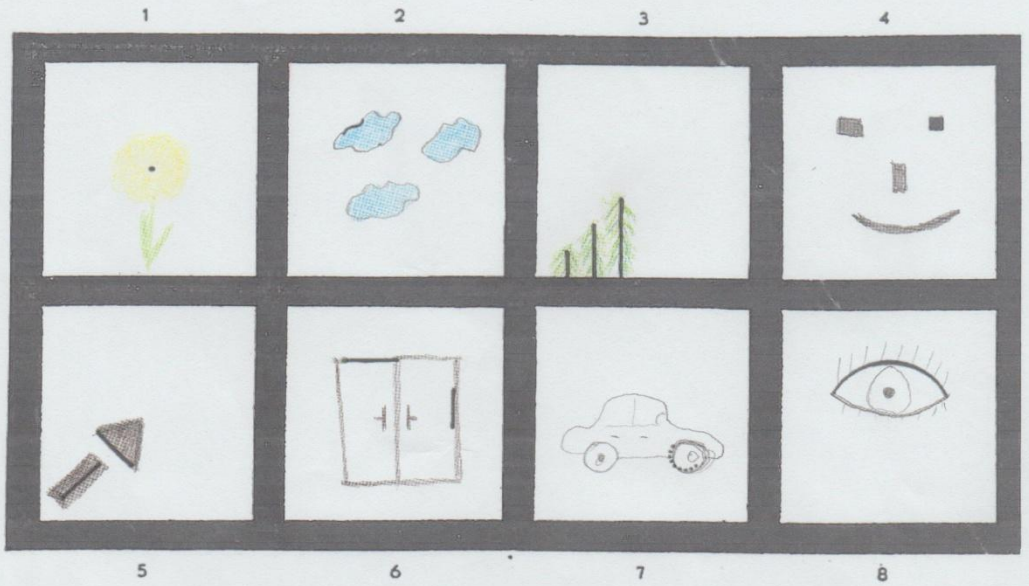
(C

- 4 Eatbrain +
- 5 kladio
- 6 Obdelnik
- 8 Miesic
- 1 Stred
- 3 Schody
- 2 pilka
- 7 kolo -

C

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

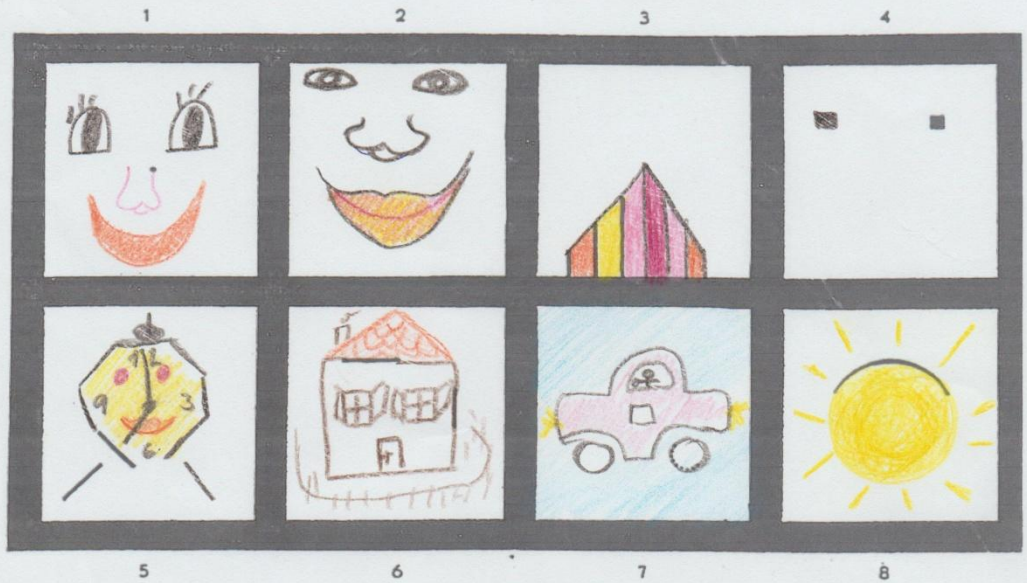
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c

1. KÝTKA +
4. AUTO
8. OKO
3. STROMY
6. DRVA
4. SMÁJÍK
5. ŠÍPKA -
2. MRÁKY

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

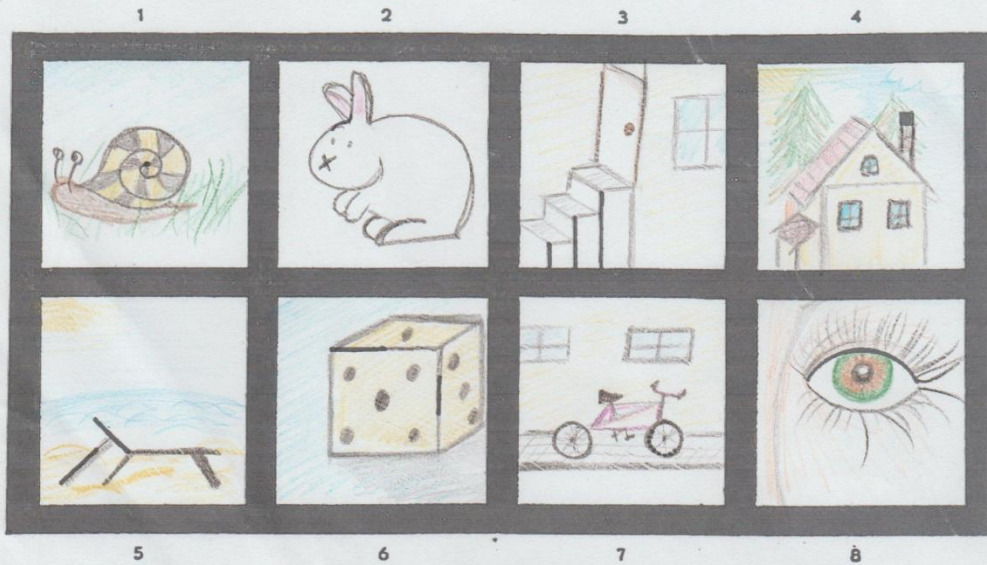
(C)

- 1. slunce +
- 2. dům
- 3. STAN
- 4. 2 čarva vedle sebe -
- 5. BUDÍK
- 6. OBLICEJ
- 7. AUTO

8

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

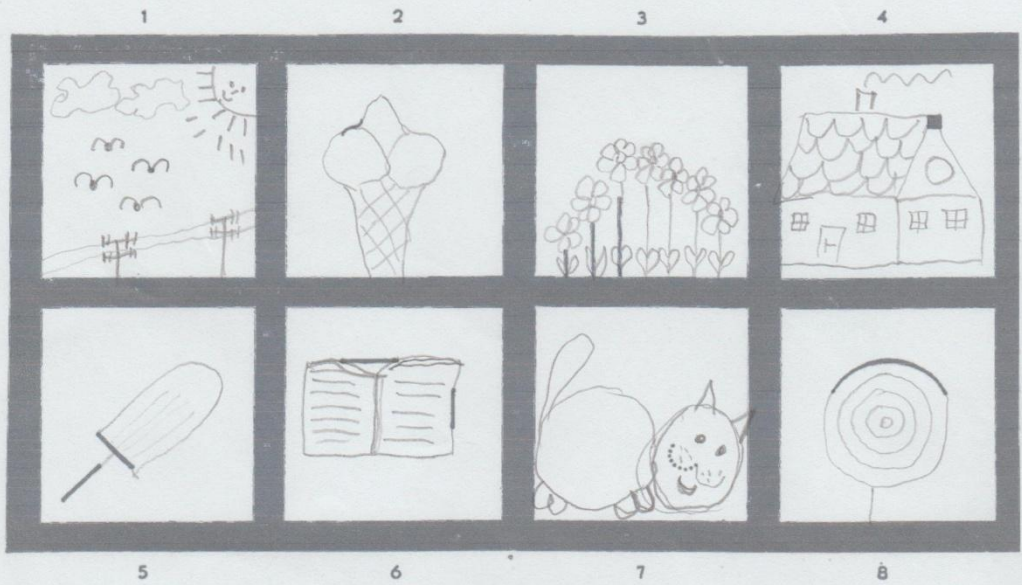
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

1. šmík na trávníku
4. kolo přiváží o ced' domů
- + 8. máje oko
6. hrací kostka
4. rodinný dům
2. Bolet klid a zoba
- 3. únikový východ
5. pohoda na pláži

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c)

- 5 - NANUK
- 8 - TERC
- 3 - KYTKY
- 1 - PTÁCI NA OBLOŽE
- 6 - KNIHA
- 2 - KORNOUT ŽMRZLIMY
- 4 - DOMEČEK +
- 7 - KOČKA ←

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

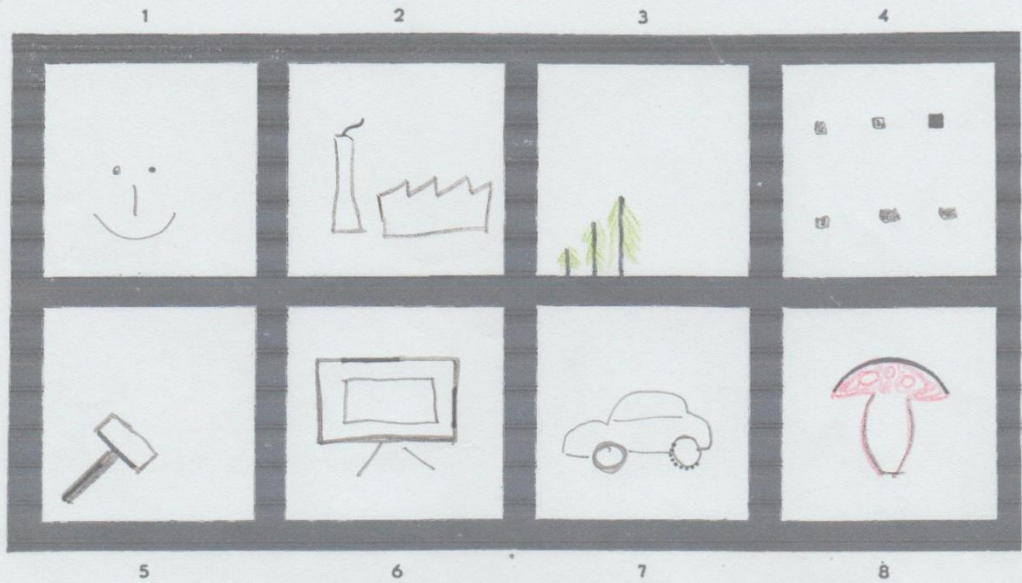
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c)

- 1, 1- kuušša
- 2, 5- auto
- 3, 3- bräma
- 4, 8- detskiš
- 5, 4- potoli' šecna
- 6, 2- palovš s problem (+)
- 7, 6- domek (-)
- 8, 4- izložiča

Vor- und Zuname:

Beruf: Geburtstag:

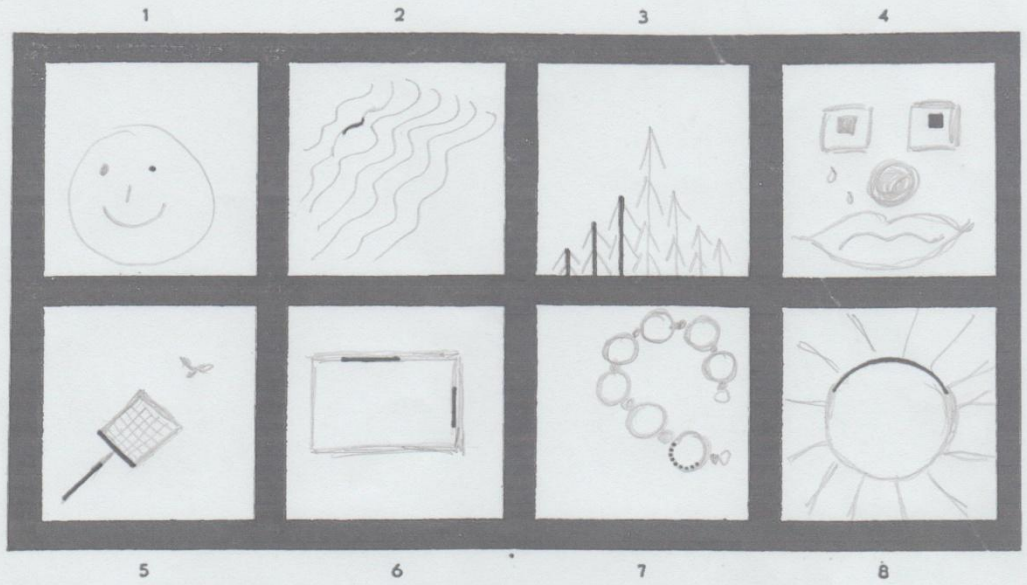
Urheberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C.J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

- 8 - houba +
- 3 - leg *
- 2 - tovarna skominec
- 1 - smajlik
- 7 - auto
- 6 - televize
- 4 - hraci kostka
- 5 - kladivo -

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

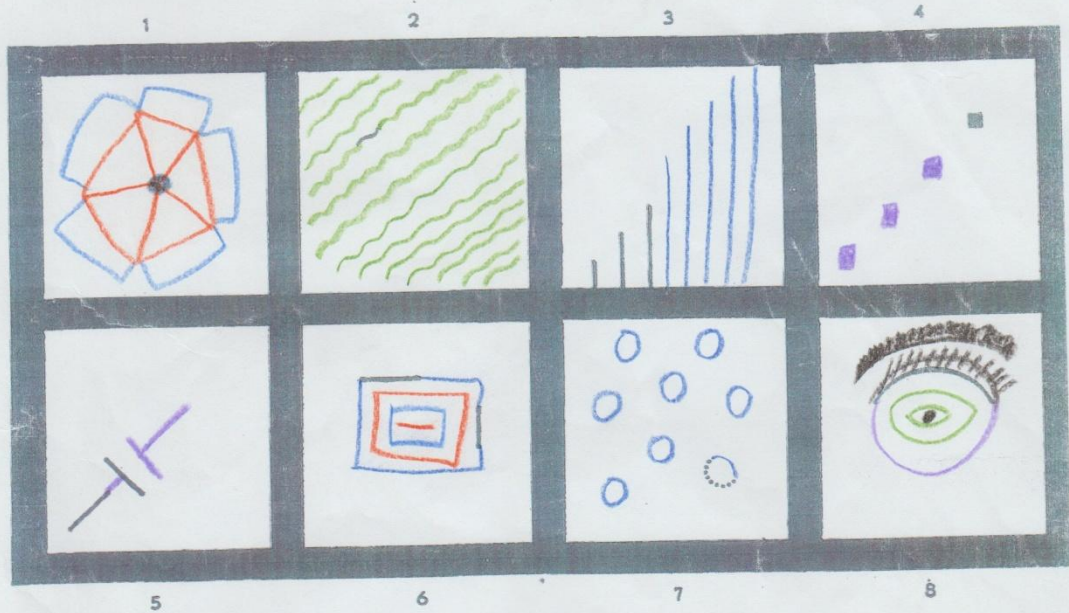
Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c

- 1 SMASLÍK
- 2 VLASY
- 3 LES
- 4 SMUTNÝ KLAUN +
- 5 PLÁČAČKA NA MOUCHY -
- 6 OBDELNÍK
- 7 NÁRAMEK
- 8 SLUNÍČKO

Vor- und Zuname: _____

Beruf: ZEMJA Geburtstag: _____

Unherberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

1. KTTKA
2. VEDA
6. OBDELNIK
8. OKO +
3. CHN
4. KOSTKY
5. SPALZEDLA -
7. KULICH

Vor- und Zuname:

Beruf: Geburtstag:

Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c)

5 FORMULE 1

3. TOVARNA

8. PADAČ

1. PYRAMIDA 2. POHLED V LETADLA

2. ŠVEŠK +

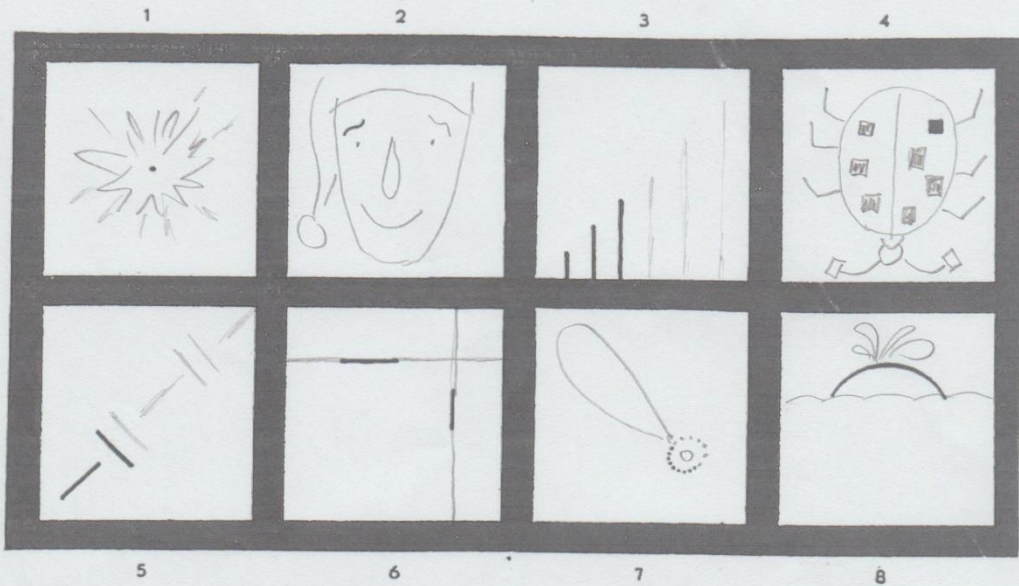
4. MÍZER -

6. TETRIS

7. TANČELIŠKY

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

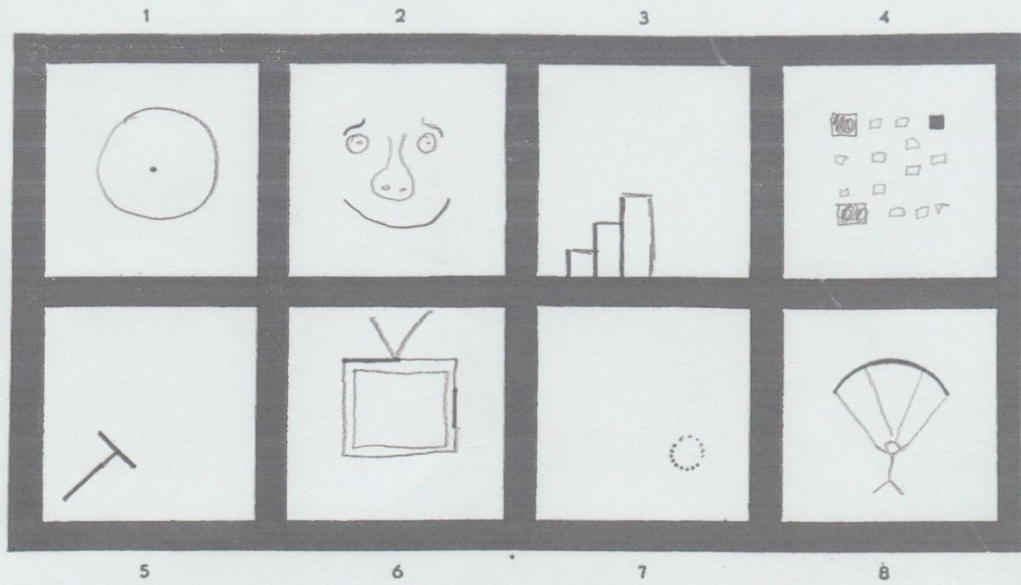
Urheberrechtlich geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(c)

- 3 ~~PRŮT~~ (PŘEKŮZKOVÁ PRŮTĚHA)
5 OZNAČENÍ HRANICE
8 ŘEPA
2 KREHČEK
1 VELKÝ TĚŽEK
- 7 PŮVĚSEK
+ 4 FUTURISTICKÝ SLUNÍČKO
6 ROZHOVNĚ NE ROVHOBNĚŽKY

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

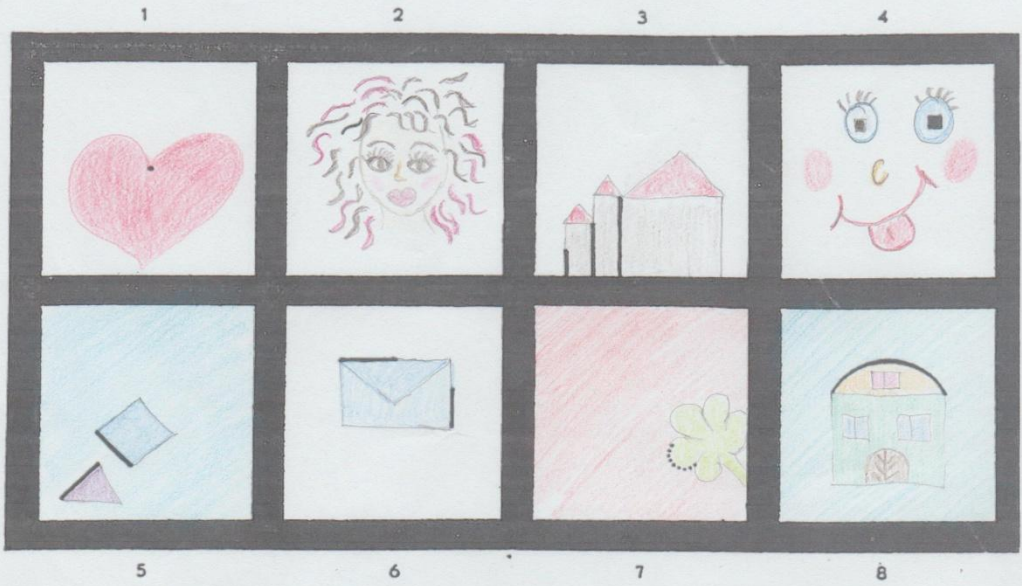
Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

- 3 - SCHODY
- 5 - KLADIVO
- 7 - NAHRAVA'KI VIDEA NA INTERNETU
- 8 - PARAŠUTISTA +
- 2 - OBOČI'
- 1 - KOLO -
- 6 - TELEVIZE
- 4 - QR KÓD

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

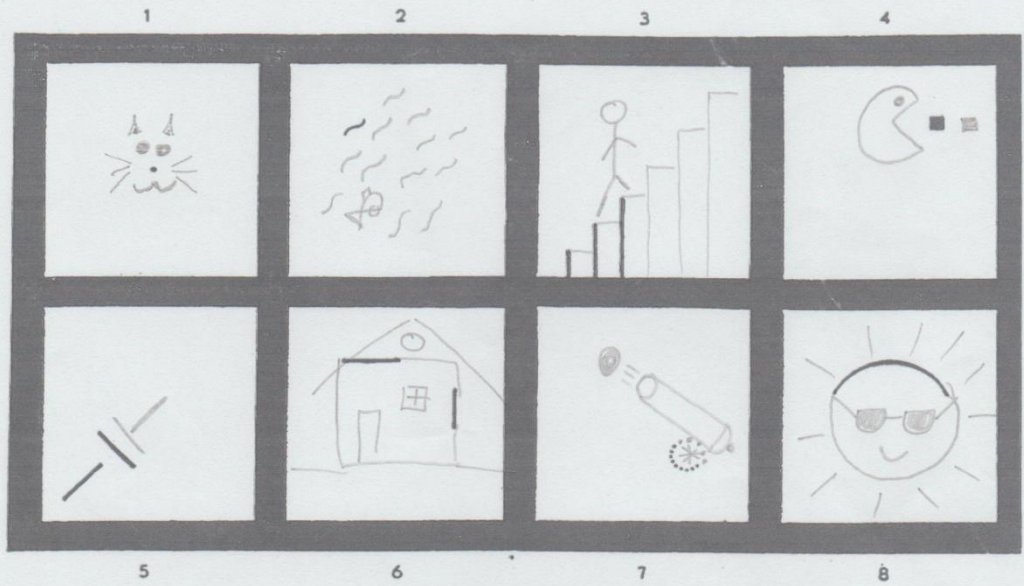
Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

- 1. srdce
 - 8. dům
 - 4. list
 - 5. geom. tvary
 - 2. žena
 - 6. obálka
 - 3. domy
 - 4. smajlík
- + : 4
- : 3

Vor- und Zuname:

Beruf: Geburtstag:

Unberrechtlich geschützt Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

11

- 1 - kočička
- 2 - řeka
- 3 - schody
- 4 - PacMan +
- 5 - el. značka Tranzistoru (myslim =D) -
- 6 - Dům
- 8 - sluníčko
- 4 - dělo

Vor- und Zuname: _____

Beruf: _____ Geburtstag: _____

Unberechtigt geschützt! Copyright by Verlag für Psychologie - Dr. C. J. Hogrefe - Göttingen - 1953.

(C

1. slunce
2. ruka
3. schody na horu
4. krabice / dárky -
8. veselý mč
7. bublinky ve vodě
6. okno / květ
5. tulipán +

Příloha č. 4 Tabulka od nezaujatých osob s čísly testů, které působily depresivně

Osoba	Čísla testů WZT																
	A	1	2	3	6	9	10	12	13	14	15	16	17	19	22	33	
B	1	2	6	9	11	12	13	14	15	17	19	22	33				
C	1	2	6	9	11	12	13	14	15	16	17	19	20	22	23	27	28
D	1	2	5	6	7	9	12	13	14	15	22						
E	1	2	6	7	9	11	12	22	30								

Příloha č. 5 Tabulky z praktické části – Barevné zpracování jednotlivých polí

Barevné zpracování pole č. 1		
	Tužka	Barva
VS	6	12
KS	9	10

Barevné zpracování pole č. 2		
	Tužka	Barva
VS	7	11
KS	9	9

Barevné zpracování pole č. 3		
	Tužka	Barva
VS	8	10
KS	8	10

Barevné zpracování pole č. 4		
	Tužka	Barva
VS	12	6
KS	11	7

Barevné zpracování pole č. 5		
	Tužka	Barva
VS	11	7
KS	10	8

Barevné zpracování pole č. 6		
	Tužka	Barva
VS	11	7
KS	10	8

Barevné zpracování pole č. 7		
	Tužka	Barva
VS	7	11
KS	10	8

Barevné zpracování pole č. 8		
	Tužka	Barva
VS	5	13
KS	9	9

Příloha č. 6 Tabulky z praktické části – Pořadí zpracování jednotlivých polí

Pořadí zpracování pole č. 1		
	VS	KS
V první trojce	15	12
V poslední trojce	1	1
Mezi prostředními	2	6
Na prvním místě	9	9
Na posledním místě	1	0

Pořadí zpracování pole č. 2		
	VS	KS
V první trojce	9	7
V poslední trojce	5	7
Mezi prostředními	4	4
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	0	1

Pořadí zpracování pole č. 3		
	VS	KS
V první trojce	9	12
V poslední trojce	5	3
Uprostřed	4	3
Na prvním místě	0	2
Na posledním místě	0	0

Pořadí zpracování u pole č. 4		
	VS	KS
V první trojce	3	1
V poslední trojce	8	10
Uprostřed	7	7
Na prvním místě	1	1
Na posledním místě	4	4

Pořadí zpracování u pole č. 5		
	VS	KS
V první trojce	5	6
V poslední trojce	5	9
Uprostřed	8	3
Na prvním místě	2	2
Na posledním místě	2	4

Pořadí zpracování pole č. 6		
	VS	KS
V první trojce	3	5
V poslední trojce	9	9
Mezi prostředními	6	4
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	2	1

Pořadí zpracování pole č. 7		
	VS	KS
V první trojce	1	5
V poslední trojce	15	2
Mezi prostředními	2	11
Na prvním místě	0	0
Na posledním místě	6	6

Pořadí zpracování pole č. 8		
	VS	KS
V první trojce	10	9
V poslední trojce	5	4
Mezi prostředními	3	5
Na prvním místě	7	3
Na posledním místě	3	1